

DOLENJSKI LIST

VIENICA

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 52 (354)

Leto VII

NOVO MESTO, 27. DECEMBRA 1956

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Časopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

Izkoriščajmo lastna sredstva

NASLONITI SE PA MORAMO TUDI NA SPLOŠNE INVESTICIJSKE SKLADJE ZVEZE IN REPUBLIKE, DA BOMO LAHKO TUDI NAPREJ USPEŠNO ODPRAVLJALI POSLEDICE PREJŠNJE NERAZVITOSTI DOLENJSKE

Družbeno upravljanje je stvar socialistične perspektive. Kaj smo dosegli v njegovem utrjevanju v letu 1956 na Dolenjskem?

Tako kot povsod so na tem področju tudi na Dolenjskem v letu 1956 doseženi vidni uspehi, zahvaljujoč reorganizaciji občinskih in okrajnih ljudskih odborov. Pred reorganizacijo je v družbenem upravljanju poleg občinskih in okrajnih ljudskih odborov sodelovalo na našem področju v občinskih in okrajnih svetih 750 državljanov. Danes dela v teh svetih 874 članov; poleg tega je v 123 krajevnih odbo-

rih izvoljenih 833 volivcev. Vidni napredek je doseglo družbeno upravljanje predvsem v zadržnem sektorju. Od 17.000 kmečkih gospodarstev jih je 11.000 vključenih v kmetijske zadruge. V upravnih odborih teh zadrug in njihovih podjetjih dela 478 članov. Poleg tega si družbeno upravljanje vse bolj utira pot v vseh naših delovnih kolektivih.

Kako lahko pred koncem leta ocenimo doseženi del družbenega proizvoda in narodnega dohodka? Ali so nove kapacitete in razširjena zmogljivost obstoječe industrije v okraju opravile naša pričakovanja?

V primerjavi z letom 1955 so doseženi skupni družbeni proizvod in splošno-družbeni sektorju celo za 3,5 odstotka manjši. Narodni dohodek se bo zato zmanjšal za 5 odstotkov nasproti realizaciji v lanskem letu. Od tega zmanjšanja državni sektor družbeni proizvod za 8 odstotkov in narodni dohodek za 10,5 odstotka, zadržni sektor ga pa zvišuje: družbeni proizvod za 54 odstotkov in narodni dohodek za 61 odstotkov. Vzrok padca družbenega proizvoda kot narodnega dohodka je v izrednem znižanju bruto produkta v gradbeništvu, ki se je vsled znanega zavezanja investicijskih gradenj v letošnjem letu skrčil kar za celih 63 odstotkov nasproti letu 1955. Če ne upoštevamo v skupni oceni gradbeništvu pa vidimo, da je porastel družbeni proizvod in ostalih gospodarskih panogah za 7 odstotkov, narodni dohodek pa za 5,5 odstotka.

bomo dosegli lanskega družbenega proizvoda in zato tudi ne predvidenega narodnega

Z željo, da bi ob zaključku leta še enkrat podalo našim bralcem stražen pregled letošnjih gospodarskih uspehov okraja in problemov, ki jih bo treba reševati v letu 1957, je uredništvo lista zaprosilo tovariša Nika Belopavloviča, podpredsednika okrajnega ljudskega odbora Novo mesto, da je odgovoril na nekatera najvažnejša vprašanja s področja uveljavljanja družbenega samoupravljanja v okraju, o doseženih uspehih pri uresničevanju narodnega dohodka, utrjevanja komunalnega sistema in pod. Zlasti nas je pa zanimalo mnenje tovariša podpredsednika o enem izmed najbistvenjših vprašanj, ki je in bo še dolgo pred nami kot naš osrednji problem: kako in kaj delati, da bi čimprej in kar najučinkoviteje odstranili vzroke, ki nas v ustvarjanju narodnega dohodka in dviganju življenjske ravni naših ljudi potiskajo na cno zadnjih mest v Sloveniji.

Niko Belopavlovič, podpredsednik OLO Novo mesto

1956 niti okrajni niti občinski skladi niso odigrali večje vloge v pospevanju gospodarstva, ker so nas bremenile obveze iz prejšnjih let. V prihodnje bo pa potrebno, da lastna sredstva nabavimo predvsem v taka mesta, kjer nam bodo najhitreje začela korist. Imamo vrsto objektov, kjer lahko z nizkimi investicijami takoj znatno povečamo proizvodno in gospodarski efekt. Če bi n. pr. vložili v Farmaceutski laboratorij »KRKA« v Novem mestu pribl. 10.000.000 dinarjev, bi se njegova proizvodnja dvignila od sedanjih 87.000.000 din prometa in 6 milijonov 500.000 din dobička na 178.300.000 din prometa in 12 milijonov 800.000 din dobička! Ali drug slučaj: za prenos enega sektorja Veles Telekominikacij iz Ljubljane in razširitev proizvodnje radijskih

temi načeli. Predvsem bi omejnili razširitev proizvodnje tekstilne tovarne NOVOTEKS. — Okrajni ljudski odbor je tovarni odstopil industrijski objekt, ki se je gradil za strojno pletilstvo. Smatrali smo, da lahko Novoteks ta objekt bolje izkoristi kot pletilska proizvodnja. Izdelani je investicijski program, ki predvideva razširitev proizvodnje od tkalnice do predenja česane preje. To surovino tkalnica sedaj uvažva. Potrebna so samo sredstva za opremo v višini približno 291.000.000 din. S projektiranimi investicijami se bi sedanji promet tekstilne tovarne povečal od 905.000.000 din v letu 1956 na približno dve milijardi 684.000.000 din, dobiček pa kar za 450 odstotkov.

Druga dva večja objekta, na katere računamo v prihodnjih letih, sta povezana s problemom izkoriščanja naših surovin. Predvideva se povečanje proizvodnje RUDNIKA KANJARICA od sedanjih 31.000 ton na 92.000 ton. Potrebno bi bilo investirati približno 430.000.000 dinarjev. Drug projekt, ki je že dalje časa vložil pri Investicijski banki, predvideva izgradnjo TOVARNE VEZANEGA LESA. Projekt je bil izdelan v sklopu študija za lesno industrijski kombinat v Novem mestu. Samostojno predstavlja tovarno, ki bi omogočila široko rekonstrukcijo obstoječe lesne industrije. Sedanji gospodarski efekt lesne industrije okraja se bi povečal v prometu na 160% in v dobičku na 200%.

Poleg navedenih glavnih objektov imamo pripravljenih še več manjših objektov (KERAMIKA Novo mesto, TELEKOMUNIKACIJE Sentjernej in Sentič, TOVARNO CEVLJEV BOR v Dolenjskih Toplicah in TOVARNO CEVLJEV v Novem mestu itd.). Omenili bi še bolečo točko naše investicijske izgradnje. Predstavljajo jo nedokončani objekti, kot so BELT v Črnomlju in MOTOMONTAŽA v Novem mestu. Investicijska sredstva, ki so bila zanj do sedaj porabljena, smo morali vložiti predvsem v gradnje. Primanjkuje pa denarja za nabavo celotne opreme, ki je bila predvidena po investicijskih programih. Jasno je, da taki objekti ne dajejo predvidenega gospodarskega učinka in da sredstva, ki smo jih vložili v njihovo izgradnjo, niso polno izkoriščena.

skal ter einkasneje v Mokronogu bi potrebovali približno 46.400.000 din investicij, vložena sredstva bi zaposlila 127 delavcev, ki bi ustvarili 302 milijona dinarjev prometa in 172.400.000 din dobička.

Na drugi strani pa je popolnoma jasno, da samo z lastnimi sredstvi, ki so sorazmerno mnogo manjša kot v razvitih okrajih, ne bomo zmanjšali razlike v razvitosti, ampak se bo ta še povečevala. Potrebno bo, da se naslonimo na splošne investicijske sklade zveze in republike. To pa lahko dosežemo le v primeru, če našo gospodarsko izgradnjo vskladimo s splošnimi načeli gospodarske politike države. Predvsem moramo iskati možnosti, da z manjšimi ali večjimi rekonstrukcijami razvijemo obstoječo industrijo, ki dela predvsem za široko potrošnjo, ali pa povečamo izkoriščanje naših surovinških možnosti.

Izdelanih imamo že nekaj projektov, ki so v skladu s

Ali kaže, da bo prihodnje leto uresničen ta ali oni načrt, o katerem je OLO razpravljal letos ali v zadnjih letih? Zanimalo nas bi predvsem, kateri načrti bodo imeli v delu in investicijskih prednost?

Na to vprašanje sem v glavnem odgovoril že v prejšnjem delu. Dostavil bi samo še, da ne morem dati konkretnjšega odgovora na vprašanje, ki se nanaša na investicije za prihodnje leto. Predvidene investicije so vezane na sredstva,

ki bodo vlagana v posamezne stroške po zveznem načrtu. S tehnične strani imamo vse elaborate pripravljene, tako da tehnična dokumentacija ne predstavlja ovir. Razumljiva je torej naša želja, da bi dobili vsaj omenjene objekte.

Glede urejenih cest je Dolenjska še posebno daleč za drugimi področji Slovenije. Asfaltiranih cest na Dolenjskem sploh ni. Poleg kotanj, ki so posledica povečanega prometa, je prav poseben problem dolenjskih cest neznošni prah poleti, ki se spremeni ob vsaki mokrotni v prav tako neznošno blato.

Postopno urejevanje cest na Dolenjskem je zato več kot nujno, kajti promet z motornimi vozili narašča iz leta v leto, vzdrževanje takih cest pa stane izredno veliko. Razpoložljiva sredstva ne dopuščajo, da bi pričeli z modernizacijo cest v večjem merilu. Treba je pa vsaj nekaj ukrepnih protih prašu in blatu na naših cestah.

Na Tehnični sekciji za ceste v Novem mestu imajo veliko načrtov za pričetek urejevanja cest na Dolenjskem. Predvidevajo, da bodo drugo leto pričeli na tem območju s protiprašnimi deli na cestah. Kot

Vsem naročnikom, bralcem, sodelavcem in prijateljem »DOLENJSKEGA LISTA« želijo srečno Novo leto 1957
Uredniški odbor, uredništvo in uprava lista

310.338 v štirih letih

Toliko nezgodnih zavarovalnin je izplačala uprava Dolenjskega lista svojim naročnikom oz. njihovim svojcem v zadnjih štirih letih! Leta 1953 smo vse naše naročnike, ki redno in vnaprej plačujejo naročnino za list, zavarovali pri Državnem zavarovalnem zavodu. Za naročnika je ta udonost brezplačna, ker plačujemo zavarovalno premijo ml. Ze prvo leto je DOZ iz-

Titovi gardisti pozdravljajo

Mi slovenski vojniki, ki služimo kadrovski rok v Titovi gardi v Beogradu, smo ponosni, da je prav nas doletela čast služiti v enoti našega dragega vrhovnega komandanta maršala Tita. Poleg vojaškega znanja si bomo pridobili tudi obilo znanja za bodoče življenje. Upravi in vsem bralcem Dolenjskega lista, posebno pa našim roditeljem in znanec želimo srečno novo leto 1957!

Vojaki vojne pošte 6633 in 1552 Beograd: Jože Plavec, Jože Črnogelj, Marjan Kolih, Anton Lukek, Viktor Kastelle, Jože Luštek, Božo Čavlovič, Marjan Bele, Peter Drenik, Jože Strajnar, Jože Težak in Miha Peček.

plačal poškodovancem, ki so imeli posledice zaradi nezgod, 25.320 din, leta 1954 43.599 dinarjev, lani že 127.153 din, letos do srede decembra pa 114.266 dinarjev. Od skupne vsote 310.338 dinarjev, ki je bila izplačana v teh štirih letih, so dobili svojci naših naročnikov 100.000 din, ker je pri 7 naročnikih nastopila smrt kot posledica nezgode, 210.338 dinarjev pa so prejeli naročniki sami zaradi posledic prejšnjih nesreč.

Ne pozabite zato prav zdaj ob novem letu, da vam nudi vnaprejšnja plačana in v redu poravnana naročnina zastojno veliko ugodnost: brezplačno nezgodno zavarovanje pri DOZ. Če naročnik zaradi nesreče umre, dobe svojci takoj izplačanih 20.000 din, če ima zavarovano nezgode posledice (invalidnost), je pa sam zavarovan do 40.000 dinarjev.

Vsakomur želimo, da ne bi imeli nesreč, vendar je bilo kar 34 naših naročnikov v preteklih letih zelo zadovoljnih, da so imeli ob nezgodnih vsaj materialno pomoč. Zato ne zavrzite danes polnočno, pač pa čimprej nakažite vsaj polletno naročnino za Dolenjski list!

Uprava Dolenjskega lista

Novi proizvodi podjetja BELT

Med vrsto novih izdelkov, katerih proizvodnjo so osvojili v kombinatu BELT v Črnomlju v letu 1956, so zlasti pomembni zavorni bobni za avtomobile, praktične prenosne sušilnice za les, hidravlične stiskalnice in drugi predmeti.

PRIHODNJA ŠTEVILKA

»Dolenjskega lista« bo izšla zaradi noveletnega oddiha v tiskarni v četrtek, dne 10. januarja 1957. Uredništvo.

VREME

ZA CAS OD 28. DECEMBRA DO 6. JANUARJA

Protih koncu tega tedna in v drugi polovici prihodnjega tedna ponovno snežna padavina, sicer suho in ostrejši mraz, v jasnih nočeh hud mraz.

Od 7. do 10. januarja bo verjetno suho in mrzlo, deloma tudi jasno vreme, v jasnih nočeh hud mraz. Med 11. in 13. januarjem sprva topleje, nato padavine, sneg do nižin in zopet hladneje. (Napoved priradil V. M.)

NAROČNIKOM »DOLENJSKEGA LISTA«!

Ob zaključku 7. letnika se toplo zahvaljujemo vsem naročnikom, ki so tudi letno z rednim plačilom naročnino omogočili listu nemoteno izhajanje, zlasti pa vsem tistim prijateljem in sodelavcem, ki so v minulih zimah z osebnim propagando pridobili listu skoraj tri tisoč novih naročnikov. Zahvaljevali smo se tudi okrajnemu ljudskemu odboru za dotacijo, saj je z njo omogočil, da je Dolenjska obdržala svoj pokrajinski časnik z visoko naklado 11.300 izvodov. Tudi tistim delovnim kolektivom, ki so s prispevki v tiskovni sklad in z objavljanjem oglasov in reklame podpirali list in ga pomagali vzdrževati, lepa hvala! Zahvaljujemo se za pomoč okrajni zvezi in posameznim zadrugam ter pričakujemo od vseh, da bodo pokazali tako in še večje razumevanje za pomoč domačemu listu tudi prihodnje leto.

Danes prilagamo vsem naročnikom stenski koledar za leto 1957 in polnočno za naročnino, ki ostane neizpremenjena: celoletna 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. Neizpremenjena ostane tudi naročnina za inozemstvo: 900 dinarjev oz. 3 ameriške dolarje. Naročnina je pa plačljiva vnaprej in v prosimo vse naročnike, da nam najkasneje do konca januarja 1957 pošljejo vsaj polletno naročnino. Kdor le more, naj pa nakaže celoletno naročnino, s čimer bo storil upravi lista največjo uslugo.

V letu 1957 bo »Dolenjski list« še razširil svoj obseg. K sodelovanju bo povabil nove sodelavce in skrbel, da bo domači pokrajinski časnik za bralce na Dolenjskem kot za Dolenjske drugod po Sloveniji, Jugoslaviji in v inozemstvu vedno zanimiv, privlačen in sodoben. Uredništvo in uprava lista prosita vse bralce in prijatelje tednika, da bi sodelovali pri pridobivanju novih naročnikov in pomagali s tem uresničevati geslo: V VSAKO HIŠO »DOLENJSKI LIST«!

UREDNIŠKI ODBOR — UREDNIŠTVO — UPRAVA

11 občin - 22 vprašani - 100 odgovorov...

Janez Žunič, predsednik ObLO Črnomelj:

Vodovod, šole, stanovanja...

Predvsem vidim glavni uspeh in napredek v občini Črnomelj v tem, da je komunalni sistem že prebrodil začetne težave. Sveti državljanov so našli svoje mesto. Razprave, ki jih načenjajo, ukrepi, ki jih podvzamejo in predlogi, ki jih dajejo, se navzije

tos smo zanj prejeli od republike 40 milijonov dinarjev, ki bodo v celoti smotno izrpani.

Naloga za leto 1957 pa so za ObLO Črnomelj še številnejše od letošnjih. Eno prvih in stalnih vprašanih bo nadaljnje poglobljanje komunalnega sistema in utrjevanje vseh organov družbenega upravljanja. V te organe bo treba pritegniti še več dobrih, delavoljnih državljanov in ustvariti pogoje, da bodo številne naloge tudi uresničene.

V občini imamo industrijo, ki pa ni dograjena, niti opremljena. Zato nam še ne daje tega, kar bi lahko in kar si od nje obetamo. Manjka ji še strokovnega kadra. Bolj kot doslej bomo zato morali pomagati delovnim kolektivom, da bi izkoristili vso zmogljivost podjetij, dvignili proizvodno in obsegu in kvaliteti in povečali število proizvodov. V vsem tem pa se bo morala zrceliti predvsem skrb za človeka in možnosti za dvig njegove življenjske ravni. To velja tudi za obrt, ki je zdaj v naši občini na nižji stopnji kot pred zadnjo vojno. Zlasti bomo morali okrepiti obrt v socialističnem sektorju.

Posebno skrb bomo morali posvečati tudi dvigu kmetijske proizvodnje in sploh reševanju vseh vprašanih na vasi, ki postajajo čedalje bolj pereča. Tu bodo poleg ObLO morale največ narediti seveda kmetijske zadruge, katerih naloga je, da skupno s kmetoval-

ci najdejo pota in sredstva, da bo čim hitreje dosežen čim večji učinek v kmečki proizvodnji.

Pred nami je tudi težka naloga, kako elektrificirati še ostalih 32 vasi na področju občine. Vprašanje je zlasti pereče, ker so to najbolj oddaljene vasi, gospodarsko najbujnejše, za časa NOB pa so največ trpele.

Prihodnje leto bomo vsekakor morali nadaljevati z gradnjo novega vodovoda, ki naj bi bil v glavnem dograjen v prvi polovici leta, tako da bi imeli prebivalci občine in žilvska industrija dovolj dobre pitne vode.

Pereč problem je nadaljevanje gradnje šole na Vinici, medtem ko bi v Dragatušu morali začeti šolo zidati. V obeh krajih sta bili šoli uničeni med NOB, pouk pa je zdaj v privatnih sobah in bivših gostinjskih prostorih. V Črnomlju pa je, kakor drugod, posebno težavno stanovanjsko vprašanje. Prošenj za stanovanja je čedalje več, ni jih pa mogoče rešiti. Zato bo treba gradnjo stanovanjskih hiš v letu 1957 pospešiti.

Vsi ti problemi — jih je pa seveda še precej več — pa so taki, da jih občina sama s svojimi sredstvi ne bo mogla uspešno rešiti. Potrebna bo okrajna ali republiška pomoč s finančnimi sredstvi, ker bi odlaganje njihove rešitve lahko imelo težje gospodarske, zdravstvene, pa tudi politične posledice.

zelo slabim materialnim pogojem, ki jih je letos imel ObLO, uspešno in ustvarjalno odražajo v delu občinskega ljudskega odbora. Sodelovanje državljanov zamči za široko, ljudsko demokratično reševanje številnih vprašanih.

Franc Kerin, predsednik ObLO Kostanjevica - Podbočje:

Elektrifikacija, pota, kultura...

Pri ustanavljanju novih občin se nisem mogel otresti misli, da bo ta reorganizacija draga in da bodo deležna raznih dobrin lasti nova središča, oddaljenejši kraji pa zapostavljeni. Primer naše občine v minulih letih pa kaže, da to ne velja. Tako občinski LO kot okraj sta posvečala prav tako skrb in pozornost tudi najbolj oddaljenim krajem.

Res je bila asfaltirana zvezna cesta skozi mesto, v bližnjih Globočicah pa v jeseni na novo pozidan studenec. Toda tudi oddaljena Štuna in hribovski Gradec sta dobila pitno vodo, zahvaljujoč predvsem okrajnemu odboru Rdečega križa.

Naši uspehi? Kostanjevica je proslavila 450-letnico šole in 50-letnico sedanega šolskega poslopja. Ustanovljen je bil šolski vrtec, ki žanje lepe uspehe; šola ima stalno razstavo umetniških slik naših sodobnih umetnikov. Šol v Podbočju je okraj z dotacijo milijon dinarjev zakrpal grda opečna rebra, dostojno lice pa je dobila tudi notranjščina in podklete šole. Razumevanje za naše potrebe, ki sta ga pokazala predvsem predsednik in podpredsednik OLO, nam je prineslo tudi električno luč v hribovska naselja: Prušno vas, Mladje, Gradnje, Frlogo, Vrbe, Vrtiče in Črešnjevce. Začel imamo še več kot polovico hribovskega področja občine brez elektrike. Bližnji Oštrci bi zdaj moral priti prvi na vrsto. Tudi prebivalci najvišje ležeče in v vojni do tal požgane Planine si močno želijo elektrike, pravtako Brezjani.

Pereč problem v Brezju je začel reševati že OLO in upamo, da bomo že prihodnje leto začeli graditi novo šolo, ki bo verjetno »najvišja« v našem okraju.

Težak problem so naše pota, ki jih je na območju občine čez 100 km, največ v hribovitih krajih. Tu se je 450 tisoč din iz gozdnega sklada, ki smo jih delili prvenstveno po predlogih gozdarjev, le malo poznalo. Potrebno bo krep-

ko sodelovanje vseh občanov, saj sveti in vsi odborniki pri najboljši volji ne bodo mogli mnogo doseči. Z novo cesto je končno povezana Prušna vas z Mladjem; nujno bi bilo to cesto zvezati še z Brezjem in Planjo, odkoder ni več daleč do hrvaške žumberške ceste. Pravtako je pereča povezava Trebelnika z okrajno cesto po dolini Sikradnje. Zdej je tam speljana pot prav po sredi hudournika, ki ga bo pravtako

treba regulirati, v kar rečni občini Brežice in Kostanjevica - Podbočje seveda ne moreta vlagati svojih proračunskih sredstev, pa tudi oba OLO najbrž ne mnogo. Hudournik Sikradnja in planirana rekonstrukcija občinske ceste se namreč vjugaata prav po meji obeh občin in okrajev.

Zadnje čase je med ljudmi čedalje več razpravljanja, da bi bilo prav in potrebno, da bi takoj začeli z modernizacijo ceste od Novega mesta do Brežice, na kateri bo vedno več prometa, dokler ne bo gotova nova avtocesta. Tujski promet, lepote podgorjanskih krajev, higiena naselij ob sedanji cesti in še marsikaj terjajo to važno delo.

Ceprav smo bili utreseni z razpolaganjem sredstev, je bilo v naši občini sorazmerno še kar precej narejenega. Zdi se mi pa, da bi bilo potrebno prihodnje leto še mnogo več, zato ne vidim nobenega »glavnega uspeha« v komunalni dejavnosti. Smo pa drugod dosegli nekaj nadpovprečnih uspehov: tako z dobro uspešno občinsko živinorejsko razstavo, z medzadružno vinsko razstavo in sejmom v Podbočju, ki je prestopila meje občine in okraja (razstavljalci s ovčikovega območja obeh okrajev, obiskovalci in kupci pa iz vseh krajev Slovenije), medtem ko je bil kulturni festival ob zadnjem občinskem prazniku visoko nad povprečjem. Sploh smatram kulturno dejavnost za glavni uspeh in napredek naše občine v letu 1956.

Franc Jakljevič, predsednik ObLO Metlika:

Pitna voda in industrija

Ker je metliška občina brez tekoče vode, je bila ena glavnih naših nalog, da ljudem preskrbimo vodo. Zato smo že pred leti pod Gorjanci pričeli z jemanjem studence, napravili smo rezervoarje in tako so prepotrebno vodo lani dobile Bušinja vas, Suhor in Grabrovec. Vodo so dobile letos še Bereča vas, Hrast, Gornja in Dolnja Lovkica in Trnovec, vsa dela pa so skoraj že končana v Dragomlji vasi.

Drug velik uspeh v naši občini je bila preselitev pletilnega podjetja »Belokranjka« iz Črnomlja v Metliko, kjer je pričela delati pod novo firmo BETI, to je Belokranjska trikotažna industrija. Danes zaposluje BETI, ki za zdaj predstavlja prvo industrijo v Metliki, okoli 130 ljudi.

Kot velik uspeh moramo vsekakor šteti dograditev železobetonskega mostu v Gradcu, za katerega je bilo investiranj 30 milijonov dinarjev. — Nič manjši uspeh pa je dograditev

100 metrov dolge vinske kleti v Metliki, s čimer je glavni objekt, katerega zmogljivost bo v prvi etapi 50 vagonov vina, v surovem dograjen.

V zvezi s tem je potrebno omeniti tudi strojno rigoliranje novih velikih obdelovalnih površin v Bušinski vasi in deloma na Grabrovcu, s čimer bo pridobljena zemlja za nove nasade vinogradov.

Lepi uspehi pa so bili doseženi tudi drugod. Tako je bil dograjen tovarniški objekt v bližnji železniški postaji, ki zdaj čaka prazen, da uredi spomladaj novomeški Novotek v njem novo kamgarn predilnico, ki bo že v prvi etapi zaposlila okoli 180 delavcev. Na Vinomeru grade šolsko stavbo za kmetijsko gospodinjstvo šola, na Krasincu so vaščani zgradili nov gasilski dom, v Podzemlju je bila urejena in odprta ambulanta, v Gradcu urejena in preurejena žaga, na Radovci in Suhorju urejeni dvorani za prireditve itd.

V Zeleznikih so zgradili most čez Kamenico, popravljene in urejene so bile razne občinske ceste, tako Božakovo-Draščiči, Primostek-Krivoglavice, Metlika-Dobravice in razne poti. — Sikratka, povsod je bilo letos

opaziti vsaj nekaj napredka. Najbolj pereč problem v prihodnjem letu bo vsekakor spet — voda. Vodovod naj bi do-

leto izdelati vsaj načrte in doleteti lokacijo, hkrati pa tudi pripraviti gradbeni material.

Mislim, da bi bilo to naš glavni načrt v prihodnjem letu, čeprav se tudi drugim ne nameravamo odreči. — Tu je predvsem dokončna izvršitev regulacijskega načrta Metlike, priprave za kanalizacijo in tlačenje mesta, zgraditev sodobne pekarnice in obrtne delavnice, izdelava načrtov za predelovalnico mesa, pospešena rešitev stanovanjskega vprašanja, poprave mestnega in vaskih pokopališč in še marsikaj. Tu bo seveda treba denarja, predvsem pa volje in našega skupnega prizadevanja. Trdno upamo, da bomo v mnogem uspeli.

bile nove vasi, in sicer naj bi potekalo delo v smeri: Bojanja vas, Radovica, Slamna vas, Boldraž, Rosalnice, Svražki in Curili, izvršena pa naj bi bila tudi splošne nove vodovodne mreže s sedanjo metliško.

Kar se tiče razširitve industrije, je seveda naša želja, da Novotek čimprej dobi potrebne stroje za kamgarn predilnico in začne s produkcijo v Metliki.

Prav tako je naša velika želja, da se nadaljuje z gradnjo vinske kleti.

Nujno bo potrebno misliti tudi na zgraditev nove gimnazije, saj ta danes gostuje v dveh stavbah in se stiska v neprimernih prostorih. Če druga tega ne, bo nujno prihodnje

Ludvik Golob, predsednik ObLO Mirna:

Melioracije in regulacije

Sodim, da je utrditev demokratičnosti ljudske oblasti lep in pomemben uspeh prizadevanj in dela naše občine v letu 1956, čeprav glede tega le še nismo dosegli toliko, kolikor želimo. Državljanji v svetih čedalje bolj spoznavajo svojo pomembno vlogo, zato postajajo sveti iz dneva v dan odločilnejši činitelji v upravnem, gospodarskem in komunalnem življenju naše občine.

V minulem letu smo razvijali pretežno gradbeno dejavnost. Tu naj omenim zlasti zgraditev mesnice, katere obratuje že od pomladi. Z njo smo ustregli dolgoletni želji občanov, ki so se morali prej

oskrbovati z mesom v sosednjih občinah. V okviru naših zmogljivosti smo zgradili tudi precej stanovanjskih prostorov; z razumevanjem in sodelovanjem ljudstva smo precej uredili in polepšali Mirno, sedež naše občine. Prav tako s sodelovanjem občanov smo se lotili obnove gradu na Veseli gori; s tem smo rešili propada veliko stavbo, ki bo lahko koristila razvoju turizma v naši lepi dolini, ali pa ublažila stanovanjsko stisko, saj nas tudi ta tare.

V letu 1956 se je okrepila industrija v naši občini. Začela je obratovati nova tovarna šivalnih strojev na Mirni, ki svoje kvalitetne izdelke že prodaja po vsej državi. S pol-

no proizvodnjo je začel peskokop v Jersovcu. Destilacija alkoholnih pijač je izredno dvignila proizvodnjo in daleč presega svoj plan na hvalo kvalitetnih, konkurenčnih proizvodov. To podjetje je tudi močno razširilo svoje obratne prostore. Izdelki mizarskega podjetja TOPOL so postali razpoložljivi in res kvalitetni ter so zajeli nova tržišča tudi v drugih republikah. Opekar na Prelesje je začela znova proizvajati odlične voltake in si je s tem zagotovila nadaljnji razvoj podjetja.

Materialna sredstva, ki jih je občina imela v minulem letu, so bila zelo majhna, vendar smo z njimi, ob razume-

»Kaj štejete za glavni uspeh in napredek v vaši občini v letu 1956« — »Katere najbolj pereče probleme namerava reševati vaša občina v prihodnjem letu?«

Teh 22 vprašanih smo poslali pred kratkim predsednikom 11 dolenskih občin. Vsi so nam odgovorili in poslali kraje in daljše odgovore; vsi ti odgovori pričajo zlasti o očitni zavzetosti za napredek domačih krajev, o skrbi za uveljavljanje družbenega upravljanja in odgovornost, ki jo občutijo občinski ljudski odbori pred volivci pri uresničevanju najvažnejših nalog. Ko objavljamo malce skrajšane odgovore tovarišev predsednikov, želimo z našimi bralci vred, da bi jim v letu 1957 uspelo uresničiti kar največ lepih načrtov, zamisli in predlogov, ki pomenijo prav gotovo tehten nadaljnji prispevek za gospodarsko in kulturno rast Dolenske.

cijo reke Mirne in njenih pritokov. Ker se industrija pri nas uspešno razvija, bomo skušali pridobiti čim več novih stanovanjskih prostorov. In še nekaj, kar je zelo važno in nas tare: storili bomo vse, da dobimo zdravnik in živinogradnika, saj smo brez obeh.

Vemo, da naši marljivi delovni ljudje potrebujejo tudi kulturno razvedrilo, zato bomo v letu 1957 nabavili kino aparaturo. Naš ObLO se bo potrudil, da bodo elektrificirane še zadnje vasi, zagotovili pa bomo tudi ustrezna finančna sredstva za popravilo občinskih poti.

Ob zaključku leta 1956 se zahvaljujem vsem občanom in delovnim kolektivom, ki so ljudski oblasti pomagali gospodarsko in politično razvijati našo občino; v letu 1957 jim želimo še večjih uspehov in mnogo zadovoljstev!

Maks Vale, predsednik ObLO Novo mesto:

Več blaga in stanovanj!

V letu 1956 je bila ena naših osnovnih nalog uveljaviti komunalni sistem. V okviru materialnih in kadrovskih možnosti smo to tudi zadovoljivo opravili. Organi družbenega upravljanja — delavski sveti, sveti ObLO, krajevni odbori, šolski odbori, potrošniški sveti itd. — v katere se je vključilo veliko naših delovnih ljudi, so postali njihova množična šola. Skoraj vsak deseti volivec v občini že sodeluje v upravljanju. Zato bo tudi v naslednjih letih ena glavnih nalog ljudskega odbora: nenehno delo za nadaljnje razvijanje sistema družbenega upravljanja na področju ljudskega odbora, gospodarstva, kulture, prosvete, zdravstva, socialnega zavarovanja itd.

Skrbeti bomo pa morali seveda za boljše gmojne pogoje delavskih svetov in občine, kar bo prva skrb naše gospodarske politike v letu 1957. Le tako bomo poglobljeno in samostojneje udeleževanje v podjetjih in v občini, ker bodo organi samoupravljanja bolj kot doslej sodelovali in

soodločali pri obravnavanju, sklepanju in reševanju važnih materialnih problemov, od katerih je odvisno zboljšanje osebne in družbene življenjske ravni.

S sodelovanjem organov družbenega upravljanja se bo moral ljudski odbor v letu 1957 boriti za uresničitev važnih nalog, začeti jih v letošnjem letu na številnih področjih. Sem moram priložiti: borbo za varčevanje in večjo delovno storilnost v gospodarstvu, pomoč industrijskim podjetjem, da bodo povečala zaloge potrošnega blaga (Industrija obutve in perila, farmacevtski laboratorij »Krkas«, Keramika, Konfekcija in še nekatera). To velja tudi za

SENTJERNEŽANOM IZ ČAČKA

Tudi mi smo se odločili, da želimo vsem bralcem Dolenjskega lista, zlasti pa fantom in dekletom v okolici Sentjerneže, srečno in zadovoljno novo leto 1957!

Franc Zagore, Jože Penca in Jože Vodopivec, V. pošta 4641-2 Čačak.

obratna podjetja. — Razvoj gostinstva in turizma zahteva, da bomo nadaljevali z obnovo Otočca v sodobnem gostinjskem obratu, ki bo dobil pravo vlogo z dograditvijo nove avtoceste. Modernizirali bomo hotel »Kandija« in razširili zmogljivost Smarjeških Toplic, za kar bomo prosili za sredstva na zveznem natečaju. V mestu bomo nadaljevali z gradnjo tržnice, v novih poslopih, ki se bodo gradila, pa bomo predvideli tudi nove trgovske in obrtne lokale. Graditev prepotrebnihih skladišč je odvisna od večjih materialnih sredstev.

Razpoložljiva investicijska sredstva za kmetijstvo bo usmeril ObLO predvsem na socialistična kmetijska posestva, v okviru splošnih kmetijskih združenj pa bomo pospeševali celokupno kmetijstvo. Nadaljevali bomo s 7 kmetijsko-

Jože Jerič, predsednik ObLO Mokronog:

Po starem ne gre naprej

Letos nam je manjkalo večjih finančnih sredstev za razvijanje kakršne koli komunalne dejavnosti. Zato je občinski ljudski odbor osredotočil svoje delo predvsem v preobrazevanju kmetijstva.

Vsa leta po vojni so imeli naši kmetje dovolj priložnosti, da so spoznavali nove načine obdelovanja zemlje, in razne agrotehnične ukrepe, ki bi lahko izboljšali donose posameznih poljedelskih kultur, vendar je bil ves čas posebno trd oreh miselnosti našega kmeta. Zato se je celotni občinski ljudski odbor z gospodarskim svetom in s podporo kmetijskih združenj ter kmet, strokovnjakov prav letos začel v ta vprašanja in ukrepi marsikaj, da bi dosegel čim boljše in boljše uspehe. Ko ob koncu leta pregledujemo uspehe teh naporov, ugotovljamo z veseljem in zadovoljstvom, da jih je bilo precej.

Večina kmetov je namreč spoznala, da s starim načinom obdelave ne bo mogla niti vzdrževati lastnega posestva in krti domačih življenjskih potreb, še manj pa bi mogla izpolnjevati vse obveznosti, ki jih ima do skupnosti. Zato se je večina odločila za naša navodila in smernice kmetijskih strokovnjakov. Eden izmed malih hribovskih kmetov, ki se je n. pr. od pomladi do jeseni ravnal po navodilih strokovnjakov, si s pomočjo KZ nabavil semenski krompir, pravilno uporabljal umetna gnojila in zaščitna sredstva, je

ob pospravljanju pridelka povedal tole:

»Z letošnjim pridelkom sem zadovoljen kot še nikoli, saj sem pridelal toliko krompirja kot še nikdar doslej. Povrnjena imam ves stroške, ki sem jih imel z nabavo umetnih gnojil in škropliv, ostalo mi je

pa še dva voza krompirja, ki ga bom pomladi prodal. Za kupček enega voza bom spet kupil umetna gnojila, za izkupiček drugega voza bom pa odrajal prvo akontacijo davkov...«

Po domače je povedal ta kmet svoje uspehe tudi sosedom, zato sem prepričan, da bo njegov preprost račun pa pritegnil še marsikoga.

Se vidnejši so uspehi v žilvinoreji: uvedli smo mlečno kontrolo, rodovniško službo, umetno osemenje travne. Mi-renska vodna zadruga je letos začela izsuševati zamokvirjene travnike, s čimer bomo dobili

velike površine dobrih travnikov. Kot kaže, bo zadruga začelo delo nadaljevala. Velike gospodarske in finančne težave pa delajo naši občini ostareli vinogradi. V zadnjem desetletju vinogradov nismo obnavljali, toča, pozeba in druge time pa so še zniževale količino in kakovost pridelka. Vse to slabo vpliva na življensko raven prebivalstva, saj so bili vinogradi desetletja glavni vir dohodkov. Smo pred perečim vprašanjem, kako izboljšati sedanje stanje in kako popraviti, kar je zamujeno.

Za leto 1957 si je ObLO postavil velike naloge in načrte. Naj jih tu le naštejemo: borba za povečanje donosa posameznih poljedelskih kultur; nadaljevanje boja proti stari miselnosti kmetovalcev, ki je še vedno največja ovira za napredno kmetijstvo. Precej smo že razpravljali, da bi začeli večjo obrtniško ali manjšo industrijsko proizvodnjo, ki naj da kruha predvsem pasivnemu delu občine. Vse kaže, da bomo ustanovili oddelek tovarne Telekomunikacij, ki bo začel obratovati prihodnje leto.

Razgovori so tik pred zaključkom in prepričan sem, da bomo v prihodnji letoletni številki Dolenjskega lista že brali čestitke, ki jih bo pošiljal delovni kolektiv Telekomunikacij v Mokronogu vsem delovnim množicam naše domovine. Prihodnje leto bomo razširili obstoječa podjetja in obrt, nadaljevali bomo elektrifikacijo v občini in skrbeli, da s skupnimi močmi uresničimo naloge, ki smo si jih postavili.

gospodarskimi zimskeimi šolami, starši pa naj bi bolj vpilivali na otroke, da bo obisk drugo leto še številnejši. Le napreden kmet bo znal bolje in več pridelovati.

Preko krajevnih odborov, katerih večina resno dela, bo ObLO v letu 1957 prav tako kot letos izvrševal razna komunalna dela (popravila poti, gradnja vodnjakov in napajališč, elektrifikacija itd.) in reševal tudi druga vprašanja s področja socialnega skrbstva, zdravstva, kmetijstva itd. V sodelovanju s šolskimi odbori bomo nadaljevali z notranjo in zunanjo ureditvijo šol.

Pereče stanovanjsko vprašanje bomo reševali z nadaljnjo gradnjo novih stanovanj iz sredstev stanovanjskega sklada. 24-stanovanjski blok v gradnji je pod streho, prihodnje leto pa bomo začeli graditi še en 24-stanovanjski blok in nekaj stanovanj v sistemu vrstnih hiš, katere pripravamo tudi zasebnim graditeljem. Če bo dovolj sredstev, bomo začeli zidati tudi stanovanjsko hišo z lokalji v pritličju poleg lekarnarje. Podjetja pa se še vse premalo zanimajo, da bi s skupnimi sredstvi gradila stanovanja svojim delavcem in nameščencem.

Vse to pa bo občinski ljudski odbor lahko uspešno uresničil le s pomočjo organov družbenega upravljanja, političnih organizacij in vseh zavodnih delavskih občanov.

Franc Kapš, predsednik ObLO Semič:

Za 400 odstotkov večji odkup

Kaj je glavni uspeh in v čem se kaže največji napredek v naši občini leta 1956? Prav gotovo je to notranja ureditev podjetij — Telekomunikacije Vrtača in mizarstva delavnica z žago v Semiču — uspehi, katere je doseglo Kmetijsko — gozdno gospodarstvo Črmošnjice, posebno z združitvijo kmetijske in gozdne uprave v eno celoto. Poudariti je pa

negativnega Kot je pripravljeno okrog 700 kubikov gramoz za občinska in vaška pota. Gramoz stane 100 dinarjev kubik, vse ostalo so pa domačini prispevali s prostovoljnimi deli.

Za tako lepe uspehe v podjetjih imajo zasluge delavski sveti in upravni odbori skupaj s kolektivni, saj so se z vso vneto lotili dela, dvignili proizvodnjo in izboljšali kakovost izdelkov. Vse to delo je potekalo na podlagi smernic in navodil ObLO ter njegovih svetov in komisij.

V letu 1957 bi ObLO rad izdelal program z elaborati za razširitev vodovodnega omrežja (na osnovi že narejenega idejnega načrta) za vse vasi v občini, ki doslej še niso oskrbljene s pitno vodo in trpijo posebno v sušnih letih, ko jo morajo dovažati celo iz daljave osem kilometrov.

Na Blatniku nameravamo odpreti poskop; s tem bi pomenilo dobavo peska za podjetja in zasebni sektor, kar bo velik prispevek komunalnemu graditvi in graditvi nujno potrebnih stanovanj, zlasti s predvideno razširitvijo dejavnosti podjetja Telekomunikacij.

Treba bo začeti z akcijo za

arondacijo zasebnih posestev v zvezi z delno sprostitvijo delovne sile. Tako bi se zmanjšali proizvodni stroški v kmetijski proizvodnji, katerim je sedaj vzrok prav ta razdrobljenost posestev.

Komunalna podjetja bomo združili v eno upravo, s čimer bodo precej zmanjšani upravni stroški. Razširili bomo sedanja podjetja in jih notranje uredili.

Dejavnost kmetijskih združenj, ki so, kakor sem že omenil, pokazale v zadnjem času lep napredek, bomo razširili posebno na živinorejo, vinogradništvo in sadjarstvo. Prizadevamo si, da si KZ zastavijo kot svojo prvo nalogo dvig kmetijske proizvodnje, saj bo prav to pospešilo vso njihovo ostalo dejavnost.

To je nekaj temeljnih komunalnih in gospodarskih nalog, katere hoče naš občinski ljud. odbor reševati in rešiti v letu 1957. Poleg tega bo pa tudi poživilo delo svetov in komisij ObLO in usposobil krajevne odbore, da bodo na svojem področju samostojno reševali vse zadeve, ki spadajo v njihovo pristojnost in pomagali občinskemu odboru izvesti plan in proračun.

treba tudi povečano dejavnost kmetijskih združenj v občini, saj se je na primer samo odkup v primeru z letom 1955 povečal za 400 odstotkov.

Očitni so tudi uspehi na področju komunalne dejavnosti. Samo na področju krajev-

Franc Markovič, predsednik ObLO Straža - Toplice:

Uspehi družbenega upravljanja

Ko je občinski ljudski odbor sprejel plan za leto 1956, je smatral za najvažnejšo nalogo, da preide iz starega načina dela na nov, ki bo ustrezal komunalnemu sistemu. Na sejah, ki so bile po združitvi občin, so se zadeve obravnavale še vedno pomanjkljivo, opuščali se je dneveni red itd., kmalu pa so se pokazale spremembe in prvi uspehi. Dnevni red je dobil svojo veljavo in o njem so odobrniški temeljito razpravljali. Lahko trdim, da danes vsi odobrniški dobro poznajo gospodarstvo občine, zato lahko opravljajo svoje odobrniške dolžnosti in naloge vestno in pravilno.

Kakor odbor sam, so tudi sveti na svojih sejah razpravljali o problemih, ki so bili postavljeni prednje, in jih tudi reševali. Posebno živahno se je pretresalo gospodarstvo v občini. Tudi krajevni odbori so odigrali precejšnjo vlogo, čeprav še ne tako, kakor je njihova naloga. Tako se je družbeno upravljanje v občini dobro uveljavilo in v tem je nemara naš največji uspeh. Pri uvajanju in uresničevanju družbenega upravljanja so veliko pomagale družbene organizacije, na katere smo še vedno naslanjali, kajti izkušnje so pokazale, da bi brez družbenih organizacij bilo delo ObLO oteženo, oziroma neizvedljivo.

Veliko skrb je občinski odbor v letu 1956 posvetil socialnemu skrbstvu. S poživljenim delom sveta in drugih organov smo odpravili mnoge nepravilnosti in stopamo v leto 1957 glede tega s čistimi računi.

Odkar je vpeljan davek po katastru, se občina trudi, da ravna v tem čim bolj pravilno in da odpravi pomanjkljivosti, izvirajoče iz časa, ko se je davke odmerjal brez katastra. Ker je bila obremenitev pravična, so pravočasno sledila tudi vplačila. Isto je s takimi in drugimi datjavami, ki jih ima sedaj pobornih nad 95 odstotkov.

Glede na dohodke občine smo storili nekaj pomembnejših del. Tako smo popravili most čez Krko, za katerega je predračun znašal 1.500.000 din, delno smo kanalizirali Stražo,

začeli popravljati v Dol. Toplicah zadrugi dom, za katerega je odobreno 1.000.000 din, Straža pa je dobila kino projektor in s tem stalno kino predstave. Precejšnja vsota je bila odobrena za delno popravilo zadrugnega doma v Vršnih selih. ObLO si je najel posojil-

lo iz stanovanjskega sklada za dograditev bloka podjetja »Novo« in za napeljavo vodovoda čez Krko v Vavto vas. Krajevnim odborom je ObLO doделil 800.000 za popravila potov in cest, vrednost teh del pa se je podvojila po zaslugi samih volivcev.

Ker naša občina zajema področje s precej razvito industrijo, je važno, da bomo v letu 1957 poleg drugih izpolnili še naslednje naloge: urediti moramo zborni volincev in po njih in po SZDL pripraviti podlago za delo svetov potrošnikov. Še naprej utrjevati na vseh področjih družbeno upravljanje. Urediti moramo zadevo s splošnim ljudskim premoženjem, saj nas ta problem tare že vsa leta po vojni in ga moramo v 1957 res rešiti. Nadaljevali bomo s popravili cest in potov, zlasti pa si skušali zajamčiti sredstva za cesto Straža - Zalog. Pomagali bomo interesentom pri napeljavi industrijskega toka v nekatere vasi, nabavili osnovna sredstva in opremo za obrtne delavnice in poskrbeli za njihov nadaljnji razvoj. V občini bo treba prenoviti tri šole, ki so v zelo slabem stanju, urediti v Straži zdravstveno postajo itd.

Dela je dovolj, tako za odbor sam, kot za svete in komisije in za vse občane. Vsi naj pomagajo občinskemu odboru tudi v letu 1957, tako da bomo ob koncu, kakor letos, lahko stopili v novo leto z zavestjo, da smo, kolikor je bilo predstave. Precejšnja vsota je bila odobrena za delno popravilo zadrugnega doma v Vršnih selih. ObLO si je najel posojil-

Dodo Majzelj, predsednik ObLO Šentjernej:

Napredek - in kup novih nalog

Vsa zadnja leta smo si prizadevali, da bi nadaljevala delo že po prvi vojni začeta gospodarska šola v Šentjerneju. Trmasto in kljubovalno se je ObLO loteval dela, zlasti pa pobudnik in organizator dela nove kmetijsko-gospodarske šole — podpredsednik ObLO tov. Stanko Kusljan, Remišno, šola je dograjena in usposobljena za pouk, ki se je že pričel. Stavba je ponos Šentjerneja, njegove okolice in doline na obeh straneh Krke. Šola je moderna stavba z odlično uredjenimi in prostornimi učilnicami, s 3 kabinetni in kuhinjo, njen okoliš pa sega nekoliko od Šmarjete preko Skočjana, Rake in Bučke tja do Leskova in Podbočja, pa nazaj pod vzhodjem Gorjanec do meja novomeške občine. Vso pohvalo zaslužijo vsi, ki so jo že obiskovali, kakor oni, ki so vložili vanjo kakršnokoli trud. Prav posebno se je trudil prosvetni kader, da je s pomočjo kmetij, strokovnjakov, veterinarja in zdravnika obdržal ugled šole na zavidanja vredni višini.

Ko pregledujemo uspehe, ne smemo pozabiti gasilске doma, ki je že pod streho. Gasilci pritičejo, letos pa prvo mladih gasilcev, je že leta 1954 postavila temelje za novi dom, lani so zgradili gasilci pritičejo, letos pa prvo nastropje in streho na dom. Spominjska plošča z datumom 21. oktobra 1943 nas bo spominjala na dan, ko je dal Šentjernej za svobodo 21 talcev — žrtve gasilcev.

Veliko pridobitev je tudi gradnja ceste v Pendiřevjko; okrog 2 km je že gotove. V Pendiřevjki propada zdaj ogromno lesa. S prostovoljnimi deli je bilo opravljenih še precej drugih del na komunalnem področju.

In v letu 1957? Ključ nas dograditev vodovoda v Skočjanu in Mihovem; obrat Telekomunikacij naj bi se razširil, da bi se lahko osamosvojili. Mi zaradi »Podgorja« nameravamo preurediti stavbo-mlin v električno sušilnico lesa. KZ v Skočjanu bo dobila lastne poslovne prostore, KZ Šentjerneja pa bo gradila prepotrebna skladišča. Nujno potrebno šolo v Zameškem bomo začeli zidati v letu 1957, ObLO pa bo gradil večje stanovanjsko poslopje. Kaže, da bo uresničena želja po zgraditvi potrebne ka-

Atomska pšenica

V Rothwollu v Vel. Britaniji so letos prvič zasačili na površini 1.200 hektarjev atomske pšenice, ki ima ime Koga 2. To je pšenica, katero so pred setvijo obsevali z atomsko žarko. Na vsakem stebku z vrste pšenice zraste po 7 dobro razvitih klasov — medtem ko jih ima druga le po 3 do 4. Prihodnje leto bodo napravili drug požitek, ki bo lahko imel izredno važne posledice za prehrano človeštva.

mionske ceste, ki bi vezala gozdove nad vasjo Ban in Javorovico ter spojila šentjernejsko dolino s sosednjo republiko.

Zdaj imajo naša osnovna šola, gimnazija in obrtna šola pouk v štirih poslopih, ki so stara, nehigijenična in vse nara-

ravnost kriči po novi šoli, ki bi morala imeti najmanj 20 učilnic. Šolski odbor je že organiziral večjo akcijo, v kateri je dobil približno 5 milijonov dinarjev (všečvi obljubljeni material, vožnje in delo prebivalcev). Seveda pa to ne zadostuje za potrebe šole z najmanj 20 učilnicami in teledovadnico, ki je v Šentjerneju nimamo.

Boljša, močnejša in hitrejša

Lado Grad - Kijev je izumil novo mehanično stiskalno co za sadje in grozde — Velika prednost nove stiskalnice, ki ima 7-tonski dodatni pritisk — Racionalizacija in nova orstva

»Z ozirom na notico v Dolenjskem listu Vas prosim, da mi sporočite natančnejši opis Vaše stiskalnice za grozde in sadje. Sporočite, koliko litrov vsebine ima koš in s kolikšnim pritiskom dela. Kakšna je njena zmogljivost na 24 ur? Sporočite tudi ceno. Pričokuje vašega odgovora, vas pozdravljam!

Franc Vrablič, Lepa njiva p. Mozirje

Dopisnico in pismo s tako vsebino je medtem dobil tovariš Lado Grad — Kijev iz Straže že več. Ker se za njegovo novo sadno in grozdno stiskalnico zanimajo tudi doljenjski kmetje, zlasti pa vsi tisti, ki so prototip stiskalnice videli na razstavi kmetijskih

strojev v tednu proslav ob 70-letnici šole na Grmu, danes nekaj več o njej in njenem izumitelju.

Bilo je zvečer zadnjega dne Grmskih razstav, ki so v veži nad kletjo grmske šole fantje z vso naglico pomagali, da so lahko strokovnjaki Kmetijskega inštituta Slovenije in Glavnega združenja zveze preizkusili novo Gradovo stiskalnico. Kijev je skoraj ravnodušno stal ob svojem najnovejšem izdelku in opazoval polnjenje koša z lahkimi rizlingom, ki so ga malo prej pripeljali kot zadnje letošnje grozde iz vinograde. Pripovedoval je, kako je pred leti na orožnih vajah opazoval mehanično dvigalo na nekem kamionu in kako se mu je že takrat porodi-

la misel, da bi nekaj podobnega lahko izkoristil pri izdelavi stiskalnice. Le-ta naj bi bila taka, da bi odcejala sok iz spreskov tudi potem, ko pritisk doneha.

»Zdaj« je dejal inženir in pritisnil na kronometer — preizkus nove stiskalnice se je začel. Kijev vrtil zgornje kolo stiskalnice, ki je namenjeno hitremu ali gromemu stiskanju. Moč curi iz koša in odteka čez emajlirani podstavek v škafo, da ga učenci šole komaj sproti odnašajo v klet. Na grozde pritiska plošča pod batom, v glavi (mostu) stiskalnice pa je urejeno stožasto zobjevje, ki prenaša sile iz ročice na bat. Zdrav vrtil Kijev že ročico; brez vsake težave jo obrače levo in desno, začelo se je dodatno stiskanje.

»V batu je vzmet; dobil sem jo s starega Pullmanovega vagona. Sedem ton pritiska daje in ko neham obračati ročico, pritiska jekleno spiralno pero samodejno na vsebino v košu. Tlačni bat torej ne zmanjša pritiska, pač pa ga vzmet vztrajno tišči na pritisneno ploščo. Odcejanje se torej nadaljuje, človek se pa lahko loti drugega dela.«

Za grozdem so prišla na vrsto jabolka; stiskalnice je poskus dobro prestala in pokazala, da stiskani material sploh ne pride v dotik z železom ali drugimi kovinskimi deli, da je privijanje (stiskanje) tlačnega bata znatno lažje, kot pri dosedanjih vijahnih stiskalnicah, največ pa je

Gibljiva nosilca glave (mostu) Gradove stiskalnice sta pomaknena s tlačnim batom vred nazaj; to opravlja mimogrede in brez vsake težave, zato je polnjenje in praznjenje koša nove stiskalnice lažje in hitrejšo

Avtomobilska tekma

Ne tekma v hitrosti vozil, pač pa v proizvodnji in prodaji. V tej tekmi poleg ZDA in Vel. Britanije vedno bolj uspešno nastopa Zapadna Nemčija. Lani so Nemci že izvozili 404.000 avtomobilov, ZDA pa le 398.000. Sedaj se vodi v izvozu avtomobilov Anglija; lani je v druge države prodala 531.000 avtomobilov, v letošnjem prvem polletju pa se je število izvoženih avtomobilov iz Zapadne Nemčije močno približalo številu avtomobilov izvoženih iz Anglije.

**DELOVNI KOLEKTIV
PEKARIJE
v Novem mestu**

čestita

svojim odjemalcem za
novo leto in jim želi
obilo sreče in zado-
voljstva!

Franc Zidar, predsednik ObLO Trebnje:

Vodovod, šole, postaja

Največji uspeh dejavnosti naše občine v letu 1956 je nedvomno utrditev dela občinskega ljudskega odbora, krajevnih komisij in svetov pri ObLO, skratka: široko sodelovanje državljanov v državnih upravi. V občini dela 11 svetov, 26 komisij, 15 krajevnih in 8 šolskih odborov, 4 sveti potrošnikov ter upravni odbori in delavski sveti v vseh podjetjih. Tako v vodstvu našega komunalnega sistema neposredno sodeluje nad štiri sto državljanov.

Največja gospodarska pridobitev za našo občino bo vsakor vodovod, ki je dograjen že do Vel. Gabra. Ze samih 148 milijonov dovolj priča o pomenu te komunalne naprave, ki pa bo seveda vredna še veliko več, kajti ta vodovod ne bo le dalj zdravno pitno vodo ljudem in živalim, temveč bo po vrhu izredno koristil še kmetijskemu gospodarstvu in požarnogarnostni službi.

V minulem letu občinski ljudski odbor tudi podjetij ni zanemaril, saj so dobila 1 milijon 400 tisoč dinarjev investicij pod ugodnimi pogoji. Zdravstvo je dobilo lastno stavbo z novim rentgenskim aparatom, tako da sedaj dvakrat tedensko dela protituberkulozni dispanzer za občino Trebnje, Mrtna in Mokronog.

Pomembna pridobitev za občane je tudi katastrski urad, ki posluje od 1. novembra za območje sodnega okraja Trebnje. Vse, kar je v zvezi s katastrom, občani sedaj lahko opravijo na domači občini in tako imajo mnogo manj skrbi in potov.

Lep prispevek je občina v letu 1956 dala za izobraževanje socialno šibke mladine: 1 milijon 442 tisoč dinarjev. Stipendije dobiva 51 dijakov. S tem se občina sama vzgaja svoj kader strokovnjakov. Posebno skrb posveča občinski ljudski odbor enostranskim in dvostranskim študentom NOV: naša občina jih je štendirala 28, neglede na šolo in polidic, ki so si ga izbrali.

V letu 1957 bo ObLO posvetil prvo skrb kmetijstvu. Organizirana je že kmetijska šola, katero obiskuje okrog 20 fantov, dekleta pa obiskujejo gozpodinjški tečaj.

Pravčasno pripravljeno zveze pri KZ bomo poskrbeli za gojitev tistih kmetijskih kultur, ki bodo za naše področje najbolj donosne. K temu bo pomagala tudi mehanizacija

kmetijstva, zlasti ko bomo elektrificirali nekatere vasi na območju Vel. Gabra, Dobrnica, Čateža in Trebnjega. S pomočjo občinskega sklada za napredek vas; bodo nekatere KZ uredile plantažne nadežde raznega sadja in jagodičevja. Pereče vprašanje je tudi regulacija Temenice; ta potok bo reguliran hkrati z gradnjo avtoceste.

Gospodarska podjetja bodo v letu 1957 s pomočjo nekaterih pridobitvenih važnih osnovnih sredstev dajala tudi večji družbeni prispevek.

Največji problem, s katerim se bomo morali spoprijeti, bo gradnja šole na Čatežu in priprava za graditev nove šole v Trebnjem. Če šole na Čatežu ne bomo mogli zgraditi, bo treba pouk ukiniti, kajti v sedanjih prostorih je res postala nemogoča.

Pokopališča v občini je prav tako treba popraviti, posebno je pa treba prestaviti pokopališče v Vel. Gabru, ker sedanje ne ustreza več. In še nekaj, kar zadeva vso občino Trebnje: železniško postajo poslopje v Trebnjem. Kljub naši prizadevnosti in raznim investicijam je to pereče vprašanje še vedno odprto. Vendar resno upamo, da bodo odločujoči činitelji začeli reševati tudi to prepotrebno zadevo.

Franc Jarc, predsednik ObLO Žužemberk:

Predvsem: dvig kmetijstva

Ne morem reči, da je ta ali oni uspeh važnejši ali da je ta ali ona naloga pomembnejša: vse so enakovredne in prepomembne. V prvem letu komunalnega sistema smo napravili precejšen korak naprej, zlasti če primerjamo uspehe z delom prejšnjih treh občin.

V družbeno upravljanje smo vključili veliko število ljudi, saj dela v ObLO, njegovih svetih, krajevnih odborih, raznih komisijah, šolskih odborih itd. približ. 4. odstotke vsega prebivalstva občine. Če pritejemo k temu še svete in upravne odbore podjetij, odbore kmet. združenj in odedkov, pa sodeluje neposredno v druž. upravljanju 7 odst. prebivalcev občine. Ti organi dostikrat še lažje načine in oblike dela in se tako izpopolnjujejo za ureditve naših nalog, za katere so bili izvoljeni.

Smo pretežno kmetijsko področje, precej pasivno. Naša glavna panoga je živinoreja, v kateri smo dosegli velik napredek. Dobili smo dobrega strokovnjaka-veterinarja, ki je pregledal vso živino. Zatrjamo jalovost, odбирamo boljše živino in podobno. Tudi v sadjarstvu smo dosegli lepe uspehe. KZ, zlasti če zadruga na Dvorcu, so uspele pripraviti svoje člane, da posvečajo dvigu sadjarstva vso potrebno skrb. Cenov smo pasivna občina in ljudje precej staromislni, pa te vidimo da mladina želi izobrazbe. Letos smo imeli 12 gozpodinjških tečajev, na katerih je bilo čez 300 mladink. Dvo-

letno kmetijsko-gospodarsko šolo obiskuje 35 fantov bodočih gospodarjev. Da bi se rešili zaostalosti, bi morali dobiti v zadrugi kmetijske strokovnjake, ki bi s praktičnim delom odvrčali kmete od zaostalosti.

Med največjimi uspehi na komunalnem področju je začel uresničevanja vedesetletne želje prebivalcev Suhe krajine: prva vas na našem ob-

močju je dobila letos vodovod. — Na trgu smo začeli načrtno odstranjevati ruševine, prekajeno črno vojnihih strahotah, ki jih je preživela Suha krajina. Trg sproti načrtno urejemo, vključno z napeljavo javne razsvetljave. Lepi uspehi so bili doseženi pri popravilu občinskih cest. Tu gre pohvalo predvsem krajevnim odborom, ki so znali pritegniti ljudi, da so s prostovoljnimi delom dvignili vrednost vloženega dela in sredstev. Zgrajena je čista Ajdovec — Frata, ob koncu leta pa smo uspeli urediti šolo v Lipju (v stavbi SLP).

In prihodnje leto? Predvsem bomo reševali kmetijska vprašanja. To bo glavna skrb kmetijskih združenj. Poskrbeli bomo za obdoro in porast živine, urejanje in vzdrževanje sadovnjakov za večji hektarski pridelek. Ena glavnih nalog bo vsakor tudi nadaljevanje del za suhokranjski vodovod. V trgu bomo zgradili stanovanjsko upravno zgradbo. Prebivalci vasi Sela-Sumberk in vse občine pa bi zlasti radi dobili najbližjo zvezo z železniško postajo Radohova vas. Zato bi bilo treba dograditi 1300 metrov okrajne ceste Radohova vas — Žužemberk. Prebivalci bi veliko naredili sami a prostovoljnimi delom. Pravtako nujno je treba urediti nevaren ovinek republi. ceste II. reda skozi Žužemberk.

V občini vasi na območju prejšnje občine Hinje, Ajdovec in Ma. o Lipje, poleg nekaterih drugih krajev, še nimajo elektrike. Posvečili bomo vso skrb, da bi elektriko dobil vsaj Ajdovec. Ljudje bodo tudi tu radi in veličjo pomagali. V bližnjo bodočnost pa bomo verjetno morali preložit uresnitve še nekaterih drugih načrtov, kot so: dograditev zdravstvene postaje, povečanje kovačnice na Dvorcu, gradnja šole v Sela — Hinjah in še to in ono, za kar zdaj verjetno na bo dovolj denarja.

Velik delež zadružnic za vsestranski napredek vasi

Leto se je spet nagnilo v zaton in za nami je dolga vrsta uspešno uresničenih načrtov. Nove naloge in vprašanja, ki so pred nami, pa nas spet vse zanimajo. Zato smo se obrnili tudi na tov. ing. Vilmo Pirkovič, ljudsko poslanico novomeškega okraja v republiškem zboru proizvajalcev in predsednico Zveze zadružnic Slovenije. Ljubezno nam je odgovorila na naslednji naši vprašnji:

V čem so glavni uspehi in kakšni so, ki so jih v l. 1956 dosegle žene-zadružnice na Dolenjskem?

V letu 1956 so dosegle zadružnice na Dolenjskem lepe uspehe. Pri 14 kmetijskih zadružnic, ki so imeli odbore zadružnic. Večinoma so bili ti odbori zelo delavni. Veliko pozornost so posvetile zadružnice skupaj z okrajnim Zavodom za napredek gospodinjstva povečanemu pridelovanju zelenjave na kmečkih vrtovih na Dolenjskem, hkrati pa tudi pravilnemu shranjevanju zelenjave za zimo, ko je prehrana v kmečkih hišah najbolj enolčna. Ker poznamo na Dolenjskem malo vrst zelenjave, in je tudi premalo pomena, kar ima za posledico številna obolenja otrok in odraslih, so si zadružnice zadale za naloge, da spoznavajo kmečke žene na Dolenjskem in v Beli krajini z raznovrstno zelenjavo, jih poučujejo o pomenu zelenjave za zdravje, jih učijo, kako jo pridelovati, pa tudi dobro skuhati ali spraviti za zimo.

Zato je organiziral okrajni odbor Zveze zadružnic v Novem mestu vrsto poučnih predavanj za kmečke žene povsah. Privedli je kratke tečaje o pridelovanju zelenjave in organiziral na raznih krajih Dolenjske 21 vzornih kmečkih vrtov ter 12 urejenih šolskih vrtov. Na teh vzornih kmečkih vrtovih so lahko kmečke žene iz vse okolice spoznavale razno njim še neznan zelenjavo in se učile, kako jo jo treba pridelovati. Šolske vrtove šele urejajo pri 12 šolah v okraju, vendar so že v tem prvem letu imeli vreden vpliv na šolsko mladino, ki se tu učijo praktičnih del, da bo znala vse te stvari delati tudi doma. Šolski vrtovi pa so vzgled tudi odraslim, predvsem ženski mladini ter kmečkim žensam, ki spoznavajo kaj vse uspeva v njihovem kraju in kako bi lahko obogatile prehrano kmečkih družin z raznimi pridelki, ki jih doslej niso poznale.

Kako naj se vnaprej razvija organizirano delo žene-zadružnic, da bi kmetijske zadruge in združne organizacije odigrale svojo pomembno nalogo, ki jo imajo v preobraževanju naše vasi?

Na to vprašanje bi želela odgovoriti z nekoliko primeri. Za leto 1957 pripravljajo zadružnice načrte za svoje delo, da bo v bodoče še bolj smotno, da bo vključeno v načrt dela kmetijskih zadrug ter da si bodo žene zanj zagotovile vsestransko (tudi denarno) podporo zadrug. Poglejmo, kaj nameravajo izvršiti v prihodnjem letu zadružnice v kmetijskih zadrugah Birčna vas, Črnomelj, Straža in Dobrič.

Vsestransko delo - odlika žena v Birčni vasi
Zadružnice v Birčni vasi in okolici so pokazale že doslej lepe uspehe. Na sejah je odbor zadružnic pri KZ Birčna vas temeljito predelal načrt za leto 1957, nato pa ga je predsednica obrazložila tudi celotnemu upravnemu odboru na njegovem seji, ki je bil s tem načrtom zelo zadovoljen in bo ženskam vsestransko pomagal, da ga tudi izvedejo. Sklenile so namreč, da bodo v 3 manjših vaseh pripravile gospodinjstvo, da bodo pri vseh hišah popolnoma odstranile sedanje sla bo nesne kokeši ter jih zamenjali s štajerskimi kokešmi ter petelinji. Na ta način bodo kmečke gospodinjstva v teh treh vaseh povečala proizvodnjo jajc ter znatno dvignila svoje dohodke, hkrati pa vpliv

vala na boljšo preskrbo otrošnikov v Novem mestu. Poleg tega bodo zadružnice iz Birčne vasi in okolških vasi pričele proizvajati za potrebe drugih vasi seme pese, kole-rabe in vrtnega korenja. Da bi izboljšale kakovost mleka, bo molzini kontrolor pregledal po vseh hlevih, kako je s čistotjo pri molži in po molži. Na osnovi njegovega poročila bodo zadružnice odpravljale po-

Ing. Vilma Pirkovič, predsednica Zveze zadružnic LRS

manjkljivosti, da bi delovni ljudje in otroci pili boljše, bolj čisto in zdravo mleko kot sedaj. Se druge stvari imajo v programu, vendar mislim, da že samo to, kar sem tu navedla, dovolj jasno kaže, kako bodo zadružnice v Birčni vasi in okolici zastavile svoje sile, da se bo proizvodnja povečala in izboljšala, da bodo otrošniki bolj oskrbljeni ter da bo na osnovi tega tudi v domovih teh zadružnic povsem upravičeno prišlo več denarja. Skratka, s svojim delom, ki je šele na začetku, bodo pripomogle k reševanju družbenih problemov, k boljši preskrbi ter k dviganju življenjske ravni v mestu in v njihovih vaseh.

V Črnomlju: vso skrb higieni!

V kmetijski zadrugi Črnomelj so si poizkušale zadružnice zadale med drugim tudi naloge, da bo 200 gospodarstev prebrlelo in izboljšalo kurnice, da bo 30 kmečkih gospodinjstev uvedlo siliranje krompirja za prašice, da bodo gospodinjke prebrlele in higienično uredile 160 svinjakov, da bodo higienično uredile ter izboljšale 30 kmečkih hiš in dvorišč ter poskrbeli za čistoč in lepši videz nekaterih najbolj zanemarnjenih vasi. Tudi njihovo delo bo brez dvoma vplivalo na večjo in boljmo proizvodnjo, saj je higienična ureditev kurnic in svinjakov zelo važna za doseganje boljših vzrejnih uspehov, da ne govorim o važnosti čistih kmečkih hiš in vasi za kmečko prebivalstvo.

Gornja Straža naj postane zgled ostalim vasem

Agilne zadružnice pri kmet. zadrugi Straža so sklenile, da bodo pri vseh 43 kmečkih gospodinjstvih v Gornji Straži vzorno uredile vse vrtove, uredile skupno toplo gredo, zboljšale ter prebrlele vse kurnice in svinjake, uvedle na vseh dvoriščih samo štajersko kokešo, uredile celotno lice vseh hiš v vasi, izboljšale notranjo ureditev kmečkih hiš, uredile s pomočjo zadrug in občine pralnico ali vsaj perilnice in še mnogo drugih stvari. Postopno hočejo urediti Gornjo Stražo v kraj, ki bo drugim s svojo urejenostjo za vzgled.

V Dobriču zadružnice ne bodo zaostajale za uspehi drugih

Zadružnice v Dobriču in okolških vaseh, ki so bile že letos zelo marljive, bodo v letu 1957 pričele pogodbeno pridelovati semena pese, kole-rabe, korenja itd. Uredile bodo šolski vrt, na kmečkih vrtovih po vaseh bodo gojile raznovrstno zelenjavo in v ta namen skupno nabavljale vsa semena in sadike preko kmetijske zadruge. Pa še precej drugih stvari bodo naredile.

Skratka, iz navedenih nekaj primerov iz teh štirih zadrug, pa tudi iz delovnih načrtov zadružnic iz drugih zadrug se jasno vidi, da so zadružnice na Dolenjskem na pravi poti. S svojim delom bodo prispevale k povečanju proizvodnje, k boljši oskrbi otrošnikov, h krepitvi vloge kmetijske zadruge na vasi ter z vsem tem tudi k izboljšanju gospodarskega položaja vasi. To pa je tudi najboljša pot za vsestranski napredek in preobrazbo vasi ter za boljše življenje kmečkega prebivalstva Dolenjske in Bele krajine.

Ing. Vilma Pirkovič

Bogdan Borčič: VINIČAR

Iz metliške občine

V proslavo 15-letnice ustanovitve JLA je bila zvečer 21. decembra v Metliki v Domu Partizana akademija, na kateri je govoril o pomenu praznika tainik Zdruga rezervnih oficirjev občine Metlika Maks Vilfan. Vse večer je bil izpolnjen s prigodno recitacijo, petjem moškega zbora in gimnazijske mladine, z godbo na pihala, harmonikaši in telovadnim nastopom.

Ta dan so tudi stari borci Franc Zaključevič, Manek Fux in Božidar Flajšman gimnazijcem in učencem osnovne šole pripovedovali svoje partizanske doživljanje in tako pri mladini, ki jih je z zanimanjem poslušala, osvežili spomin na herojske čase našega osvobodilnega boja.

Pred kratkim sta se združila sindikat kmetijskih delavcev posestva Mestni log v Metliki in sindikat Trsnice in drevesnice ter kmetijske gospodinske šole na Vinomeru. Člani novega sindikata so sklenili, da bodo med sabo tesneje sodelovali, si izmenjavali misli in napotke pri delu, da bi tako dosegli čim večje delovne uspehe. Ob združitvi obeh sindikatov so priredili tudi družabni večer.

Za 500 din bo prejel konec leta 1957 vsak član Prešernove družbe zopet 7 dragocenih knjig!

Vsem svojim članom - obrtnikom želi v letu 1957 obilo uspehov

OKRAJNA OBRTNA ZBORNICA V NOVI MESTU in pisarna v ČRNOMLJU

Zdraviliško gostinsko podjetje

ŠMARJEŠKE TOPLICE

želi cenjenim gostom in vsem delovnim ljudem srečno in veselo Novo leto 1957!

Častitljivi jubilej Franca Valentiničiča

potonk, ciklam, pelargonij in vseh drugih žilnatih rož je pa ostal veder, nasmejan, dovipen in vsekoli z gledno požrtovovalen delavec in družinski oče. Ni ga človeka, ki ne bi spoštoval njegovega prelepega odnosa do bližnjega, njegove izredne značajnosti in skrajne poštenosti. Ze mlad se je poročil in imel v prvem zakonu 8 otrok, od katerih jih zdaj živi še 6. Z osmimi malimi otroci je ostal vdovec in jih poleg težke službe sam negoval več let, dokler se ni vdarugič poročil s sedanjo življenjsko družico Marijo Radešček iz Orehovic, ki mu je dala dve hčerki.

Oče Valentiničič je bil vse življenje izredno družaben. Bil je tudi aktiven gasilec, kjer je pritekel častni naziv. Kot vnet telovadek Sokola je nastopil na vsesokolskem letu še, ko je imel že 50 let. Klerikalni režim ga je predčasno upokojil, saj mu zaveden, odkrit in skrajno pošten delavec ni ugajal v državni službi.

Med vojno je bil tovariš Va-

Častitljivi jubilej Franca Valentiničiča

lentinčič že v visoki starosti. Navzlic obilni družini je pa ostal sam. Hčerki Stefka in Vida ter sin Ludvik so bili aktivni partizani, Stefka tudi dobro znana aktivistka OF. Zeno so mu odgnali v internacijo oz. na prisilno delo v Nemčijo, domobranci pa so mu ubili edinega preostalega življenjskega spremljevalca - zvestega psa, ki je zgrabil za puškino cev, ko so jo domači izdajalci naperili v očeta.

Ko bodo očetu Valentiničiču prihodnje dni počili k visokemu življenjskemu jubileju njegovi dragi, znanci, sosedje in prijatelji, se njihovim voščilom pridružejo s toplimi željami tudi Dolenjski list, ki priteva med svoje zveste bralce že od leta 1950 dalje tudi našega vrlega, krepkega in še vedno živahnega jubilanta!

Na mnoga, mnoga leta v zdravju, veselju in radostih in krogu svojih hčera in sinov, vnukov in vnukinj, dragi in spoštovani tovariš Franca Valentiničič!

Med vojno je bil tovariš Va-

Važna publikacija za naše organizacije, ustanove in podjetja:

JUGOSLOVANSKI PREGLED

Na pobudo sekretariata za informacije zveznega izvršnega sveta je začela izhajati informativno-dokumentarna publikacija »Jugoslovanski pregled«, v katero bo izredno ustrezno vsim ustanovam, podjetjem in sičernemu javnemu delavcu, kajti vsebina te nove publikacije bo naša celotna stvarnost, vsa področja življenja v Jugoslaviji. Članki bodo zbrani iz najzanesljivejših virov in ed strokovnih sodelavcev ter bodo nudili ne osemna misljenja, ampak objektivni pregled dejanskega stanja.

»Jugoslovanski pregled« bo razjmal in obravnaval naslednja področja: demografijo, državno in politično ureditev, politične in družbene organizacije, gospodarstvo, znanost, kulturo in prosveto, ljudsko zdravje, socialno politiko, fizično kulturo in tehnično vzgojo, odnose s inozemstvom in jugoslovansko ljudsko armado.

Revija bo izhajala vsak mesec na 48 straneh večjeje formata in bo tiskana v latinici. Vsi naročniki bodo vnaprej dobili platnice za celo leto in vanje s posebnim patentom vlagajo posamezne zvezke.

Na to revijo opozarjamo vse družbene organizacije, ustanove, podjetja in posameznike, Kdor bi o nji hotel podrobnejših podatkov, naj se obrne na: Uredništvo »Jugoslovanskega pregleda«, Beograd, Dečanska br. 12.

Samo člani Prešernove družbe dobe za 500 din 7 knjig. Člane vpisujejo vsi poverljivi, knjigarne in uprave. Pohitite z vpisomi!

Vsem bolnicam in bolnikom, ki se zdravijo v oddelkih naše bolnišnice, želimo v letu 1957 vso srečo in obilo zdravlja!

Delovni kolektiv

SPLOŠNE BOLNIŠNICE V NOVI MESTU

V Metliki se je 19. decembra v okviru Ljudske univerze začel začetni in nadaljevalni tečaj za nemščino. V cba te-ri je govoril o pomenu praznika tainik Zdruga rezervnih oficirjev občine Metlika Maks Vilfan. Vse večer je bil izpolnjen s prigodno recitacijo, petjem moškega zbora in gimnazijske mladine, z godbo na pihala, harmonikaši in telovadnim nastopom.

Volja dobra, dela veliko, orodja pa premalo

Z občnega zbora Prostovoljnega gasilskega društva v Novem mestu

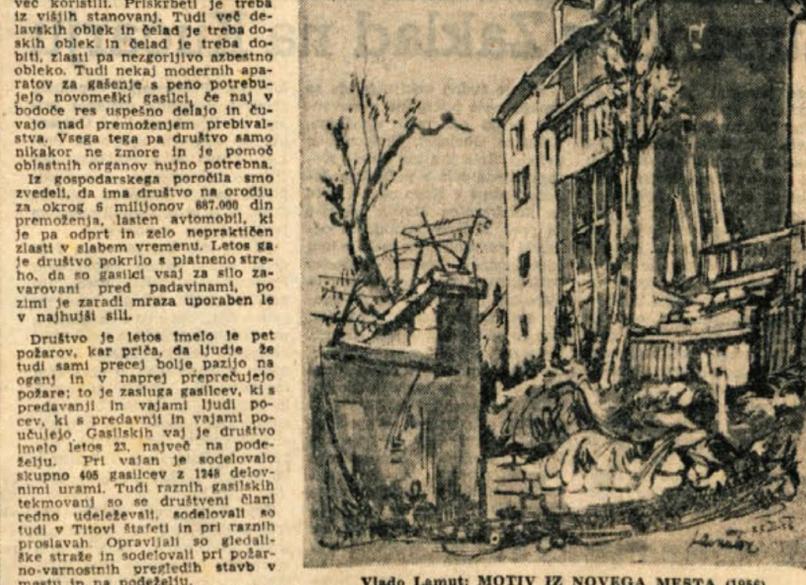
Novomeško gasilsko društvo, ki je letos slavilo svojo 80-letnico, je imelo minulo nedeljo svoj redni občni zbor.

iz poročil društvenih odborikov in iz izredno razgibane debate posnemamo, da imajo društveni člani obilo dobre volje do dela, ki ga je kar precej, da pa društvo za to delo primanjkuje dobrega, modernega in praktičnega orodja. To je zlasti močno poudarjal zadnji požar v tovarni Novoles v Novem mestu, kjer je bilo spočetka gašenje zelo oteženo zaradi plinov. Nujno je treba nabaviti društvo vsaj en dihalni aparat, pa tudi cevi ni nikdar dovolj. Prav tako nujna je moderna raztežljiva lestev, ki bi jo bilo mogoče res hitro prepeljati in namestiti na vsakem terenu, česar s staro magistruko ni mogoče doseči. V Novem mestu imamo že kar lepo število več nadstropnih stavb, zlasti pa industrijske in tovarniške objekte, kjer bi bilo treba v primeru nesreče uporabljati tako lestev. Stare lestve ni niti mogoče hitro prepeljati, niti je ni mogoče postaviti in jo z uspehom uporabljati na vsakem terenu zaradi njenega starrega nepraktičnega mehanizma. Streči pa ji mora kar 6 gasilcev, ki bi nemara na drugem mestu več koristili. Prikrbeti je treba iz višjih stanovanj. Tudi več delavskih objekt in čelad je treba dobiti, zlasti pa nezgorljivo azbestno obleko. Tudi nekaj modernih aparatov za gašenje s peno potrebujejo novomeški gasilci, če naj v bodoče res uspešno delajo in čuvalo nad premoženjem prebivalstva. Vsega tega pa društvo samo nikakor ne zmore in je pomoč občinskih organov nujno potrebna.

Iz gospodarskega poročila smo zvedeli, da ima društvo na orodju za okrog 5 milijonov 687.000 din premoženja, lasten avtomobil, ki je pa odprt in zelo nepraktičen zlasti v slabem vremenu. Letos ga je društvo pokrilo s platno streho, da so gasilci vsaj za silo za varovani pred padavinami, po zimski zaradi mraza uporaben le v najhujši sili.

Društvo je letos tmole je pet požarov, kar prito, da ljudje že tudi sami precej boljše pazijo na ogenj in v naprej preprečujejo požare; to je zasluga gasilcev, ki s predavanji in vajami ljudi poučujejo. Gasilskih vaj je društvo imelo letos 23, največ na podeželju. Pri vsajen je sodelovalo skupno 405 gasilcev z 1348 delovnimi urami. Tudi raznih gasilskih tekmovanj so se društveni člani vedno udeleževali, sodelovali so tudi v Titovi štatici in pri raznih proslavah. Opravljali so gledališke straže in sodelovali pri požarnovarnostnih predledih stavb v mestu in na podeželju.

Na žalost je društvo izgubilo ne-

Vlado Lamut: MOTIV IZ NOVEGA MESTA (1956)

Izobraževanje v Mirni peči

Ze nekaj let imamo v Mirni peči zimsko kmetijsko šolo. Letos se je pouk začel 13. novembra in udeležba je kar dobra. Od 40 prijavilencev redno obiskuje pouk 31 učencev in učenk.

Predmetnik v šoli je zelo pester in zajema poleg splošnega izobraževanja tudi strokovne, splošne predavajo tukajšnji prosvetni delavci,

Vlado Lamut: MIRNA PEČ (1956)

strokovne pa strokovnjaki iz Novega mesta.

Dekleta imajo posebej še gospodinjstvi pouk: šivanje, krojenje, gospodinjstvo in hrano-slovje. Se pred novim letom so prvič tudi kuhale. Težko že čakajo garnituro za kuhanje, ki jo je nabavil ObLO Novo mesto in smo mi vsi prav iskreno hvaležni za to.

Kadarkoli sem med njimi, se znova prepričam, kako koristen je ves trud, ki ga vlagamo v to izobraževanje vsi, ki delamo na tem področju. Ti mladi ljudje tako zvesto in z zanimanjem sledijo predavanjem, da jih je človek res od srca lahko vesel.

Zelim jim kar največ uspeha v šoli in doma pri praktičnem delu. Če bo šlo tako naprej, bo na koncu uspeh prav gotovo lep in znanje, ki si ga bodo učenci v tej šoli pridobili, bo krepko pomagal razvoju našega kmetijstva in naše vasi.

J. F.

Vožila iz Sombora
Dolgo je že, od kar smo se poslovili od doma, toda vsak teden nas redno obišče Dolenjski list in nam prinese obilico novic iz domačih krajev. Vsi ga radi beremo in hvaležni smo našim domačim, ki so nam ga naročili. Najlepše pozdravljamo starše, brate, sestre, vse dolenjske fante in dekleta in jim želimo v novem letu veliko uspehov in zadovoljstva.

Vojaki: V. p. 5999 Sombor: Marko Obrstar, Ivan Habine, Alojz Skala in Anton Ših.

Pri Poldki Bavdkovi na Vinici

Lojze Zupanc:

Rako je Črnomelj dobil svoje ime

Tako naglo minevajo leta človeku; tečejo tistemu, ki mu življenje brezplodno hiti v nepovrat, tečejo pa tudi onemu, ki se po trdem življenjskem delu oddahne in zadovoljno pregleda sadove tega dela, ki ga ni opravič le zase, ampak tudi za druge, za skupnost, za narod. In ko tako z leti zdravejše mimo takega človeka njegovi življenjski jubileji, ni pravilno, da se ljudje tako redkokdaj spomnijo teh, ki so nam tako nesebično darovali sadove svojega dela.

Poldka Bavdkova pa se nam samo smeje in kar noče na dan z besedo. Z besedo o svojem delu, namreč. Drugače pa je vsa živahna, vesela in razigrana in jo v resnici zanima prav se. (Mimogrede povedano na uho: naša Poldka je letos spomladi že dopolnila 75 let). Toda vsiljivi smo in ker ne odnehamo z vprašanji, končno le popusti in nam marsikaj pove, čeprav ni, kot pravi, lepo govoriti o sebi.

—Da, na Vinico sem prišla 1901. leta, nam pravi. — Čim sem se malo razgledala okoli ročno delo in po mojih navodilih uvedle na svojih šolah. Za moj referat in moje delo za vpeljavo novih ročnih del v šole pa me je takratni visji školski svet tudi pohvalil in mi kot nagrado izročil sto kron.

ro sem praktično pokazala pravilno vezenje. Zbirka je potem potovala po bivšem Kranjskem, Stajerskem, Goriskem, in celo Koroskem. Šele potem so se lahko učiteljice s pridom posluževale tudi Sličevke zbirke.

V starih časih, ko je Črnomelj bil še vas in ko še ni imel niti svojega gradu niti svojega imena, je ob Lahinji živel bogat, a skopuški mlavec Stanič, ki je kmetom mlet rumenno deblačo, zlato pšenico in črno rž.

Nekega dne pa je prišla k njemu gorjanska vila, spreminjena v staro, zgrbljeno ženo, ter ga prosila, naj ji podari merico bele moke za bolnega sina. Skopuški mlinar, ki je bil trdega srca, pa je neznaniki nasul v bisago črne moke in se hudobno zakrohotal:

»Da bi tvoji kamni vselej črno moko mleli!

Žužemberk za Novoletno jelko

Tuti letos bi radi pripravili našim otrokom čim lepše doživljeno Novoletno jelko. Pripravljali odbor zbira prispevke zadrug in maloštevilnih podjetij v občini. Sredstva bodo razdeljena z oziroma na število otrok po vseh šolah v občini. V Žužemberku je Društvo prijateljev mladine vplivalo na starše, da so tudi sani nekaj prispevali za obdaritev otrok. Tako bodo obdarjeni tudi predšolski otroci. Gledali pa bodo tudi pravilicno igrano »Mačeha in pastorkas«.

»Na, stara, le nosi to moko domov, saj je bela ko padani sneg!«

Mlinar je obubožal in od žalosti umrl, iz vasi ob Lahinji pa je postalo mesto. Belokranjci pa so mu zato, ker je mlin skopuškega mlinarja samo črno mlet, udeli ime — Črnomelj.

Proslava JLA v žužemberški občini

V vseh krajih v občini Žužemberk, kjer je šola, so bila dobro pripravljene proslave v počastitev dneva JLA. Na Sela-Sumberku je mladina nastopila s Klopčičevim enodejanko »Matja«. V Žužemberku je bila proslava v petek zvečer. Mladina je s pomočjo nekaterih starejših igralcev nastopila s Hudalesovo enodejanko »Mrtveci«, zapel je mladinski pevski zbor, mladinci pa so deklamirali. Po vseh šolah so o svojih doživljajih pripovedovali nekdanji borci. Pripravljali odbor v občini zbira prispevke podjetij za denarno pomoč partizanskim sirotam, ali borem NOV.

Črnomeljski športniki za Dan JLA

V počastitev 18. obletnice ustanovitve JLA so tudi v Črnomlju priredili vrsto prireditev. Športniki so organizirali turnir v boju. Pred mesto je zasedla gimnazija Črnomelj, druga je Svoboda iz Kanjarice, tretja pa V. p. Otovci; sledijo V. p. Črnomelj, Belokranjsko gradbeno podjetje, Vajenska šola in tovarna BELT.

V strelišču zračno puško je med 17 ekipami dosegla prvo mesto tovarna BELT, drugi so vojaški vojni invalidi. Dobro so se postavili tudi pionirski gimnaziji. V šahu so bila zelo živahna še predtekmovalnja. V končnem tekmovalju je sodelovalo 6 ekip. Zmagala je zaslužen mlada ekipa gimnazijev, druga je V. p. Črnomelj, tretja SD Črnomelj, sledi pa kolektivni Zelenice, V. p. Otovci in sindikat O.B.O.

V spomin Ivana Cankarja

Prosvetno društvo Dušan Jereb je v soboto 15. decembra zvečer dostojno počastilo spomin pisatelja Ivana Cankarja. Po uvodni besedi predsednika društva Severina Salija je govoril o Cankarju socialistu, umetniku in proletarskem borcu predsednik Okrajne zveze Svoboda in prosvetnih društev

Tone Bele. V kleni in živi besedi je opisal nemiljuj delo Ivana Cankarja za slovensko kulturo in njegov vloga v razširjanju socialističnih idej. Za njim je recital več odlomkov iz pisateljevih del član ljubljanskega Mestnega gledališča Jože Tiran, ki so ga hvaležni poslušalci kakor glavnega govornika nagradili s hvaležnim priznanjem. Po krajšem odmoru, v katerem je možki zbor PD Dušan Jereb pod vodstvom Toneta Marklja zapel dve pesmi, je tovariš Tiran recital še nekaj odlomkov, nato pa Oče naš hlappa Jerneja, ki ga je nato zapel tudi društveni zbor.

Zdenka Bortič: ZAMISLJEN

Slovesnost je bila na zelo lepi umetniški podlagi in so bili z njo vsi res zadovoljni, društvo pa je s Cankarjevimi spominih večerom zgledno uresničilo eno izmed nalog, ki si jih je postavilo za novo sezono.

Smučarski tečaj za učitelje

Strokovni aktiv učiteljev in profesorjev telesne vzgoje v novo-mestnem okraju so priredili smučarski tečaj za učitelje. Tečaj bo od 18. do 20. januarja. Tečajniki morajo imeti popolno smučarsko opremo in se morajo obvezati, da bodo po končanem tečaju izpopolnjevali mladino v smučanju. Tečaj bo brezplačen. Upoštevale se bodo samo prijave poslane na naslov strokovnega aktiva na gimnazijo v Novem mestu do vključno 5. januarja.

Smučanje stajemo poleg plavanja med najbolj zdrave športne panoge, ki nudijo naši mladini obilo razvedrila in zdravja.

POZDRAV IZ ZAGREBA

Smo na odsluženju kadrovskega roka v Zagrebu in po Dolenjskem listu pošljamo vsem Belokranjcem, posebno pa dekletom od Gorjancij, tople želje za srečno in uspešno novo leto 1957.

Vojaški vojne pošte 7236 Zagreb: Niko Kralj, Alojz Fink, Alojz Hudejca, Ivan Špehar.

Deset let uspehov

Moški pevski zbor prosvetnega društva Dušan Jereb že od leta 1945 uspešno in požrtvovalno nastopa

Kdor posluša ta zbor; bodisi na samostojnih koncertih ali pa na raznih proslavah, mora priznati, da je res odlični. Razvoj zbor je kaj zanimiv. Po osvoboditvi so bili vsi ti nekdanji novomeški pevci razkropljeni. Leta 1945, proti jeseni, je prišel sedanji pevovodja Tone Markelj slovitih pevcev, da niso tvegali. Obiskovali so razne pofeletske kraje, šli so na vasa in tja ponesli lepo slovensko narodno, umetno in partizansko besedje. Celo na avtocesti Beograd-Zagreb so peli delovnim brigadom. Tako je šlo vse do leta 1952. To leto smatra zbor upravičeno za leto največjega razmaha.

Smučanje stajemo poleg plavanja med najbolj zdrave športne panoge, ki nudijo naši mladini obilo razvedrila in zdravja.

Jateljskem duhu posredovati vsako skladbo ter je ustvaril izvrstno uglasben in čvrst zbor. Danes šteje zbor štirideset pevcev. Zbor je prireditelj samostojne celovite večerne koncerte. Sprva se novomeško občinstvo ni kdovekaj ogrevalo za zbor, čeprav so pevec radi poslušali, če so zapeli kje zunaj. Ko pa so novomeški zasikal pevec na koncertu, so začeli tedaj bolj obiskovati nastope pevskega zbora. Danes uživa zbor KD Dušan Jereb ne le v Novem mestu, marveč tudi daleč po Sloveniji velik ugled in povsod, kamor pride, so pevci sprejeti z velikim navdušenjem. Zbor je namreč imel že veliko gostovanj. Naš pevec so znani na Stajerskem (Novo Celje, Slov. Konjice), na Gorjanskem, kjer so peli povabljeni pred inozemskimi gosti na hitetu pred nedavnimi so peli v Postojni, bili so na Bloku v Sevnici, v Kostanjevici, Črnomlju itd.

Zbor goji umetno slovensko pesem, prav tako in še z večjo ljubijo in izbiro pa tudi našo narodno in partizansko pesem, ki se mogočno razlega iz štiridesetih gri ob vsaki priložnosti ali praznovanju.

Letos je imel zbor že 28 javnih nastopov — koncertov v Novem mestu in po Dolenjski ter veliko število priložnostnih nastopov. Zboru ob njegovi desetletnici iskreno čestitamo z željo, da bi se tudi v bodoče krepko razvijal in z lepo slovensko pesmijo plemeniti srca postulatcev.

Letos je imel zbor že 28 javnih nastopov — koncertov v Novem mestu in po Dolenjski ter veliko število priložnostnih nastopov. Zboru ob njegovi desetletnici iskreno čestitamo z željo, da bi se tudi v bodoče krepko razvijal in z lepo slovensko pesmijo plemeniti srca postulatcev.

Ena takih, ki ji je bilo in ji je še življenje deloven dan, da uporabimo besede pesnika, je tudi upokojena učiteljica Poldka Bavdkova na Vinici. Doma iz Krškega, kjer ji je bil oče sodni oficijal, je dovršila meščansko šolo v Ljubljani in učiteljico v Gorici, nakar jo je kot mlado učiteljico leta 1900 zanesla pot na prvo službeno mesto v Stari trg ob Kolpi, odkoder je že naslednje leto prišla na Vinico in tu službovala dolgih 37 let, vse do svoje upokojitve. Tedanji nadučitelj Franjo Lovšina jo je takoj po njenem prihodu na Vinico navdušil za ljudske vezenine, ki so prilegnile njeno pozornost in vase usmerile tudi njeno življenjsko delo. Da imamo danes v toliki meri ohranjeno ornamentiko belokranjskih vezenin, je prav za sluga Poldke Bavdkove, ki je belokranjsko vezenje dolga leta popularizirala in uvajala v šole.

Obiskali smo jo v njeni hiši na Vinici, da bi kaj več zvedeli o tem njenem pionirskem delu.

sebe, sem se po nasvetu pokojnega nadučitelja Lovšina pričela zanimati za ljudsko ornamentiko naših vezenin. V šole sem uvedla belokranjsko vezenje in tako imela kmalu po tistem na neki okrajni učiteljski konferenci v Črnomlju referat o tem vezenju. Hkrati sem uredila majhno razstavo šolskih ročnih izdelkov z uporabo narodnih okraskov. Ta razstava je bila za marsikoga zelo presenečenje. Učiteljice so se zelo zanimale za moje

res lahko povem, da precej po moji zaslugi — razširilo po vsej Sloveniji pa tudi izven nje in še pri naših ljudeh v Ameriki.

Belokranjska ženska ljudska noša

(Iz neobjavljenega gradiva v Belokranjskem muzeju)

Okrog leta 1860 so nosile Vinčanke le dvoje oblačil, in sicer opletja na zgornjem životu in robačo na spodnjem. Pozneje so pričele nositi pod opletjem uspetelji, narejeni doma iz domačega platna, ali pa kupljeno bombažasto majico, katere rokavi so segali do zapestja in gledali izpod širokih rokavov opletja, kar je bilo prav lepo videti. Pod robačo so pa pričele nositi dolénko, ki je bila tudi iz domačega platna.

Res, življenje Poldke Bavdkove ni bilo prazno. Ko se poslavljamo, ji moremo samo stisniti roko s toplo hvaležnostjo za njeno bogato življenjsko delo, ki je v ljubljani in zvestobi do Bele krajine obrodilo tako lepe sadove.

nosile pri delu in so jih imele zvezane pod brado. Večje pa, ki so imele večjo vezeno rožo, so nosile na temenu glave in prav tako zvezane pod brado. To je bilo za praznike. Razen peč so nosile tudi svilene robce, svilaste zbrane, ki so bili prav lepo živo pisani. Omožena ženska so imele še posebno pokrivala kot znak poročene žene. Vrh vsega je bil še robec. Vinčanke so imele glavni robec ali zglačev, Adleščanke jabo, Metličanke in Podzemeljčanke jabo, Vrhovke juble, Semičanke puntke in Poljanke po cel. Najlepše so bile jalbe.

Robačo so imele Vinčanke privezano vrh opletja in so bile opasane s pasom, ki se je zval tkаница. Tkаница je bila 3—5cm široka in tako dolga, da si jo ženska lahko ovila dvakrat okrog pasu. Tkаница je bila po sredi rdeča in je imela bele portice, ob straneh pa črna rob.

Cesale so se Belokranjce na razgrčico, to je prečo, in spletale vedno po dve kiti. Pripenjale so si jih nekako v obliki osmice. Preko las so nosile na tilniku speto parto, ki je bila rumena in je imela po sebi pomarejene bisere.

Okrog vratu so dekleta in mlade žene nosile rdeče steklene korlade, po prsih pa jih je krasil rdeči džundž. Žene iz Poljan, z Vrha in iz Semiča pa so nosile na prsih igle.

Tkаницe so tkale domače tkalke okrog Adlešč, Preloke in Prilike. Vrh tkаницe si je privzela Vinčanka kratek, lepo nabran zastor, ki je imel širok rob spodaj in vrh roba štepan vzoreček. Enaki vzorečki kakor na zastoru so bili tudi na kózicah opletja in na rokavih.

Okrog vratu so dekleta in mlade žene nosile rdeče steklene korlade, po prsih pa jih je krasil rdeči džundž. Žene iz Poljan, z Vrha in iz Semiča pa so nosile na prsih igle.

Okrog vratu so dekleta in mlade žene nosile rdeče steklene korlade, po prsih pa jih je krasil rdeči džundž. Žene iz Poljan, z Vrha in iz Semiča pa so nosile na prsih igle.

ČESTITKE IZ NOVEGA SADA

Fantje iz novomeškega okraja, ki služimo vojaški rok v Novem Sadu, pozdravljamo vse naše domače prijatelje in znance, še prav posebno pa doljenjske fante in dekleta, od katerih smo se ne dolgo tega poslovili. Obenem želimo vsem srečo in uspehov polno leto 1957!

Karel Vardijan, Vojko Strmoč, Jože Odlnzek, Njko Koželj, Ivan Berkopec, Ciril Hudoklin in Ivan Hudejca. V. p. 8714/1 Novi Sad.

Vlado Lamut: SPOMIN NA POLETJE (september 1956)

Belokranjce so bile obute v čizme na zaplet ali v lipove cokle, doma izdelane, ali pa so si kupile na Hrvaškem opanke. V suhem vremenu pa

Belokranjce so bile obute v čizme na zaplet ali v lipove cokle, doma izdelane, ali pa so si kupile na Hrvaškem opanke. V suhem vremenu pa

Belokranjce so bile obute v čizme na zaplet ali v lipove cokle, doma izdelane, ali pa so si kupile na Hrvaškem opanke. V suhem vremenu pa

Zupancev Zaklad na Kučarju

Pred kratkim je v založbi Mladinske knjige izšla nova zbirka belokranjskih pripovedk Lojzeta Zupanca, tokrat pod naslovom Zaklad na Kučarju. Tako smo za Zupancevimi belokranjskimi zbirkami: Belokranjske pripovedke, Dedek poveji, Bili so trije veličani, Svireli povodnega moža, Jezerka in veličkan Nenasit, dobili še sedmo knjigo bogatega ljudskega izročila ljudi med Kolpo in Gorjanci, te odmaknjene obrabne slovenske deželice, ki je prav zaradi te svoje odmakljenosti ohranila tako bogate ljudske duhovne vrvine.

Res je čudno naključje, da so mnoge naše pokrajine v slovenski knjigi odkrivali prišleki. Tako so Gorjanci, Podgorje in deloma Bela krajina dobili svojega barda šele s prihodom Janeza Trdine v Novo mesto, tako je Belokranjec Matija Malešič že pred Mikom Kranjcem odkril Preskurje in tako je tudi Ljubljanačana Lojzeta Zupanca pritegnila Bela krajina, ta »strastna ljubica, ki ga ne spusti več, kogar enkrat objame, kot je nekoč rekel poik. Gansl. In tako se je Lojze Zupanc, sin ljubljanske delavske družine, ki je prav letos jeseni dopolnil petdeset let svojega plodovitega življenja — pobelokranjčil. Sicer ga je gravapa pot naprednega slovenskega učitelja privedla še v druge kraje — danes je ravnatelj nižje gimnazije v Gornjem gradu v Savinjski dolini — toda Zupanc je v bistvu ostal Belokranjec in ima še zmerom Belo krajino za svoj drugi dom. Njegove belokranjske postaje: Strednjeveč, domačnost, ki zabušne nekatere

Metlika, Podzemelj in Črnomelj, njegova prigodna romanja križem po Beli krajini od Gorjancem do sKovite Kolpe na Preloki, Vinici in v Poljanski dolini so mu zmerom znova odpirale poti v bogastvo ljudske duše, ki ji je prisljuhnil z ušesom tenkočutnega zapisovalca.

Danes leži kot sad tega dela pred nami sedem Zupancevih belokranjskih zbir, vsega 168 pravljic, bajk, legend, basen in pripovedk, vednooma krajevna in etnološka, zgodba o veličanih, povodnih možeh, vilah, čarovnicah in veebabah, o graščakih in skopuških ribičih, mlinarjih in krojačih, o telebanjih in pametnjakih, o Sokcih in ciganih, o Metličanah, Črnomelcih, Suhortanah, Butohajcih, Tribučanih in drugih ljudeh po Beli krajini.

njegove zgodbe niso namenjene za znanstveno proučevanje tovrstnega ljudskega blaga. Pišeče glavni namen je bil predvsem ta, da skozi basni, bajke, legende, pravljice in pripovedke mlademu bralec na dojemljiv način približa belokranjsko ljudsko modrost in bogastvo. Včasih je kar čutili, kako so avtorju belokranjski pripovedovalci povedali komaj neznanen drobce, da pa je potem kljub temu pod pisateljevim peresom začela zaključena in polnočrna zgodba. S te strani torej moramo vrednotiti Zupanceve zbirke belokranjskega ljudskega blaga in avtorju v tem prizadevanju nikakor ne gre odrekati čene.

Tudi zadnja Zupanceva knjiga Zaklad na Kučarju lepo dopolnjuje njegov opus belokranjskih pripovedk in drugega ljudskega blaga. Splet življijo pred nami kučarski veličani z njegova žena Velebaba, divji mož, njegov drug povodni mož in vile Koljancje, srečamo se z amazem na Mirni gori in s čarovnico na Kučarju pa z razbojnikji, Turki in vragom, ki se mu spričo njegove neumnosti v Beli krajini

Zadnje Zupancevo knjigo je, kakor vse prejšnje, opremil in ilustriral akademski slikar Maksim Gaspari — pri ilustracijah za Velikana Nenasita je gotovo njega prispeloval risbe še 25 drugih priznanih slovenskih slikarjev — ki se mu z njegovim bogatim folklornim čopičem ozioroma avtentičnim ni bilo težko približati belokranjski duši. Tako je tudi tu Zupancevo najnovejše delo dobilo lepo dopolnilo.

Tuobnostno je že v letih pred zadnjo vojno pričel dvigati je pozabe Lojze Zupanc, ki ga je njegova pot prosvetnega delavca zanosila v prvo službo na belokranjski Strakovec in Lojze Zupanc, ki ar je Beli krajini skopuški in uspešno delo v navdihu, (spomnimo se samo povesti Stari Hak, romana Mlini stoji in Trije krasoviji) niti ni Belokranjec.

Zupanc je svoje zgodbe poročeno obarval z belokranjskim leksikonom, da te včasih iz zgodbe res zapoje živa ljudska govornica, da zadnja narečna delom, saj se v njegovem na-

branem ljudskem blagu ponekod preveč zrcali avtorjeva oblikovalna roba, preveč je zabrisana d'kcaja in narečne krajevne razlike, preveč je Zupanc te ljudske zgodbe »pokrajščil. Toda to Zupancevo ravnanje je z druge strani opravičljivo, saj

preveč knjižna besede, ki so se plitu tu pa tam po nepotrebnem vhitopile v njegove knjige. Toda kljub nekaterim narodnosnim odklankom, etnografi in folkloristi verjetno ne bosta dovolca z dovoljna z Zupancevim delom, saj se v njegovem na-

preveč knjižna besede, ki so se plitu tu pa tam po nepotrebnem vhitopile v njegove knjige. Toda kljub nekaterim narodnosnim odklankom, etnografi in folkloristi verjetno ne bosta dovolca z dovoljna z Zupancevim delom, saj se v njegovem na-

preveč knjižna besede, ki so se plitu tu pa tam po nepotrebnem vhitopile v njegove knjige. Toda kljub nekaterim narodnosnim odklankom, etnografi in folkloristi verjetno ne bosta dovolca z dovoljna z Zupancevim delom, saj se v njegovem na-

preveč knjižna besede, ki so se plitu tu pa tam po nepotrebnem vhitopile v njegove knjige. Toda kljub nekaterim narodnosnim odklankom, etnografi in folkloristi verjetno ne bosta dovolca z dovoljna z Zupancevim delom, saj se v njegovem na-

Lovski kotiček in še kaj

Novoletni pozdrav dragim rojakom v tujini

Letošnje lovske proslave na Frati 29. novembra se je udeležilo veliko lovcev iz vse Slovenije. Za zvečer 28. novembra sta prisostvovala proslavi v počastitev Dneva republike 192 lovca, zjutraj jih je pa prišlo še kakšna desatina. Za četrto leto zapovrsti so dolenski lovci proslavili Dan republike na Frati, hkrati se pa poklonili

spominu padlih lovcev. 29. novembra dopoldne je bila na področju Frate in Brezove lovske tradicionalna vzorna lovska brakada. Dobro razpoloženje in organizacija sta pokvarila dež in sneg, ki sta že zjutraj pričela padati. Zato so morali prenehati z lovom. V pogonu sta padla dva divja prašiča in tri lisice.

DOBEE ZAGOVOR

Po končanem vzorni brakadi na Frati je bil zadnji pogon pri Petretu v Dol. Straži. V okviru tega »pogona« so na hitro soko organizirali naglo sodišče, ki naj sodi vsem lovcem, ki so ta dan ubili kako divjad kot tudi tistim, ki so kaj spustili mimo. Tako se jih je na »zatožni klopi« zbralo kar lepo število. Vsak se je moral zagovarjati za »dejanje«, dobil je tudi zagovornika, obtoževal ga je pa tožilec.

Med botoženimi se je znašel tudi tovariš Janez. Kriv je bil, da je spustil mimo sebe divjo mačko, ki bi jo moral upleniti. Fant se je znašel in se je takole zagovarjal: »Mene je odredil na stojlišče tovariš Tone. Pokazal mi je, kod bodo prihajali zajci, kod bo skušala izmuzniti iz obroca zvitorepka. To sem si dobro zapomnil. Nič pa mi Tone ni povedal, kod bo prišla divja mačka! Zato nisem vedel, od katere strani naj jo čakam, na mi jo je pobrisala za hrbtom! Bil je oproščen krivde in kazni.

HUDA SMOLA ALI KAJ

Lojze gre rad na lov, če je ušesne. In kadar gre in se sreča z divjadjo, ne varčuje z nabojji. Pravi, da je naboje moral »šparati« v partizanih, ker jih je vedno primanjlovalo; sedaj jih lahko kupi, takrat je pa moral po nje samo v sovražnikovo točko.

men, da se je po drugem strelu usedel tik Lojzeta za drevo. Lojze pa s prazno puško v roki. Hitro je zgrabil prekljo in mahnil z njo po zajcu, da jo je še ta ubral za prejšnjimi. Tako jo nato je Lojze odšel domov. Trdijo, da je vso pot godrnjal in momljaj, menes same izbrane kozje molitvice. Kaj ne bi, taka smola!

NEPRIJETNO SREČANJE

Več je medvedov v naših tovrstih, več je tudi različnih središč z njimi. In če ga sreča s kosmatincem v vinogradu, kmet v sadovnjaku, se toliko laže sreča z njim lovec v gozdu. Taka srečanja pa niso vedno preveč vesele, vsaj prvi trenutek ne.

Tako so lani novomeški lovci lovili na Brezovi rebr. Gonjač, alj braker, je bil kot ponavadi Korl. Ta se je pretikal po sveže zapadlem snegu med grmovjem, prek skal in robidovja. Ko se je tako spustil čez previsno skalo, je z nogami najprej odplal nekaj mehkega. Nazaj ni več mogel, tisto mehko pa je p. anilo izpod nje in v glasnim rjovenjem odmotovilo po grmovju. Bil je medved, ki si je izbral mesto za počitek pod skalo. Ni znan, ali je huje zatučil medved, ali Korl Janez, ki je stal nedaleč stran. Trdi, da sta si biva glasova močno podobna, toda mimo njega je pribežal le medved. Korl je pa po kratkem oddihu še naprej brakiral.

MEDVEDA JE USTRELIL IN SKRIL

Tudi če je vse res, kar je pred lovsko družino povedal Jože Stupar iz Vinkovega vrha pri Dvoru, je to dovolj, da zasluži strogo kazen. Takole je povedal:

22. novembra sem v gozdu pripravil arva. K meni je prišel sedev Janez Strumbelj in me vprašal, če imam pri sebi puško, češ da njegov pes nekaj laja v dolini, kotovo je kakšna zverjad. Sel sem tja in videl med grmovjem nekaj temno rjavega. Mislim sem, da je divji prašič in sem ustrelil. Žival je padla na tla in se premetavala. Ustrelili sem se enkrat. Pogledat pa nisem šel v bližino, ker nisem imel pri-

mernih nabojev. Na nastrel sva šla s Strumbeljem gledati šele drugi dan in našla mrtvega medveda. Tega sva zvečer izkobil, kožo vrgla v jama, meso pa pospravila. To sta naredila zato, je rekel, ker ga je bilo strah povedati, da se je pri streljanju zmotil.

Prvič, kolikokrat je bilo že obsojeno početje, da nekdo strelja prej, predno se je prepričal, kaj je pred njim. Ali ne bi bil lahko na mestu medveda tudi človek, ali vsaj domača žival? In drugič, preiskava bo ugotovila, kako je pravzaprav bilo s to zadevo in bomo o tem gotovo še pisali.

»ZADNJI ČAS JE, DA SE VRNEVA...«

Peter je bil bahav kmet. V tistih časih je bil lov pravica bogatih in veljakov. Peter, ki za lov ni imel nobenega smisla, je iz same bahavosti za lovca postavil svojega najstarejšega sina, ki je bil doma »prestonaslednik« in je rad nastavljal zanke. Oče je dosedel, da je bil sin sozakupnik črna, kupil mu je puško in drugo. Ves ponosen je oče hodil s sinom na lov. Koliko ste ustrelila, ne vem, vem pa za ta dosodek, ki se je zgodil takole:

Nedeljski lovec

proti večeru pa sta prišla že visoko v hrib. V gostem smrečevju sta našla topel odpadki medveda in navzlic sneženju povsem svežo sled. Videč to, je starj menil: »Ja, sedaj je pa skrajni čas, da se vrneva domov.«

stavil se je ta dan na stojlišče, menda pravijo tam na Dobravci, ne daleč od mesta. Zložen je bil z nabojji, da ga je kar k tiom vlečlo. Bogve, kaj je ta dan pškilo zajec. V kratkem času jih je šest pribrisalo mimo in Lojze je vsakega počastil z dvema streli. Nič, nič! Dlake, kot pravijo lovci. Šest zajec je pa bil še tako nesra-

Ko je prvi sneg v jeseni po belih bregovih, sta naša člana loveca zapazila za vasjo sled medveda. Iz velike lakomnosti in želji po izredni lovski trofeji sta sklenila, da ga zasledujeta in ustrelita. Rečeno in čin sklenjeno. Takoj sta odšla po sledi za njim. Sneg je še ves dan padal, ona dva pa sta se pretikala po smrovju pod lesnikami in divjimi hruskami, koder je medved malica. Ves dan sta ležala po njegovi sledi,

LOVEC IN POL

Pepe je bil navdušen za lov, mnogo manj pa sposoben lovec in še nekoliko manj korajzen. Čeprav je trdil, da je njegova puška najboljša, se vendar tudi na njo — ali pa na svojo spretnost — ni zanesel. Težko ga je bilo pripraviti, da bi sam čakal na stojlišču, če pa je čakal, je smuknil na kako skajo ali štor. Za vsak primer, zasti če je sumil, da je v lovišču kak ščepinar ali celo medved. Lovci, ki so to vedeli, so se nalašč bolj glasno pogovarjali, češ: danes bi utegnili peti pred puško tudi divji prašič. Drugi je spet potho, vendar dovolj glasno pripomni, da je prejšnji dan sledil medveda prav na tem področju. V takih primerih je Pepe vedno stal vsaj še z enim lovcem, a j je zginit domov.

Sam je pripovedoval tale dogodivljaj:

Prvi medved

Za lov na medveda sem se res temeljito pripravil. Naboje sem napolnil s težkimi svincenimi krogliami.

Zdajci se je obrnil; njegov gizdalinski kožuh je zavalovil in zasijal, prelivalo se v soncu ko živo srebro. Spomnil sem se, po kaj sem prišel. In povsili daljnogled. Na bo lahko dobiti tega strica. Jaz sem v gorah gost, njemu pa o one rodni dom.

»S puško, pripravljeno na strel, sem zasledoval zajca. Kar nagnem stopim na nekaj mehkega. Hitro pogledam in sleg zlomka. Na zajca sem stopil! Ta jo ucvre izpod nog, jaz

se prestrašil, da sem zakričal. In ta mrha zajca mi je še ušla.

UPRAVA ZA CESTE
Tehnična sekcija LRS
NOVO MESTO

Želi

vsem delovnim ljudem sredno Novo leto 1957 z željo, da bi v prihodnjem letu dosegli še več uspehov pri izgradnji socialistične domovine!

»S temi svincenimi krogliami bom pihnil medveda naravnost v čelo, med očmi! Na, to je bo, da mu jih poženem, ko se bo obrnil, pod levo lopatico, v srce, in koža bo moja!«

Tako sem tuhtal, vzpenjač se proti vrhovom gora, kjer se spomlad v alpskih ledih pojavljajo medvedji.

Gozdnega vladarja sem našel tretji dan na gori Ant. Strmi obronki so porasli s prtilika-

Nenadoma medved po zadnjelo zdrsna v nekaj lijak. Naglo, včasih sključen, včasih po vseh štirih sem se vpenjal do lijaka in pogleda, čez rob.

Prvič vidim medveda v naravi, svobodnega. Oči kar ne morem odtrgati od daljnogleda! Ta krepka, samozavestna žival sploh ni podobna tistim medvedom v živalskem vrtu!

V gozdu sedaj še gospodarji lakota, saj je rana spomlad. Ampak ta medved vse vidi, vse občuti. Pozna vse učitne trave in sladke korenine. Iz teh drobtin je nabral svojo orjaško moč. Pravi gozdni zeliščar!

Nenadoma pa z vrha, od tam, kjer pečine visijo nad prepad, zaslišim volto bobnenje. Kakor da je gora zaohala: o-o-o-oh!

Staro leto je zatonilo — za nas doma in za vas dragi rojaki po svetu. Novo leto 1957 je pozdravilo vaše ljube rodne kraje — Belo krajino, gorjanske gozdove, šentjernejsko in Krško polje, suhokrajnske njive in pašnike, Trško goro, doline Temenice, Mirne, vasi ob naši Krki — ves ta prelepi dolenski svet, ki vas je rodil in katerega podobno ste odnesli na tuje in vam še po dolgih letih odseva iz oči in srca, iz želja in spominov.

naši stari navadi: zdravja, sreče in zadovoljstva. Posebno pa vam vošči in želi da jo bi v novem letu lahko obiskali, da bi vam spet pokazala svoje goré in griče, gorice in polja in gozdove, vse kraje vaših mladih let, in ves svoj napredek, kajti pomosna je nanj, kakor boste pomosni tudi vi, ko jo boste videli v novi, v marsičem spremenjeni podobi.

Sprejela vas bo pristrčno in veselo, saj ste njeni dragi sinovi in hčere, zrasi iz nje in vračeni vanjo.

Temu novoletnemu pozdravu in voščilu vaše Dolenjske se pridružuje tudi Dolenjski list, glasnik vaše rodne dežele. Ostanite mu zvesti prijatelji in naročniki; naj vam bo čvrsta, iskrena vez med vašo staro in novo domovino.

Izseljenčevo domotožje

Jaz sem Alojz Virant; iz Polja sem doma, iz take hiše, ki deset oknov ima. Leta 1901 sem bil v zibelko položen in rojen za ta svet. Sem v mladih letih bil bolan, kakor sem še sedaj, pa z dobro voljo potrpi, se mlade, socialistične Jugoslavije in njenega maršala Tita veselim. V Krmelju sem deset let bil, se za hauerja učil, premogal, kopal in vrtal, zaslužek, eh, za vince dal. Sedaj že davno je 28 let prešlo, oh, črni, sivih let, ko odražal sem po svet, kar se mojih trudnih nog prijemale tuje zemlje prah, kar se srca oklepa strah, da svojih ljubih rodni tal, dolenske zemlje in neba ne bom več videl. Kot izgnan bom v tuji zemlji pokopan. Srce se v prsih mi topi, zamaknen zrem v minule dni, kjer tam sem živel, kjer zdaj vi.

O, če bi mi kdo peruti dal, takoj bi vzplul in obiskal domači kraj. Pa kaj, ko leta me teže in več nazaj ne najdem vrata, minila mi je doba zlata... Ko koveč moj bo frankov poln, domov bom šel, sem daj nekot. Ojej, je koveč iz šibja spleten in franki skačejo mi ven. Sem prazen ko omlačen snop, postaran, samo še za v grob.

Oh, kak lepo je onkraj gora, tam kjer ste vi in jaz doma! Me vabijo zastave s streh in muzikant, ki vleče meh. Če pa bom res še prišel tja, v črno žalost bom zavil, ob grobu matere, očeta zajokal bom, pred svetom skrit. Poljubil rodno bom zemljo in zadnjič vzem od nje slovo...

Pa oprostite tej pisavi, profesor meni se ne pravi, sem le izmozgani trpin, učenik ne poznam učšin. Upokojeni sem rudar, ki večno muči ga spomin na svojo ljubo domovino. Pozdravlja vas vse od srca

Alojz Virant, Eidsen, Belgija.

Bogdan Borčić: ISTRSKI MOTIV

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA KANIŽARICA

Želi svojim poslovitim prijateljem in ostalemu prebivalstvu v NOVEM LETU 1957 nadaljnji uspehov z željo, da bodo naši skupni napor v korist delovnemu človeku.

Trudili se bomo, da bomo nudili industriji, železnicam in široki potrošnji čimveč kvalitetnega rjavega premoga v naslednjih izbirah: kos, oreh, grah, zdrob in prah.

Veste, dragi dolenski rojaki, vaša domača zemlja sedaj ob novem letu je taka, kot je bila takrat, ko ste še silvestrovali pod domačim krovom. Gozdove brez zelene obleke in speča polja pokriva zima s svojimi čari, otroci z ro v novoletne jelke in peči toplo ogrevajo družino. Toda skoraj povsod sveti luč, ki vas v domači hiši še ni obevala — električna luč. In če bi se ozrli po pokrajini, bi videli marsikaj novega — dimnike tovarn, visoke drogove, velika, moderna zadržna poslopja. In na samotni poti skozi gozdove bi našli mnogo samotnih grobov — junakov in žrtev osvobodilnega boja in revolucije, ki so dali svoja življenja tudi za lepšo podobo dolenske zemlje, za našo svobodo, srečo in blaginjo rodu, ki naseljuje prelepi dolenski in belokranjski svet. Da, novo, drugačno in lepše življenje živi sedaj ljudstvo, iz katerega ste izšli. Saj bi bilo napak kdor bi trdil, da je v vašem rodnem kraju že vse urejeno in dobro, da je na rodni grudi uresničeno že vse, za kar se je ljudstvo borilo, za kar so umrli najboljši sinovi našega naroda. Ne, ni še vse urejeno, ni še vse doseženo, pot do dokončnega socializma je težka in dolga. Toda razvoj, ki je že v razdobju svobode in ljudske oblasti dosegla Dolenjska, je v primeri z nekaj velikanski. Dolenjsko ljudstvo še prenaša marsikatero neveselost, že krepko dela in si prizadeva, vedoč, da se trudi za še lepše življenje — svoje in mladega rodu.

Saj res še pogodrnjajo ti vaš rojaki, kajti njihova vnema, njihov trud za napredek in razvoj svoje dežele in njihova pomoč oblasti, je očitna vstopovod, kakor se tudi ljudska oblast trudi, da bi vsi kmetje, delavci, nameščenci čimprej živeli čimboljše življenje. Zanj so že položeni vsi temelji, nikomur ne manjka kruha in dela in nikomur ni treba po svetu, kakor ste nekoč morali oditi vil.

Dragi rojaki na tujem, kjerkoli ste, na kateremkoli kontinentu, Dolenjska vas pristrčno pozdravlja za novo leto. Pozdravlja in vošči, lepo po

IZ BEGRADA ČESTITAJO

Vsem bralcem Dolenjskega lista in naprednim delovnim ljudem Dolenjske želimo srečno, veselo in uspehov polno novo leto 1957! Posebno pozdravljamo še vse dolenske jante in dekleta.

Vojaki vojnke pošte 2977-1 Beograd: Anton Zagar, Franc Vrhovec, Andrej Oven, Jože Dragoš, Franc Novak, Alojz Golc, Leopold Selko, Leopold Rataje in Jože Kaferle.

Objavljajte male oglase v DOLENJSKEM LISTU!

Medved se je v hipu vzpel na zadnje tace in obrnil glavo. Z vrha, ravno na nju, se je po žlebu bobneč učil potok li pečin. Nekje za tako izbočino se je kosmatinec skrjal.

Zdrnil sem za njim v žleb; kamnit žleb je bil tako obklesan, da je noga le težko lovila oporo. Se dihati se nisem upal... Na sledi sem gozdnemu zeliščarju! Sedajle bom sprožil dvočevko in — medvedov kožuh bo moj!

Nenadoma pa z vrha, od tam, kjer pečine visijo nad prepad, zaslišim volto bobnenje. Kakor da je gora zaohala: o-o-o-oh!

Medved je v hipu vzpel na zadnje tace in obrnil glavo. Z vrha, ravno na nju, se je po žlebu bobneč učil potok li pečin. Nekje za tako izbočino se je kosmatinec skrjal.

Zdrnil sem za njim v žleb; kamnit žleb je bil tako obklesan, da je noga le težko lovila oporo. Se dihati se nisem upal... Na sledi sem gozdnemu zeliščarju! Sedajle bom sprožil dvočevko in — medvedov kožuh bo moj!

Nenadoma pa z vrha, od tam, kjer pečine visijo nad prepad, zaslišim volto bobnenje. Kakor da je gora zaohala: o-o-o-oh!

Da se ne bi ponovile zablode preteklosti

Letošnje leto se je bilo začelo z dogodkom, ki je značilen za ves sodobni razvoj: s 1. januarjem 1956 sta Velika Britanija in Egipt priznala neodvisnost Súdana, ki bo tako v nekaj dneh praznoval obletnico svoje neodvisnosti. To sta si priborila letos tudi Maroko in Tunis, nekdanji francoski koloniji v Severni Afriki, medtem ko se Alžir še krvavo bojuje za svobodo.

Ko je francoska socialistična stranka po januarjskih volitvah sestavila vlado, so vsi upali, da se bo začelo tudi za Alžir drugo obdobje. »Nobena vojska več v Alžiru« je bilo geslo socialistov pred volitvami. Toda prvi poraz je doživel že predsednik vlade Mollet, ki je kmalu nato obiskal Alžir, kjer so ga desničarji obmetavali z gnili paradizniki in kletvicami, tako da je voditelj francoskih socialistov stisnil rep med noge in jo ucvrl nazaj v Pariz — premagen. Ta poraz ni bil samo simboličen, ampak resničen odstop od tiste politike, ki bi

lahko rešila alžirsko vprašanje. To je bil začetek poraza in tudi sramote za francoske socialiste.

V začetku leta so v Kairu objavili sporočilo o obisku predsednika Tita v Egiptu, med katerim se je razgovarjal s predsednikom Naserjem. Kot pri drugih obiskih našega predsednika je tudi to pot prišla do izraza konstruktivna vloga Jugoslavije v mednarodnih zadevah. Poudarjena je bila vloga Združenih narodov pri reševanju vseh sporov na podlagi popolne enakopravnosti med narodi. Prav kmalu po tej izjavi so morali Združeni narodi res posredovati, da bi rešili Egipt pred napadom.

Mnogo prahu je dvignila Dullesova izjava, da je treba znati priti do roba vojne, ne da bi se človek znašel v njej. To izjavo je bil ameriški zunanji minister dal v razgovoru z dopisnikom ameriške revije »Life«. Angleži in Francozi (med drugimi) so mu to izjavo hudo zamerili, češ da ne prispeva k miru in dobrim mednarodnim odnosom. Poudarjali so, da so v času vo-

rejske vojne in drugje držali Ameriko »nazaj«, da se ne bi spozabila in začela kakšno nepremišljeno pustolovščino. Ko so pozneje sami začeli pustolovščino, so se vioge spremenile. Amerika je bila zdaj tista, ki je Francoze in Britance »držala nazaj«, seveda na veliko jezo Francozov in Britancev, ki so morali odnehati, preden so uresničili svoje napadalne načrte.

Hkrati pa se je v Sovjetski zvezi začelo gibanje, ki je imelo za cilj opozoriti na napačne preteklosti, postaviti Stalina in njegovo početje v pravo luč in podpreti iskanje novih poti in samostojnejšega mišljenja, kot ga je kdaj koli dovoljeval pokojni samodržec. Pojavili so se izrazi, kot »boj proti kultu osebnosti«, »destalinizacija« in podobno, vsi ti izrazi pa so pomenili, da se je Sovjetska zveza začela učiti od preteklosti.

Tako nekako se je začelo letošnje leto. Obetalo je, da bo prineslo v mednarodni napačnosti novo popuščanje, ki se je začelo s sestankom »štirih velikih« v Zenevi poleti 1955.

zmago socialistične misli v mednarodnih odnosih, predstavljal je velik korak naprej v razvoju socialističnih držav na Vzhodu in ne samo v odnosih med obema vlada-ma in partijama. In tako se

je pol leta končalo zelo ugodno kljub raznim zapletom in nerešenim vprašanjem. Popuščanje mednarodne napetosti se je nadaljevalo, zaupanje med narodi je raslo in oblaki na mednarodnem nebu so se

redčili. Toda druga polovica leta je pokazala, da so neke pod mirnim videzom telesa nerešena in zastavela vprašanja, ki so zahtevala rešitev, in grozila, da butnejo o pravem trenutku z vso močjo na dan.

Sredi julija so se na Brionih sestali predsednik Tito, premier Nehru in predsednik Naser. — Njihovo prijateljsko srečanje in razgovori o mednarodnih vprašanjih so vzbudili po vsem svetu razumljivo pozornost.

Pol leta v znamenju popuščanja napetosti

Nato je prišel XX. kongres KP Sovjetske zveze, ki je v marsičem pomenil prelom s preteklostjo in važen mejnik v razvoju SZ. Generalni sekretar Hruščev ni samo opozoril na potrebo miroljubnega sožitja med narodi, na udržitven prijateljstva z azijskimi državami, zboljšanje odnosov z zahodnimi državami, ampak je na tajni seji poročal o grehah stalinizma in Stalina. Čeprav je bilo poročilo tajno, so verodostojni izveščiki kmalu prišli v javnost, ki je s presenečenjem ugotovila, da je Hruščev nenavadno ostro in odkrito govoril o Stalinovih zablodah in samovolji. Ta kongres sovjetske partije in poročilo Hruščeva na tajnem zasedanju sta bila odločilna za poznejši razvoj v državah Vzhodne Evrope, ki so vedno bolj terjale lastno pot v socializmu in odstranitev vseh zaprek, ki so stajale na tej poti kljub srditemu odporu birokratov in tistih ljudi, ki so pod Stalinovim plaščem uživali prednosti in lahko življenje.

Medtem pa se je vedno bolj zanostravalo nasprotje med kolonialnimi državami in njihovimi podložniki. V Alžiru je bitka besnela naprej in še danes ni končana, ampak gori s še večjim plamenom. Na Cipru je postajal položaj skoraj nevzdržen, toda Britanci so hoteli to oporišče za vsako ceno obdržati, ker so se jim majali položaji na Srednjem vzhodu. Izgon poveljnika jordanke arabske legije Angleža Glubb paše iz Jordana je bil samo eden izmed številnih znakov, da je Srednji vzhod v obdobju boja za neodvisnost in da se hoče čimprej otresti vseh tujih gospodarjev. V skladu s politiko trdne roke, ki jo na Cipru posebejja guvernir Harding, so Angleži nadškofa Makariosa odpeljali na oddaljene Sejšelske otoke ob vzhodni obali Afrike, misleč, da bodo s tem lažje ko osvobodilnemu gibanju Ciprčanov. Toda zmotili so se, kakor so se zmotili njihovi družabniki Francozi, ki so sedem mesecev pozneje z vrvičjo in v nasprotju z mednarodnimi dolžbami ugrabili pet voditeljev alžirskega osvobodilnega gibanja. Pozabili so, da gibanje narodov za osvo-

bojitev ni delo enega samega človeka ali nekaj ljudi ne pomeni konec takega gibanja.

V svetovnem obsegu so se nadaljevali napori za razorožitve. Toda čeprav sta si Bulganin in Eisenhower doslej izmenjala že precej pisem, čeprav je razorožitveni odbor OZN razpravljala o zračnem nadzorstvu, inspekciji važnih prometnih križišč, zmanjšanju poskusov z atomskimi bombami in znižanju števila vojakov, se to vprašanje bistveno ni premaknilo naprej.

V takem vzdušju sta Bulganin in Hruščev aprila odpotovala na uradni obisk v Veliko Britanijo. To je bil prvi letošnji pomembni državniški obisk. Kljub nekaterim nasprotnim glasovom je svetovna javnost pozdravila odhod sovjetskih državnikov v Veliko Britanijo, ker je videla v tem prispevek za zmanjšanje mednarodne napetosti in poživitev trgovine med Vzhodom in Zahodom. Obisk v Angliji sicer ni potekel brez trenj (laburisti so najbolj delali preglatvice Hruščevu, tako da je ta baje dejal, da bi bil konservativec, če bi živel v Angliji), toda splošna sodba je bila, da je bil obisk koristen.

V vrsti pozitivnih in koristnih državniških obiskov je prišlo tudi do obiska predsednika Tita v Francijo. Spet je bilo v skupnem sporočilu potrjeno načelo, da morajo odnosi med državami ne glede na njihovo družbeno ureditev temeljiti na popolni enakopravnosti in ozemeljski nedotakljivosti ter na nevmesavanju v zadeve drugih. Naša vlada je takrat objavila tudi vso možno pomoč za miroljubno in pravično rešitev alžirskega vprašanja, toda poznejši dogodki, posebno napad na Egipt, so pokazali, da so francoski socialisti pozabili na vse svoje predvolilne objube in izjave, da bodo storili vse za demokratično rešitev alžirskega vprašanja. Njihova poznejša dejanja so pokazala, da niso prav nič drugače ravnali, kakor bi ravnali najbolj zagrizeni kolonialisti. Zato je maja odstopil iz francoske vlade radikal Mendès-France, predvsem zaradi vladne politike v Alžiru.

Letos junija je predsednik republike odpotoval na uradni

obisk v Sovjetsko zvezo. Piod tega obiska je bila skupna deklaracija jugoslovanske in sovjetske vlade, v kateri je bila izražena želja za enakopravnem sodelovanju med državami, po gospodarskem in kulturnem sodelovanju, ki naj prepreči cepitev Evrope in sveta na bloke, posebno pa je bilo poudarjeno načelo suverenosti, neodvisnosti in ozemeljske nedotakljivosti držav. Ta lista, ki je pomenila logično dopolnilo deklaracije obeh vlad, podpisane leto prej v Beogradu, je po svoji vsebini in pomenu predstavljala

Nerešena vprašanja butnejo na dan

Če je bilo kdaj jasno, da je svet celota, je postalo to jasno ob nedavnih dogodkih, ki so na videz prekinili človekovo pot k miru in ogrozili sožitje med narodi. Hkrati z zadnjimi dogodki pa se je moralo tudi odgovornim državljnikom sveta posvetiti, da se vsaka njihova napaka lahko stoterno maščuje in da je odstranjevanje posledic teh napak mnogo bolj dolgotrajno in naporno delo, kakor je bilo nepremišljeno dejanje, ki je sprožilo te posledice. Tik pred začetkom krize v mednarodnih odnosih je bil julija na Brionih sestanek med tremi državniki: Titom, Nehrujem in Naserjem, ki ni prinesel ničesar senzacionalnega, pač pa je ponovno opozoril svet, da enakopravnost med narodi niso sanje ali prazne besede, temveč nujna potreba časa. Kmalu nato je prišla nacionalizacija Sueškega prekopa.

Ze tako in tako nemirni Srednji vzhod je postal še bolj nemiren. Arabski svet, politično še razdvojen je zahteval vedno več pravic zase. Svoboda za Alžirce boljše življenje za vse. Naser je tako postal osrednja postava v teh prizadevanjih. Velika Britanija in Francija sta takoj prešli v ofenzivo. Začeli so se sestanki, diskusije, obtožbe in še marsikaj drugega, toda Naser je odločno vztrajal ob pravicah, da sme vsaka država poddržati tisto, kar je na njenem ozemlju. In Sueški prekop teče skozi egiptovsko ozemlje — je trdil Naser. Zahod se je zbal za nafto, zbal so se za svojo življenjsko raven, pravzaprav se je zbal tudi za svoj ugled, ugled pa v tej zvezi pomeni ohranitev vpliva na Srednjem vzhodu. Le da ga je Zahod skušal ohraniti po napačnih poteh. Toda kljub vsem prepričim in različnim stališčem je le bilo videti, da se bodo začela temeljita pogajanja za rešitev spora. Vsakdo bi moral nekaj popustiti, toda sporazum bi bil dosežen. V tem pa sta se Velika Britanija in Francija odločili za tvegan korak, ki je spodletel in jima prinesel samo škodo — gospodarsko in politično. Napadli sta Egipt z izgovorom, da bosta

ločili Egiptčane in Izraelce, ki so bili vdrti na egiptovsko ozemlje. Ta izgovor je bil tako slab, da je skoraj ves svet označil anglo-francosko dejanje za tisto, kar je v resnici bilo: agresija.

Medtem pa je prišel na Madžarskem 23. oktober, datum, ki je pretresel svet. Ne morda v smislu nekaterih propagandistov na Vzhodu in Zahodu, ki ga skušajo izkoristiti za svoje namene oziroma prikrivati vzroke za madžarski upor. Pretresel je svet, ker je opozoril na to, da mora imeti vsak narod pravico do svobode, socialne pravičnosti in življenja. O Madžarski in 23. oktobru bodo pisali še desetine knjige, pa tudi v teh debelih knjigah bodo najrazličnejša tolmačenja in podatki. Pravzaprav je bilo to tragično zmagoslavje ljudstva, ki si ni pustilo vzeti svojih pravic. Vsi vemo, kako so potekali dogodki od ustanovitve Nagoyve vlade, prve sovjetske intervencije, padea Nagoyve vlade, ustanovitve Kadarjeve vlade, do ustanovitve delavskih svetov, druge sovjetske intervencije in prav zadnjega razvoja dogodkov, ki je položaj na Madžarskem, žal, poslabšal. Pozornost sveta se je obrnila na madžarske dogodke. Za marsikoga so ti dogodki pomenili prelepo priložnost za ribarjenje v kalnem in za plašč, pod katerega je skrival lastne grehe. Tako je prišlo v Francijo od pravih napadov na sedeže KP in do obračunavanja s komunisti. Ne glede na takšno ali drugačno stališče uradnega vodstva francoske KP je srd francoske desnice skrival v sebi tisto znano resnico, da tisti, ki je tat, sam najbolj vpije: »Držite tati!« Dogodki na Madžarskem pa so se tragično zapletali in se še zapletajo. Domovino je zapustilo več kot 130.000 Madžarov, kar ni malo, če pomislimo, da je Madžarov manj kot 10 milijonov.

V splošni zmedbi glasov, vpljta ter obtožb in protiožtožb je prišel Titov govor v Pulju, ki je zaradi svoje tehtnosti in odkritosti vzbudil pozornost vsega sveta. Ves svetovni tisk je pisal o

njem. Resnejši časopisi so ga objavili zelo obširno in tudi v celoti. Zanimivo je, da je bil v celoti ali skoraj v celoti objavljen na Poljskem in Madžarskem, medtem ko ga je »Pravda« v Moskvi objavila le v izveščkih, katerim je primešala svoje komentarje. V Pekingu so govor pred kratkim v celoti objavili. Ta govor pomeni eno najbolj zrelih in verodostojnih ocen madžarske tragedije: korenine zla so v prizadevanjih, da bi Stalinov sistem znova oživel; obe deklaraciji, sklenjeni med našo in sovjetsko vlado, bi morali veljati za vse narode; Madžari so zahtevali odhod stalinističnih elementov; to ni bila kontrarevolucija...

Medtem pa se je OZN lotila tudi madžarskega vprašanja, čeprav ji je že napad na Egipt povzročal veliko glavobola. V Egiptu se je položaj toliko zboljšal, da so Angleži in Francozi privolili, da se bodo umaknili. Ustanovljena je bila mednarodna sila OZN, začelo se je čiščenje Sueškega prekopa, na Zahodu pa spraševanje vesti in ocenjevanje škode, ki je bila že povzročena, in škode, ki bo še postala očitna s časom. Tako je Generalna skupščina razpravljala in sprejemala resolucije. Zahod je z delno rešitvijo srednjevzhodne krize tako rekoč naperil vse svoje topove na Madžarsko. Kljub srditemu odporu Sovjetske zveze in vzhodnoevropskih držav je vprašanje Madžarske prišlo na dnevni red Generalne skupščine, ki je naposled sprejela s 55 glasovi resolucijo, v kateri obtožuje SZ kršitve Ustanovne listine OZN. Od SZ zahtevajo, naj umakne svoje čete iz Madžarske pod nadzorstvom opazovalcev OZN. Toda sovjetske čete se nočejo umakniti in z resolucijami vprašanje še ni rešeno.

Naša delegacija se je vseskozi trudila, da bi konstruktivno prispevala k rešitvi trnovega madžarskega vprašanja. Ni razvnela že tako in tako razburkane strasti v OZN, ampak je zmeraj skušala najti pot do sporazuma. Jasno je povedala, kakšno je naše stališče. Načelno smo proti

vmesavanju katere koli tuje države v notranje zadeve Madžarske ali druge države, priporočali smo odhod generalnega sekretarja Hammarskjoida v Budimpešto, česar madžarska vlada, žal, doslej še ni sprejela, poudarili pa smo, da nekateri na Zahodu izkoriščajo madžarsko tragedijo za se-

redčijo. Toda druga polovica leta je pokazala, da so neke pod mirnim videzom telesa nerešena in zastavela vprašanja, ki so zahtevala rešitev, in grozila, da butnejo o pravem trenutku z vso močjo na dan.

v drugačno smer, čeprav ni mogoče trditi, da ne bi madžarski opomin pomenil naveszadne tudi koristen kaži-pot za prihodnost, da se ne bi ponavljale pretekle napake in zablode. Skoraj hkrati z madžarskimi dogodki je prišel na Poljskem na oblast Gomulka, človek, ki ga Stalin ni mogel streti. Skupaj z novimi ljudmi vodi zdaj Poljsko po težavni poti neodvisnosti in socializma. Gospodarskih in političnih težav ni malo. Toda Poljska si je priborila neodvisnost in pravico do svoje poti v socializmu brez krvi. Zda gre za to, da to pravico utrdi in da pokaže uspehe te svoje poti. Na političnem področju uspehi niso izostali. Ze splošne volitve, ki bodo 20. januarja 1957, so dokaz za to. Za gospodarstvo pa je bil čas od oktobra doslej je prekratek. Poljsko gospodarstvo je v preteklosti hudo trpelo. Pretiran razvoj težke industrije in birokratski odnos v vsem gospodarskem in javnem življenju so zavirali poudbo delovnih ljudi. Poljska se energično otresa spon preteklosti, ne da bi zavrgla tistega cilja, v katerega so verjeli najboljši Poljaki tudi v najhujšem obdobju Stalinove tiranije: v socializem. Poljska mora uspeti in se krepiti, ker je od njenega ugleda najbrž odvisna tudi usoda Madžarske.

Leto 1956 se torej ne končuje tako, kakor bi si želeli. Marsikaj je skaliilo mednarodne odnose in mnogo truda in spretnosti bo treba, če naj se zadeve spet uredijo. Toda položaj le ni tako brezupen. Nihče namreč ne računa na vojno, ker ves svet dobro ve, kaj bi nova vojna pomenila. Potemtakem bo treba iskati rešitve in ko bomo rešitve našli, bomo in bodo ljudje po vsem svetu bolje razumeli nauk zadnjih tragičnih dogodkov. Ta nauk pa je: da se ne bi ponovile zablode preteklosti.

Čestitki iz Banje Luke

Preteklo nedeljo smo se zbrali fantje iz novomeškega okraja in skupno brali novice in drugo iz domačega kraja, katere nam je prinesel Dolenjski list. Zelo smo hvaležni za te vesti, saj nas prav vse zanimajo.

Posiljamo vsem ob novem letu borbene pozdrave in vam želimo obilo sreče.

Zahodni kiparji: »Se ta material uporabimo, pa bo stvar popolna« (Slovenski poročevalci)

jo madžarsko tragedijo za sebične namene. Izrazil smo tudi naše nezadovoljstvo in ogorčenje nad ugrabitvijo bivšega madžarskega ministrskega predsednika Nagya in njegovih tovarišev, ki so dobili zatočišče v jugoslovanskem veleposlanstvu v Budimpešti od 4. do 22. novembra. Toda nikoli nismo prillivali olja na žerjavico, ker smo upali, da se bodo razmere vendarle nekoliko uredile.

Položaj na Madžarskem ni rožnat. Odpor proti Kadarjevi vladi, ki jo podpirajo sovjetska vojaška oblastva, ni splahnel. Tudi Kadarjeva vlada ni z razpustitvijo centralnega delavskega sveta in pokrajinskih svetov prispevala k pomiriltvi. Nasprotno, smatrala je za potrebno, da razglasi po vsej državi nagla sodišča.

Razvoj na Poljskem poteka

Se posebej čestitamo svojim domačim, bližnjim znančcem in sorodnikom vojaki V. pošte 1232 Banja Luka; Milan Rogelj, Janez Muhič, Jože Zagar, Viktor Stajkovec, Frano Obrč, Alojz Stangelj in Anton Zupet.

Iz istega kraja pozdravljajo in želijo veliko sreče in zadovoljstva v novem letu 1957 staršem, sestram, bratom, sorodnikom in prijateljem fantje trebanjske občine, ki služijo vojaški rok v Banja Luki: Alojz Udovič, Stanko Lovriha, Vinko Zupančič, Frano Čeh, Rafael Strajnar, Alojz Zupančič, Jože Longar in Mirko Starič.

V vsako hišo na Dolenjskem DOLENJSKI LIST!

ZA NOVO LETO voščimo vso srečo obiskovalcem našega kina in se jim še dalje priporočamo za obisk

Uprava doma JLA Novo mesto

»NOVOLES« DOLENJSKA LESNA INDUSTRIJA

NOVO MESTO

s svojimi obrati:

ZAGA SOTESKA,
ZAGA IN PARKETARNA V STRAZI,
GALANTERIJSKI OBRAT V NOVEM MESTU

nudi cenjenim odjemalcem vse vrste rezanega lesa, bukov in hrastov parket, lamel parket ter vse vrste lesnih galanterijskih izdelkov. Za vsa naročila se obračajte na NOVOLES, Novo mesto, telefon 50 in 109.

ZA NOVO LETO ČESTITAMO VSEM DOBAVITELJEM IN ODJEMALCEM, ZELEC JIM MNOGO USPEHOV V LETU 1957!

Britansko in angleško vojno letalstvo je strahovito bombardiralo Port Said, luko na vzhodu v Sueški kanal. Več kakor 1000 oseb je bilo ubitih. — Slika kaže del porušenega mesta. — Fotografijo je pred odhodom okupatorjev pretihotapil in mesta švedski novinar Per-Olov Anderson, ker britanski in francoski napadalec niso dovolili, da bi svet vedel, kaj so naredili. — Sueški kanal pa je še vedno zaprt za vsak promet.

Vsem sorodnim kolektivom in vsemu delovnemu ljudstvu naše domovine želimo srečno in uspešno polno novo leto 1957!

RUDNIKI NEKOVINSKIH RUDNIN

»KREMEN«

NOVO MESTO

GRICARJI

Pisateljica o sebi in »GRICARJI«

Ob pravkar izišlih »GRICARJIH«, ki so deseta knjiga slovenske pisateljice Ilke Valvasorje in 4. redna knjiga

Trdinove knjižnice v Novem mestu, smo zaprosili spoštovano pisateljico, da bi nam odgovorila na dve vprašanji. Tako smo jo oblikovali:

»Pravkar je izšla Vaša najnovejša knjiga; ali Vas je vodilo pri njenem pisanju bolj zanimanje za preteklost našega mesta ali morda bolj ljubezen do kraja, ki se vam je izza mladih dni globoko vtisnil v spomin in pisateljsko delo?

Ne zamerite: kaj lahko bralci še pričakujejo izpod Vašega peresa? Jim smemo to v naši novoletni številki zaupati?

Odgovor priljubljene pisateljice, ki nam je položila pod letošnjo Novoletno jelko »GRICARJE«, delo izza dobe reformacije in protireformacije v Novem mestu, je takle:

Ne morem se odločiti za točen odgovor o tem, kaj me je bolj vodilo pri pisanju »Gricarjev«: zanimanje za preteklost mojega rojstnega kraja ali ljubezen do njega in spomini iz mojih prvih življenjskih let. Menda vse skupaj. Spomini na Novo mesto in njegove prebivalce iz Trdinovih časov so živeli v naši družini že kar pomnilni. O njih je šestkrat govorila moja mati z očetom ali s svojo sestro, moja teta Mimi Rohrmanova. Tudi ob poslušanju razgovorov s teto Kavčičevo (Mimica Rozman) so zaživele v meni razne anekdote o članih novomeških rodbin, o bolehnih gospe Scheuchenstuelovi (Primičevi Juliji) in njenih lepih dekletih ter njenemu možu, debelem Scheuchenstuelu, ki je vsak dan po kosilu v kazini kvartal s starim očetom, Antonom Rohrmanom; o županu Polaku in njegovi hčerki, ki je bila najboljša prijateljica moje tete; o stricu Karlu Rozmanu, ki je bil v mladih letih velik navihaneč; o pisatelju Trdinu, ki je deset let stanoval pri stari materi moje mame, moji prababici Mariji Kraj, o patru Lackotu, ki je vedno kakšno »užagal«, da se je smejalo vse mesto, in o drugih značilnih osebnostih tistega časa. Vse to pripovedovanje se je mešalo z mojimi lastnimi otroškimi spomini na Novo mesto, saj sem bila do svojega šestega leta več pri stari mami kakor pri svojih starših, ki sta se jim v tistem času vodila še dva sina.

Trideset let po izselitvi (l. 1893) mojih staršev iz Novega mesta sta se oče in mati vrnila v moj rojstni kraj. V poletju tistega leta sem prvič spet videla Novo mesto. Seveda sem se — kotlikor nisem sanjala o njem že prej — takoj zaljubila vanj. K temu je pripomogla poleg mojih spominov tudi naravna lepota tega doljenskega Bleda. V tistih dneh sem v duhu še vsa živela v zgodovini svojega rojstnega kraja. Dotaknila sem se ga v »Vražjem dekletu« in v »Umirajočih dušah«. Popolnoma sem se mu vdala v »Uporu« in v »Gricarjih«. V duhu sem še vedno pri njem z Janezom Trdinom.

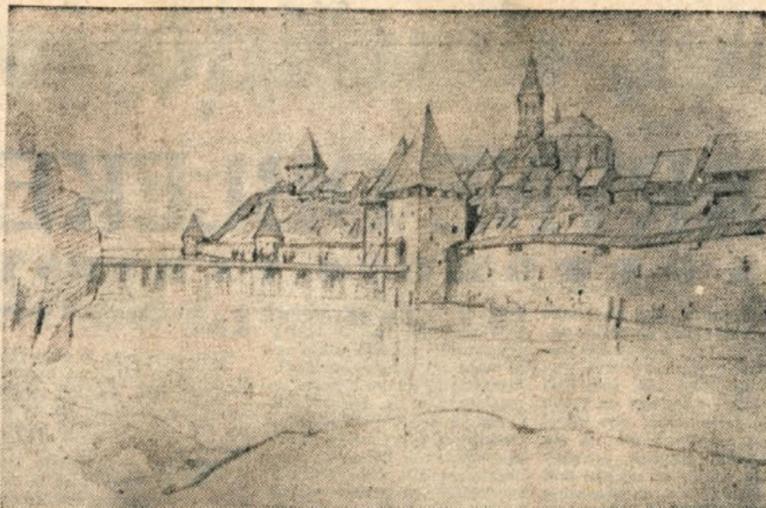
Na drugo vprašanje menda noben pisatelj ne odgovarja posebno rad. Tihno snovanje, prve načrte, pozneje največkrat še temeljito preobrnem. Zdaj prevladuje v meni zanimanje za določeno zgodovinsko dobo, zdaj za uveljavljanje te ali one temeljne misli, zdaj za psihološki razvoj in »usode« takega ali drugega izmišljenega ali zgodovinskega junaka. Nikoli ne morem točno »prerokovati«, kaj bo iz vsega tega moja roka »vrgla na papir«.

No, med tiskom »Gricarjev« sem končala roman o naših pračedih Aričjih, roman o rodu, ki je pobegnil pred sužnostjo v novo svobodo, pa ga je zmelala najhujša gospodarska svoboda in nesvoboda — narava.

Naj dodam še upanje, da ostanem v prihodnjem letu zvesta ljubici, ki sem jo dala Novomeščanom, in se lotim pisanja romana o Janezu Trdinu. Vendar bom potrebovala še nekaj mesecev temeljitega študija, preden se bom v Trdinovem časovnem okolju (zoprna politika umirajočih Avstrijev) lahko prosto gibala.

Ljubljana, 18. decembra 1956.

Iskreno Vas pozdravlja
Ilka Valvasor

Pogled na Novo mesto z južne strani ali Karlovska vrata (arh. Marijan Mušič, 1956) — ilustracija iz »Gricarjev«

Odvedel jih je čez trg proti Dolenjim vratom, kjer so pričakovali najhujši pritisk ob prvem navalu.

»Od kod ste?« je Ana vprašala ženske.

»Iz Bršljina.«

»Pojdite za menoj!«

Peljala je ljudi čez dvorišče in skozi prehod na zadnje dvorišče.

Pokazala jim je kolarnico, kamor so dekile že nanašale slamo.

»Živino pripnite tod na stebre ograje, lahko jo privežete tudi na vrto tu čez ulico, nasproti dvoriščnih vrat. Ako boste hoteli kaj kuhati, prosim, ne zažigajte tukaj nobene ognja, da ne nastane požar! Pridite na sprednje dvorišče! Tam bomo kuhali za vas. Izberite štiri ženske, ki bodo nosile vodo iz vodnjaka na vrto v podstrešne čebre, da nam Turki ne zažogostreh nad glavami!«

»Bomo že vse naredile, gospa!«

Ana Gricarica se je vrnila. Na sprednjem dvorišču jo je že čakala skupina ljudi z Melarjeve pristave.

»Kar vas je mož, zgledite se na magistratu! Ženske, znosite svoje stvari sem noter!«

Pokazala je na novo skladišče, v katerem so bili poprej domači uslužbenci.

»Naša gospa so sporočili, da pridejo za nami iz Bršljina. Hlapec bo s konjem pripeljal staro gospo in otroka.«

»Ze pravi! Spravili jih bomo gor v naše stanovanje.«

Razen voza, ki je takoj nato pripeljal Melarjevo mater, ženo in otroka, sta se ustavila pred Gricarjevo hišo še dva voza kmeta Janeza Kovačiča.

Na enem je ležala zakopana v kupu posteljnine bolna Kovačička, na drugem njeni štiri otroke, prašič, nekaj vreč žita, kurnik s kokošmi in ne-

mizo v staro skladišče. Zaklenila je vhod v novo skladišče in še onega v staro.

»Tako, zdaj se pa kar vse-lite sem! Noben izstrelak vam tukaj ne more do živga. Vasa žena bo imela mir. Nekaj slame vam pošljem, da boste vsi imeli ležišče. In naša dekla naj vam pomagata prenesti ženo sem! Takoj jo pokličem!«

»Gospa, nikoli jim ne pozabim, kako so dobri z nami!«

Zamahnila je z roko in odhitela, da pokliče Tono.

Tako se je sukala med begunci, dokler niso bili vsi spravljeni pod streho. Nastavila je še tri begunce, da so napravile sredi dvorišča ogenj in v dveh velikih kotlih skuhanje kosilo za vse begunce, ki so se zatekli h Gricarjevim.

Nato se je Ana vrnila k svojim otrokoma, ki sta se medtem brezskrbno igrala v predsojbu in na hodniku:

»Katra, ali bo kmalu kosilo za naše ljudi?«

»Je že, gospa. Naj pogledajo! V dva velika lonca sem pripravila vse skupaj, meso in prikuhe v enega, solato v drugega. Se po kosarju grem v shrambo. Oni pa naj pokličejo Jančka in Micko!«

Komaj sta Micka in Janček s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

konje nedostopen. Topovi, ki so jih Turki nastavili v Ragovem logu, so bili bolj lahke vrste in v mestu niso napravili prevelike škode, ker so bili izstrelki komaj za jajce debeli.

Nekaj izstrelkov je priletelo tudi v dvoriščno stavbo Gricarjeve hiše. A debelo zidovje jih je vzdržalo. Toda Ana se je bala, da ne prileti krogla skozi okno. Zato je spalnico takoj preselila v novo nadstropje sprednjega krila. In sicer v obokano sobo, obrnjeno na dvorišče in od vseh strani zavarovano.

Ko so dekile odnašale iz dvoriščne krila postelje, je prišla Ana z Martom po hodniku in se ustavila tik okna male sobe, kjer je bila nastanjena stara gospa Melarjeva. Ana se je umaknila k zidu za oknom, da bi pustila Micko in Tono mimo. Zdajci pa zasliši

»Katra, ali bo kmalu kosilo za naše ljudi?«

»Je že, gospa. Naj pogledajo! V dva velika lonca sem pripravila vse skupaj, meso in prikuhe v enega, solato v drugega. Se po kosarju grem v shrambo. Oni pa naj pokličejo Jančka in Micko!«

Komaj sta Micka in Janček s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

Na Gricarjev vrta je Jurij Scheyer pošlal četo strelcev in jih razvrstil za strelnimi linami s kosilom odšla, je zazvonilo po vseh novomeških cerkvah, znamenje, da so se Turki že privarili pred mesto.

Takoj nato se je streslo ozračje od zamolklega groma topov. Topovom z utrbo so kmalu odgovorili turški topovi z Grmskega griča, nedolgo potem pa tudi že iz Ragovega loga. Vmes se je slišalo treskanje pušk...

»SSSI! Da, bebec je, revček!«

»Joj! Pol človek — pol žival! Uboga Gricarica!«

»Da, bila je zares uboga. Kako — tega obe gospe niti slutiti nista... Kar je uboga Anino srce šele od daleč začelo slutiti, to je v tem trenutku tresčilo z neumljeno jasnostjo vanjo: bebec!...«

»Neozdravljiv telesni in duševni pohabljenec Pol človek — pol žival!...«

Ko sta se dekli vrnili po posteljino, sta dobili gospe nezavestno na tleh. Mart je še vedno stal ob zidu, kamor ga je bila postavila mati. Dekli sta priskočili gospe na pomoč, on pa je zablebel!

»Marnam-lala-bab! in se nedolžno smehljav izpod gostih zlatih kodrkov.«

Tri dni so Turki oblegali mesto in ga naskakovali od vseh strani. Toda globoka Krka, strmo skalovje, debelo visoko obzidje in številni hrabri branilci na njem — vse je kljubovalo tudi najzaditejšim naskokom.

Po treh dneh so Turki preko noči izginili. Le strašno razdejano po novomeški bližnji in daljni okoli je še govorilo o njih. Tisto noč so gorele vse vasi naokrog, da je žarelo nebo v krvrven žaru. Mnogo ljudi in živine so Turki zajeli po gozdovih in vse deloma poklali, deloma odpeljali. Požgali so tudi Gricarjevo pristavo in sosednjo Luterčovo vas. Ljudje so se z živino rešili pravočasno v gozdove.

V tistem letu so Turki še enkrat preplavili Slovensko krajino. Ustavili so se tudi pred Novim mestom, toda z istim uspehom kakor prvokrat.

Nekaj tednov pozneje je bilo po sedemletnem vojskovanju na Ogrskem in v naših deželah sklenjeno s Turki premirje za pet let. Kralj Ferdinand se je zavezal, da plača trideset

Ivan Koch: TOVORNIKI

razgovor stare gospe s svojo snaho.

»Kolikšni pa so Gricarjevi otroci?«

»Starejši je menda v šestem letu, mlajši pa v četrtem. Saj so ju videli, tamle na hodniku sta se igrala dopoldne.«

»Tista dva sta Gricarjeva?«

tisoč dukatov tributa.

»Kje jih bo neki vzeli, je zagodrnjal slaščičar Kravec, ko je mestni bobnar razglasil nekega dne vest o mirju in tributu.«

»Kje drugod kakor iz naših žepov!« se je zadržal poleg nje ga stoječi usnarj Vojska.

Bum! — Bum! — Bum! Trije strelci iz trdnjaviških topov so pretresli ozračje.

Turki!

Ana je skočila s klopi. Ozrla se je na levo: na Rožnem hribu je vstajal steber dima! Na desno: Miklavž, Jera — povsod že gore grmade!

Pograbila je Marta, ki je rcal proti vodnjaku, ga dvignila, prijela Adama za roko in etekla proti izhodu, planila čez Rožno ulico in skozi vrata domačega dvorišča. Vsa zasopla je z otrokoma pritekla skozi temni, obokani prehod na sprednje dvorišče, vse zastavljeno z vedri apna in barve — pleskali so že dozdano prvo nadstropje sprednje stavbe.

Jakob je zaklepal pisarno. Na glavi je imel železno čela-

Ivan Koch: SMT PRIDE PO BOGATINA

do, na

Za dom, družino in gospodinjstvo

ŽIVOBARVNE OBLEKE

SKRBE ZA OTROKOVO VARNOST

Zadnja leta nas je mnogokrat iznenadila kakšna zanimiva ugotovitev na tem ali onem področju znanosti. Zlasti med starši pa je našla živahen odmev naslednja:

Strokovnjaki svetujejo staršem: Oblačite otroke v živo-barvna oblačila. S tem poskrbite za njihovo varnost! Soferju, motoristu, kolesarju ali vozniku mnogo bolj vzbudi pozornost otrok v rumenem, rdečem, kobaltno - modrem ali živozelenem oblačilu, kot sivo, rjavo ali drap običen otrok.

Zamislimo se nad tem. Tik pred avto skoči deklica. Če sofer navjo ni postal pozoren se preden je hotela prečkati cesto, bo verjetno prepoznal. Če pa je to n. pr. zaradi njene rdeče rutke uzi ri, ko se je pripravljala, da steče s pločnika čez cesto, bo zmanjšal hitrost ali vsaj še prav čas zaupal. Lahko rečemo, da jo je barva ruto rešila. — To je seveda idealna razlaga gornjega nasveta. Kjer je promet prav živahen, bo sofer težko pravočasno uzi vsakega otroka. Če je obvarovan vsaj katere otrok, je vredno, da ta navet upoštevamo.

Lahko bomo nasvetu sledili, ker nam omogoča, da otroka mladostno oblačimo. Take žive barve ga napravijo ljubkega; včas bo nam, vsem, ki ga v njih vidimo in vseh bo sebi samemu.

Menimo, da bo kaj težko upoštevati ta nasvet. A treba

bo le kreniti s poti, ki jo tako vztrajno hodimo po sledah naših prednikov. Ker je nas mati oblačila pozimi v sive, plišče, naj hodijo taki tudi naši otroci. Mora res naš sin vsako drugo jesen dobiti nov plašč, ki naj ga skrbno pazi, ki mu je pogosto prevelik, pretešek in (ker nikdar ne miruje) tudi pretopel? Vemo, da se pozimi najbolj počuti v smučarski

obleki; naj bo torej v toplim spodnjem perilu, smučarskih hlačah, karirani srcaji in smučarskem puloverju, — preko tega pa v živobarvni vetrovki, ki ima flanelasto podlogo.

Pa hčerka? Tudi njej bo pristajalo takšno oblačilo. Če še na ovratnik športne bluze prisišemo bel ovratnik in ji v lasih pripnemo drobno pentljo, ki pri nošenju kape ne bo na-

poti, ne bo njen dekliški izgled prav nič trpel. V topljših zimskih dneh bo hlače zamenjala s športnim krilcem in plaščem, ki ga nosi jeseni in pomladi, fant pa bo namesto svitra oblekel brezokavnik. — Če je otrok bolj rahlega zdravja, vendar ne bolan, je zanj dobrodošla tale novost: namesto navadne, podložene vetrovke naj nosi daljšo, podloženo z janjjo kožo. Sega čez boke, otroka zelo greje — in je letos zlasti moderna. Primerna je iz karistostnega volnenega blaga namesto iz balonske svile.

Manjši otrok pa gotovo ne more shajati brez plaščka, vas zanima. Toda tudi zanj smo zadnje čase večkrat videli na cestah večjih mest silno praktično novost: oblačice iz balonske svile v enem kosu. Sprejaj se zapevja z zadrgo, manjeti in robovi hlače so pleteni iz tople volne, ovratnik pa je mehek zalcji kožušek. Tak »pajec« ima toplo pleteno podlogo. Otroku je v njem enakomerno toplo, pri hoji in sankanju ga ne ovira in gotovo je tudi cenejši kot plašček, ki pokriva mnogo manj telesa, zaradi česar je treba otroku nabaviti še volnene ali sukne dolge hlače.

Malo pozno prihajajo tili

nasveti, porečete. Imate prav — in ne. Saj otroku sproti, kos za kosom nabavljamo oblačila. Če je sredi zime strgal rokavice in izgubil kapo, bo treba novo. Izberimo si torej vol-

no v barvi, ki sem jih uvodno našela.

Novoletna jelka je pred vrati. Ze nekaj časa nas naravno preganja skrb, kaj naj otroku nabavimo. Menite, da ne bo sin nad vse vesel živo-modre, hčerka pa živo-rdeče vetrovke (s kapuco s spreminjasto svilo)? Ker je material za ta oblačila res trpežen, nepremočljiv in ker lahko zaradi prijetnih manšetrov in pasu krojač dela ta oblačila malo večja, bo za skrb za obleko otroka v prihodnji zimi odložena. Morda tudi zaradi tega velja preizkusiti na lastnih otrocih te zanimive novosti?

Z. Guzej

Jih cenimo dovolj?

Nekaj skromnih besed o pomembnem delu gospodinjstvih učiteljic

»V takle tečaj bi pa našo vedno pustila!«

»Le pogledite v shrambo, le, letos imamo tudi pri nas zelenjavo in sadje v kozarčih!«

»Odkod rože na oknih? Dekleta vprašajte, pa naj vam povedo, kaj vse so se učile na tistem njihovem gospodinjstvem tečaju!«

Tako s ponosom odgovarjajo kmečke gospodinjice v Suhu krajin, okoli Senjerna, Črnomočja, Sentruperta, Novoga mesta in še marsikje drugod po Dolenjskem, če se menijo z znančkami ali prijateljicami iz drugih krajev, kjer teče življenje po starih kmečkih navadah.

»Naše ne pustim pa nikamor! Le polovarjajo se na tistih predavanjih, ko pride s takega tečaja, pa niti jagenčka ali torte ne zna narediti!« se včasih razburja ta ali ona mati v oddaljenejši vasi in res ne pusti hčerke ne v nadaljevalno šolo, ne na tečaj, ne k zdravni, pošteni zabavi; edini kraj, kamor jo pa pošlje s sestro, je cerkev.

Ste že kdaj primerjali dom take gospodinjice s kuhinjo in sobo druge, ki ve, da se novi čas suče drugače kaj smo živeli pred 20, 30 ali 50 leti? Tu umazan, nepopravljen štedilnik, zasmetena tla, pod pečjo kup

suhokranjskih vseh letos ženske prvič sadile paradiznike in paprike, čeprav so včasih rade izdile, da pri njih ste reči sploh ne rastejo.

Lep, a težek poklic imajo gospodinjstvene učiteljice. Posebno v našem kraju, kjer je zaostalo zlasti v oddaljenih krajih še bolj izrazita in zato tembolj škodljiva. Izboljšanje življenja in gospodinjstva družine je pa nadvse pomembno delo za dvig življenjske ravni. Zato naj bi zlasti vodstva kmetijskih združenj in občinski ljudski odbori upoštevati delo in pobude teh tvarišč, da bodo lahko še več naredile za napredek naših družin.

Matadorjem, šolskimi potrebščinami, športnim rekvizitom (lopar, žoga, kolebnica)...

ZENA MOZA: s toplim svetrom, usnjenimi copati, lepim nošom, vžigalnikom, stoljalo za knjige in revije, lepim dežnikom, pletenimi rokavicami, ducatom robcev, lepo knjigo, naročnino za knjige, revije ali časopis, s šalom, lepim kosom perila, igralnimi kartami...

MOŽ ŽENO: s torbico, dežnikom, volneno ali svilenno ruto, prtom s servietami, frotrkami, blagom za obleko, krilo ali bluzo, lepim kosom perila, volno za sušitev, šal in rokavice, nogavčiči, lepo vazo, zbirko posod iz emajla ali porcelana, kuhinjskim strojkom, jedilnim priborom, knjigami (ki naj ne bodo le gospodinjstvene), s škatlico čaja, kavaj ali z bonboniero...

OTROK STARŠE: z ročnim delom, ki ga je sam napravil; škatlica, štrana iz razglednic, košarica za odpadke iz kartona ali rafije, okrasna košarica, glinast kipec ali pekelnik, šalom, ki ga je spletla hčerka skrivaj, robčki, z uveznimi monogrami, glavnikom, škatlo cigaret, nogavčiči...

Vsako bo seveda daroval po svojih sposobnostih. Marsikdo bo denarja sicer malo, bo pa darilo napravilo vendarle veliko veselje: prav bo darovano, tudi v majhnem poklonu bo mati, oče ali otrok čutili, da mu pa poklanja nekdo, ki ga ima res radi!

TAKO PA SI LAHKO UREDIMO KNJIŽNO OMARO

Otroci odrasčajo, z njimi pa rastejo tudi skrbi. Kako uredimo sinu ali hčerki, ki hodi v šolo in

ima vsak dan več knjig in šolskih potrebščin, omaro, kjer bi mel za vse to svoji prostor? — Če imamo v stanovanju nerabljena vrata med dvema sobama, smo jih verjetno zastavili z omaro. Ker je taka omara nižja kot vrata, verjetno pa tudi širša, izgleda tak zastavljen prehod zelo grdo.

Knjižno omaro bi gotovo težko kupili, zato uredimo v takih vratah knjižne police. Snemimo ključ, vstavimo desko, ki bo oddelila vrata od omare, desko in podboje svetlo prepletkajmo ali prevlecimo s pohištvenim blagom, polvilnikom ali elčnam. Enako prevlecimo nekaj desk, ki bodo police knjižne omare. Pričvrstimo jih na podboje tako, da nabojno povprečne lerce — knjižna omara je gotova, »stapa vrata« pa so postala koristen del prostora.

Domajo haljo si naredimo iz starega zimskega plašča. Obrabljena mesta prekrijemo s svetlejšimi žepi, prav tako poživimo tako haljo svetel ovratnik, pas in manšeti.

»Ne, dragica, jajce ne sme vreti 10 minut!«

SLADKORČKI

za jelko

Za NOVOLETNO JELKO razveselimo otroke z doma pripravljanimi sladkorčki. Pripravimo jih kar na hitro in z malimi stroški. SPLOSNO NAVODILO. Kuhaj 30 dkg sladkorja v kockah z vodo ali drugo tekočino v količini skodelice za kavo tako dolgo, da se primerno zgosti, to je dotlej, dokle žilica tekočine, ki jo odvezame in naglo mešaj v porcelanastih posodi, ne postane bela in penasta. Tako mešaj zmes vedno dalje, dodajaj jo po žličkah (najbolje, da delata to dve osebi) dokler ne porabiš vse vrele zmesi. Nato jo žilica tekočine, ki jo odvezame in naglo mešaj v porcelanastih posodi, izžeto platneno ročno, hitro pokrij, jo z drugo, enako namočeno v mrzlo vodo in dobro izžeto, ter med rutama izvaljaj sladkorno testo do primerne debeline (ne pretenko, ker se lepše reže). Takoj nato ga razreži z nožem v primerne kvadratke, katere posuši na porcelanastih krožnikih. Posušene zavij v pisane papirčke.

ČOKOLADNI SLADKORČKI Postopek je enak opisanemu, le da sladkor ovlaziš z vodo in kuhano smetano ali 7 dkg zribane, v pečici omečane čokolade.

KAVINI SLADKORČKI Enako kot zgoraj, le da razpustiš sladkor v čisti, močni kavi namesto v vodi. Lahko prideniš tudi nekaj sladke smetane.

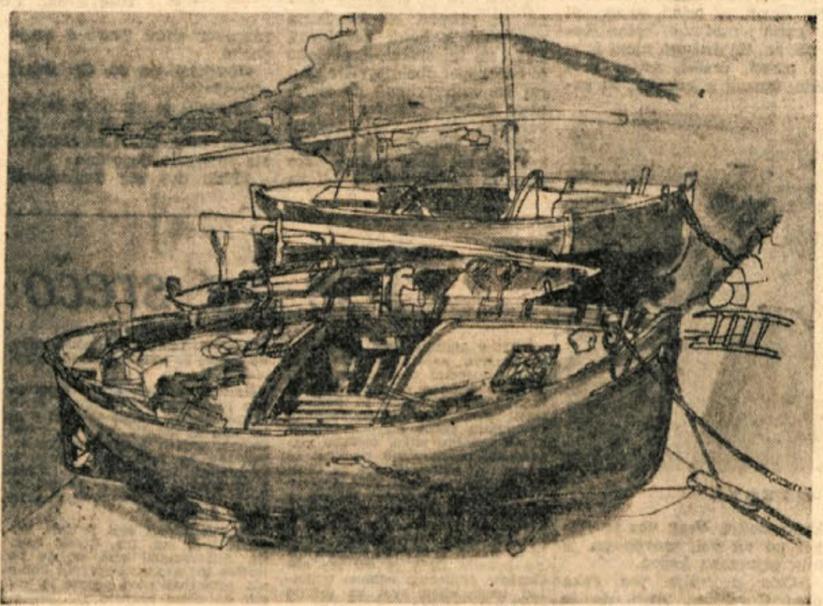
KARAMELNI SLADKORČKI Nekaj žlič sladkorja od navedene množine prav drobiti in v skrbno presej, nato ga kuhaj samega, dokler ne postane svetlo rjav in se ne peni. Šele potem ga prideni ostalemu, z vodo raztopljenemu sladkorju in ga kuhaj kakor ostale.

SLADKORČKI Z LIKERJI Poljubno lahko porabiš za okus vsak liker ali tudi slivovko, najbolj pa so likerji iz maraskina ali ruma. Liker prideniš po okusu šele tik pred mešanjem, ker bi sicer alkohol izhlapel.

LEŠNIKOVI ALI OREHOVI SLADKORČKI Ti so posebno okusni. Zanje potrebuješ v močnjari 15 dkg neolupljenih lešnikov ali orehov, nato jih primelaj primerno množino vode in vse skupaj iztisneš skozi platneno krpo. Na tem mleku za kuhaj sladkor, ostali postopek je običajen.

MLEČNI SLADKORČKI Ti zahtevajo malo drugačno pripravo. Kuhaj 40 dkg sladkorja z malo manj kot pol litra mleka in koščkom vanilije ali vanilina, dokler ne postane zmes rjava in precej gosta, nato jo presijaj na vlažno ruto in hitro zreži. Pri tej vrsti sladkorčkov ne delaj preizkušnje z mešanjem v porcelanastih posodi. Pravilno narejeni sladkorčki so zelo dobri, krhki in nelepilivi.

POMARANČNI ALI LIMONOVI SLADKORČKI Sladkor obrubaj ob lupini pomaranče ali limone. Soka med kuhaj.

Bogdan Borčić: RIBIŠKE LADJE NA ŽALU (Komiža, Vis — 1956)

Obisk pri bodočih gospodinjah

Dva meseca že imamo v Podzemlju potovalni gospodinjstveni tečaj. Moramo reči, da so uspehi že prav dobri. Dekleta, ki obiskujejo ta tečaj, že znajo pripraviti polno različnih jedi, katerih doslej v svojih gospodinjstvih še niso poznale. Človeka, ki jih obišče, preseneti vedra volja tečajnic in brezdno zanimanje, s katerim spremljajo teoretični in praktični pouk.

Veselo jutranje razgovorjanje v učilnici zmoti glas radijskega napovedovalca: »Ura je natančno osem! To je dovolj, da dekleta pohitijo na svoje prostore. Začne se predavanje. Živahne tečajnice se umirijo in pozornost poslušajo predavateljico, ki jim hoče v kratko odmerjenem času povedati čim več. Predavanja prekinjajo razna vmesna vprašanja in tako je najpogostejših 45 minut res prekratkih.

Dve uri traja teoretični pouk iz gospodinjstva — hranoslovje, vrtnarstvo, perutinarstvo itd. itd. — potem pa se dekleta razdelijo v dve skupini. Prva skupina z belimi predpisanji in rutami pohiti v kuhinjo. Gospodinja se trudi, da bi

Živahno in lepo je v potovalnem kmetijsko-gospodinjstvem tečaju v Podzemlju

bli štedilnik čim bolj razgret, ... Dekleta nekaj časa neekonomsko skrbno tehta živila, ostale pa tudi urno pripravljajo nože, deske, posoda — vse kar bodo pač potrebovale pri svojem delu; treba je pohiteti, da si bodo marljivo šivile v učilnici ob dvanajstih lahko potlačile lačne želodec.

»Danes bo pa imenitno kosilo,« se prismeje iz kuhinje rdečelčna Reza in nagajivo pogleda šivilje. Kakšno bo to kosilo pa noče povedati, naj jo še tako sprašujejo; zadovoljna je, da je vzbudila dekletom radovednost, nato pa se spet urno skerje za kuhinjska vrata.

No, čas kosila je naposled prišel. Dekleta posedajo okrog lepo pogrnjene mize, upirajoč lačne poglede proti kuhinji. Ze so s slastjo pojedle zelenjavno juho. »Le kaj neki se pride?« Vtem se pojavja Miska z velikanskim skledo kudečih se sirovih štrukljev, za njo pa še Anica z dvema krošnikoma. »Kaj pa to? Saj je bila v jedilniku napovedana solata, sedaj je pa namesto sojate surova peša, korenje, koleraba, redkev

»Dekleta, ali se danes ne bomo nič zavrteli?« zanima nestroplno Mimico. Seveda, tudi ples pride na vrsto, saj do zaključne preditve ni več daleč. Po pouku in delu Stanka veselo raztegne harmoniko, dekleta se primejo v pare in že z zdani poskočni narodni ples: »Moj očka ima konjička dva...«

Seveda je pa za kulturno izobrazbo tečajnice potrebno tudi še marsikaj drugega. Tečajnice potrpežljivo in vztrajno vadijo enodeljanko »Cevljarjeva Marta« in spevigrjo »Pod oknom«. Lepa in prijetna narodna pesem jih venomer spremlja tudi med delom.

Tako bodo naše pridne in prizadavne tečajnice na zaključni prireditvi lahko pokazale, da jih potovalni gospodinjstveni tečaj ni naučil samo sodobnega kuhanja in gospodinjstva, marveč jim je dal tudi lep kos vsestranske izobrazbe. Tako poteka življenje in delo v potovalnem tečaju v Podzemlju, v obojestransko zadovoljnosti: tečajnic in strokovnih učiteljic.

Avla Rome

Dolenjsko kmetijstvo

STEVILKA 7

27. DECEMBRA 1956

VSEM ZADRUŽNIKOM, ČLANOM KMETIJSKIH ZADRUG, ZADRUŽNIM ORGANIZACIJAM IN KOLEKTIVOM ZADRUŽNIH PODJETIJ VOŠČI VSO SREČO IN ZELI KAR NAJVEČ NOVIH USPEHOV V NOVIH LETIH

1957

VIKTOR ZUPANČIČ, ljudski poslanec in predsednik okrajne zadrugne zveze, Novo mesto

Neizčrpne rezerve v KMETIJSTVU

Ko se postavljamo od leta 1956 je prav, da ob zaključku napravimo pregled doseženih uspehov in narejenih napak, ki se nam rade vrinejo pri vsakem delu. Leta 1956 je bilo kar nekaj kratko, saj je bilo v tem času toliko važnih političnih dogodkov v svetu, na drugi strani pa veliko pestrega dela na področju našega gospodarstva po vseh panogah.

do zadrugne kot osnovne gospodarske enote in zadrugništvu vedno močnejše in sp-

so boljše za izvrševanje svojih nalog, ki se postavljajo pred nas na področju kmetijstva.

Neizčrpne so rezerve v našem kmetijstvu. Zato bodo tudi v bodoče vse zadrugne organizacije odgovorne, da z intenzivnim prizadevanjem iščejo pravilne oblike dela, prilagojene krajevnim razmeram in finančnim pogojem. Brez dvoma je pa najvažnejše, da bomo imeli v kmetijskih zadrugah dober kader, ki se je pripravil boriti za napredek vseh in ki zna delati z zadrugniki. Dolžnost zadrugnikov je, da gledajo zadrugo kot gospodarsko celoto in da v tej organizaciji aktivno sodelujejo. Le na podlagi takega enotnega dela lahko pričakujemo v letu 1957 boljše gospodarske uspehe na področju kmetijskega zadrugništva.

Na območju našega okraja je 40 kmetijskih zadrug, v katere je vključenih preko 11.000 kmetijskih gospodarstev. Vsa kmetijska pospeševalna služba se je razvijala preko kmetijskih zadrug. Pri teh akcijah so bili doseženi dobri uspehi predvsem pri raznih demonstrativnih poskusih s semeni, z gnojenjem in pod. S temi poskusi je bilo kmetičem proučljivo pokazano, da se da z boljšo organizacijo dela in izkoriščanjem raznih agrotehniških ukrepov doseči večjo proizvodnjo in boljše finančne uspehe, ki koristijo posamezniku in skupnosti.

Okupe kmetijskih pridelkov so zadrugne zajele do 90%, kar je vsekakor zadovoljivo. Zelo dobro je bil organiziran odkup pri gospodarsko močnejših zadrugah, ki imajo zato dobre pogoje. Pri prometu s kmetijskimi pridelki še vedno čuštimo močne težnje po iskanju velikih zaslužkov na račun potrošnika ali proizvajalca, bodisi s strani kmetijske zadrugne ali pa posameznih podjetij, kar bo treba v bodoče urediti. Lahko trdimo, da so zadrugne dosegle v letu 1956 dober napredek. Postale so močne gospodarske enote, ki finančno in politično vplivajo na preobrazbo vasi in na utrjevanje socialističnih odnosov na vasi. Iz doseženih uspehov vidimo, da lahko samo na zadrugni podlagi organiziramo naprednejšo obliko kmetijske proizvodnje, prometa in predelave.

V drugi polovici leta 1956 so bile izvršene nekatere organizacijske dopolnitve v zadrugništvu: ustanovljena je bila gospodarska poslovna zveza, ki naj bi predvsem nudila pomoč kmetijskim zadrugam z boljšo organizacijo blagovnega prometa. Kmetijske proizvodne zveze po posameznih sektorjih naj bi zadrugne povezovali in jim nudile pomoč pri organizaciji kmetijske proizvodnje. V tuku je še ustanovljen gospodarski poslovni zvezi, katere vloga naj bi bila povezati lastnike privatnih gozdov v zadrugno življenje. Naloga vseh teh zadrugnih organizacij je, da usmerijo vse svoje delo tako, da bo

SE O PROGRAMIH KMETIJSKIH ZADRUG

Cep rav je bilo v zadnjih dveh mesecih v okviru KZ precej razgovorov o programih kmetijskih zadrug in bodo v večini zadrug ti programi v naslednjih dneh do konca izdelani, vendar ne moremo biti z njimi povsem zadovoljni. Se je čas, da jih na zadrugnih sestankih pa tudi na sestankih ostalih organizacij popravimo, predvsem pa dopolnimo.

Navedel bom samo nekaj misli, ki naj bi koristile pri izpolnjevanju programov.

Preden začnemo izdelovati

Kmetijske zadrugne omogočajo modernizacijo kmetijstva

Napredek v sodobnem kmetijstvu ni mogoč brez sodobnih proizvodnih sredstev, predvsem pa razvijalnih sredstev, predvsem pa (prilagojene) potrebam posameznih krajev, brez primerne mehanizacije, predelovalne, urejene trgovine, ter vseh obratov, ki dopolnjujejo kmetijstvo. Vsi večji stroji, teža mehanizacija in ostala našeta dopolnila kmetijsko proizvodnjo so v socialistični družbi lahko so lasti skupnosti, ki jo na vasi predstavljajo kmetijske zadrugne, kar pa v rokah posameznikov pomenijo takšna proizvodna sredstva, sredstva za izkoriščanje svaščina in na splošno človeka. Večje stroje posamezni kmetovalci sam ne more gospodarsko izkoristiti. Zato je priložnost, da ga izposojajo ali pa sam z njim se drugim dela usluže. Da to ne dela samo za kritje svojih stroškov, je vsakomur jasno. Zato mora naše kmetijstvo s stroji in njihovimi uslugami oskrbovati zadruga, z namenom, da se poveča pridelok pri vseh zadrugnikih, da se jim olajša de-

program v okviru zadrugne se moramo vprašati, kaj hočemo s programom doseči. Želi se mi, da na to vprašanje lahko odgovorimo (vsaj v glavnem s tremi odgovori):

1. Krepitev socialističnih odnosov na vasi;
2. razvijanje čedalje večje blagovnosti;
3. povečanje pridelka pšenice in masti, to je pridelka proizvodov, ki ju uvažamo.

Ne bo narobe, če si ogledamo na kratko vsako od teh vprašanj.

S tem nastanejo med zadrugno in kmetovalcem novi odnosi - povezanost s stroji in ostalimi sredstvi za proizvodnjo, odvisnost človeka od drugega na osnovi gospodarnosti, skrajna socialistična odnosi. Jasno je, da kmetu ostanejo še tudi proizvodna sredstva, ki jih potrebuje sam zase, kot so plugi, brane, okopalniki, črpalke itd. Torej v glavnem to s čimer se danes gospodarji. Večina pa si ne more nabaviti traktorjev, motornih kosilnic, mlatnic, čistilnikov, primerne plogonskih strojev, sejalnic itd. Zato naj bodo ti stroji lasti zadrugne in naj služijo skupnosti. Ker je to politična in gospodarska stvar, usmerjen v napredek vasi, ga morajo zadrugne temeljito zajeti v svojih programih, poštevaloč dejanske potrebe in razmere na svojem področju.

Zivljenjska raven kmeta je odvisna od količine kmetijskih pridelkov, ki jih da na trg

Ni samo kmetovalec odvisen od tega, temveč je posebno v sedanjem obdobju razvoja naše družbe življenjska raven vseh naših delovnih ljudi v določeni meri odvisna od stanja v kmetijstvu. Pridelal več, prodal na trg več vseh pridelkov z ustrežajočo kakovostjo, to mora biti osnovna skrb kmetijskih zadrug. V načrtnem usmerjanju tega, to je blagovnosti, pa naše zadrugne še premalo naredijo. Povečani odkupni cenovni pogoji, posledica boljše organizacije in trgovine, ne pa določenih ukrepov zadrugne, da bi se ta ali oni pridelok povečal, s tem pa tudi odkup. Večkrat sem že pisal, kaj smo dosegli v tej ali oni zadrugi pri poskusih in

v praksi ter priporočal glavne ukrepe.

Vemo, da smo pri nas pridelali 3.200 kg pšenice in več, 34.000 kg krompirja, 8.700 kg sena na 1 ha itd. Vse to predvsem s sredstvi, ki so nam dosegljiva, to so umetna gnojila, zaščitna sredstva, boljše seme in končno, pravilna obdelava. Vendar je pa v zadrugah premalo volje, da bi vse rezultate dosežane kmetijskega dela izkoristili na široki fronti svojih zadrugnikov. Mi vemo, da lahko pridelamo pri nas v povprečju najmanj 5.000 kg krompirja več na ha, najmanj 300 kg pšenice več itd. Ko bi to dosegli, bi ne bilo treba uvažati v novomeški okraj ne pšenice ne moke in

OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA NOVO MESTO

ne masti. Kdo bo mogoče pripomnil, da je nesmiselno pospeševati pridelovanje žit v našem okraju. Vendar bodo kmetovalci sejalni žita tako dolgo, dokler bodo krompirji, klobasari pa bodo tako dolgo, dokler bodo skrbeli za stalno rodovitnost njiv.

Zato moramo v programe vnesti široke akcije za povečanje vseh pridelkov; to nam bo tudi omogočilo, da bo naše področje, ki je že življenjsko usmerjeno, razvijalo to svojo osnovno panogo tudi dobičkonosno. Kdor bo pridelal na 35 a ravno toliko pšenice kot prej kmetovalci sejalni žita tako do 50 arov, na 25 arov prav toliko krompirja kot prej na 50 arov itd., bo prav lahko sejal, ne da bi zmanjšal pridelok, več krme, redil več živine, pridelal več gnojila itd. Skratka: vedno bolje bo gospodaril in več prodal.

Tudi to je važna gospodarska in politična naloga naših zadrug. Vse ostale naloge so po mojem mnenju drugotnega pomena, če pa kdo sodi drugače, je v Dolenjskem listu prostora dovolj za polemiko.

KZ se premalo poslužuje sredstev skladov

Pri sestavljanju programov v kmetijskih zadrugah smo opazili, da večina zadrugnih vodstev slabo pozna sredstva, ki jih družba vsako leto namenja kmetijstvu. Malokje vedo, da imamo občelske sklade za pospeševanje vaškega gospodarstva, kakor se črpa okrajni sklad za pospeševanje kmetijstva in okrajni investicijski sklad, ki je deloma tudi namenjen kmetijstvu, in da so ti skladi zadrugam dostopni, posebno če imajo programe, načrte itd. Zato se marsikatera akcija ne začne ali ne izpelje, češ ni denarja, druga akcija, ki

mogoče ni tako važna, se pa izpelje, ker je bil prolesek spretniji za sredstva.

Dober program lahko izdelamo le, če zadruga pozna stanje vsakega zadrugnika

Če v zadrugi vedo, koliko pridelava vsak zadrugnik tega ali onega pridelka, kakšne so njegove njive, travniki, kakšne stroje uporablja in kakšne bi potreboval, koliko površin ima nepravilno izkoriščanih in kako bi jih bilo mogoče boljše izkoristiti itd., lahko izdelajo program, ki bo stvarna in bo reševal glavna vprašanja, vprašanja zadrugne. Teh podatkov ni mogoče dobiti na sebah, temveč bi morali uporabljati različne metode, kot so vprašalniki, polja za vsakega zadrugnika, vsaki sestanki z zadrugniki, osebno delo z vsakim zadrugnikom in vse mogoče oblike anketiranja. Najti je treba skratka način, da bo večina zadrugnikov sodelovala pri izdelavi programa ob sprejetanju pogojev, ki bodo koristni za zadrugnike kot za zadrugo.

Ing. Rado Lincner

Družabna pridelitev na novomeški kmetijsko-gospodarski šoli

V soboto 16. decembra v dopoldne so pridelile učence KGS v Novem mestu družabno pridelitev v prostorih Zavoda za pospeševanje gospodinjstva, kjer so se učile 14 dni gospodinjstva. Mlade bodoče gospodinjke so pripravile polno mizo raznih dobrot, po katerih so pridelni segali fantje občeli, ki so bili tudi navzoči.

Tudi zavrteli so se ob zvokih harmonike in reči je treba, da so se kulturno obnašali. Prav nič ne bo napak, če bodo pridelile še kdaj tako veselo polpodne zato, da se bodo fantje navedli tudi brez pijančevanja dobro zabavati.

Pridelitve so se udeležili tudi nekateri njihovih predavatelji, ravnateljica gospodinjstva centra tov. Češarova in zastopnik ObLO Novo mesto.

V Adlešičih kopijejo zadrugniki jame za višnjeve nasad. Posadili bodo več tisoč sadik. Ker bo višnjeve odkupovala bližnja tovarna BELSAD v Črnomlju, bo to za adlešičke kmete dragocen vir dohodkov.

Člani KZ Hinje bodo zasadili skupno 13 hektarov sadovnjakov. Nasadi bodo v strnjem površinah do 3 hektarov velikosti.

Z zhorovanja slovenskih sadjarjev na Grmu

Ko je kmetijska šola na Grmu nedavno praznovala svojo 70-letnico, so v okviru praznovanja tudi sadjarji iz vse Slovenije. Ugotovitev in sklepi njihovega zhorovanja so bili taki, da jih je res vredno sporočiti našim bralcem in vsem sadjarjem, v pouk in v izpodbudo. Izbrani referati in živahna, plodna razpravljanja so nakazala smerice bodočega dela in prizadevanja za dvig proizvodnje in sadjarstva. Katere so glavne naloge za obnovo in dvig našega sadjarstva, ki daleč zaostaja za drugimi veljavi gospodarstva? Kaj so ugotovili in zaključili sadjarji na Grmu?

NALOGE DREVESNIC

Pridelovanje sadnih sadik moramo povečati za 30 do 50% sedanjega zmogljivosti. Drevesnice se naj ukvarjajo predvsem s proizvodnjo sadik ene vrste sadja. Golitev sadik breskev, marelic in višenj naj povečajo v drevesnici Boštanj, Senpetru pri Gorici in Ankaranu. Cepljene sadike orehov naj proizvajajo drevesnice Zav. za sadjarstvo v Mariboru in sadna drevesnica v Kamniku, sadike sliv in višenj drevesnici v Kostanjevici in Ilirski Bistrici, sadike črnega ribezja drevesnici v Kamniku in Radečah, sadike žlante leške pa drevesnice v Bistrici, Kamniku in Metliki. Vse ostale drevesnice naj povečajo pridelovanje sadik žlantenih hrusk.

Proizvodni program drevesnega materiala naj drevesnice uskladijo s programom obnove. Za svoje naloge naj se drevesničarski obrati kadrovske in

tehnično usposobijo, predvsem pa uredijo po izvornu zanesljive matične nasade, izpopolnijo inventar ter organizirajo uslužbenostno dejavnost pri obnovi nasadov v svoji okolici.

POSKRIBIMO ZA UREDITVENE NAČRTE

Dosedanja obnova nasadov se je razvijala pretežno na državnih in zadrugnih posevkih ter ekonomijah. Poleg velikih uspehov, ki so jih dosegli kolektivi, so ugotovljene nekatere tehnične pomanjkljivosti (nezadostno gnojenje in obdelava, slaba zaščita, nestrokovno obrezovanje itd.), kar je treba odpraviti z odločnimi ukrepi.

Družbena posestva morajo s svojimi naprednimi oblikami proizvodnje pokazati pot k razvoju naprednega sadjarstva v zasebnem sektorju, predvsem pa morajo uvajati sorte sadnega izbora v okviru rajonizacijske-

ga določenega sadnega okoliša, moderno tehniko, polno gnojenje, redno in skladno obrezovanje. Seveda pa organizirati tudi temeljito varstvo nasadov pred vsemi vrstami škodljivcev.

Družbena posestva naj čim prej arondirajo zemljišča, izdelajo ureditvene načrte, asanirajo obstoječe nasade v prihodnjih 3 letih, obnovo pa zaključijo v 5 letih.

Kmetijska inšpekcija in tvežalske banke naj kontrolirata uporabljanje investicijskih sredstev, ki so namenjena za obnovo, ne pa za kritje režije v sedanjih nedonosnih in ekstenzivnih proizvodnjah.

POMEN INTERESNE SKUPNOSTI

Načrtna obnova privatnih sadovnjakov se razvija zelo počasi, ker doslej nismo podvezli organizacijskih in ekonomskih ukrepov. Razen tega individualni načrti sadjarjenja, podsajanja starejših, razmetanih in okoli poslopij goste posajenih sadovnjakov ni več gospodarsko niti strokovno tehnično mogoče oz. opravičeno. Zato je treba obnovo na privatnih posevkih izvajati načrtno in organizirano. Poslej moramo obnovljati sadovnjake na zasebnih posevkih izključno na površinah, ki so z

rajonizacijo določene za sadjarstvo, brez oziroma, kako se zemljišče doslej izrablja (travniki, pašniki, gozd, vinograd, njiva itd.). Kmetijska služba naj za vsako leto posebej izdelava večletni program postopne obnove ter predvidi potrebne komunalne naprave (opta, namakalni sistemi, cisterne za vodo in silose za škropiva, ev. remize za stroje, manipulativno skladišče za sadje itd.).

Na projektiranem zemljišču

Pogled na vrt kmetijske šole na Grmu

Dvignimo sloves krškopoljca

Pogoji za izboljšanje krškopoljskega prašiča

Posvetovanje prašičerejcev v Kostanjevici je dalo podoben oziroma postavilo temelje za začetek odbire krškopoljskega ali črnopasastega prašiča. Ob tej priložnosti je namreč zbralo precejšnje število dobrih rejcev ter živinorejskih strokovnjakov, od katerih so prvi s praktičnimi izkušnjami vzreje, drugi pa s strokovnimi nasveti skušali najti pot za izboljšanje rejce črnopasastega prašiča.

Pregled razvoja te pasme nam pove, da je krškopoljski primitivni prašič živel že v prejšnjem stoletju na področju Krškega polja in šentjernejske doline, torej na jugovzhodnem delu Dolenjske. Bila je to žival izredno dolgega trupa, visokih nog, dolgega in ravnega rila, ozkega hrbta, slabe rodovitnosti in počasne rasti.

Slab gospodarski razvoj tega področja in slabe prometne zveze, oboje je bilo razlog, da je ta prašič ohranil vse našete lastnosti in oblike.

Krškopoljski so začeli izboljšavati merjasec belo-ružičast-njene pasme, ki so začeli prihajati na to področje tako glo-

de plodnosti, rasnosti ter rane zrelosti. S tem se je ta pasma nekoliko oddaljila od svojih prvotnih oblik, oziroma nastala je nova izboljšana pasma.

V nadaljnjem razvoju je ozko vzrejno področje dalo temu prašiču značilnosti oziroma napake, ki izhajajo iz sorodstvene vzreje in se kažejo predvsem v mehki hrbtnici, pobjemem križu in mehkih medvedjih nogah. Razen omenjenih napak je zelo značilna še kilavost (počenost) pujskov, ki se v zadnjem času vse bolj širi.

METODE IZBOLJŠANJA

To kar je vključ omenjenim napakam narekovalo ne le na-

daljnji obstoj, temveč tudi izboljšanje tega prašiča, je bila izredna opornost in skromnost v prehrani (to je prašič zadržal od prvotnega krškopoljca) ter ugotovitev, da je to svinja mastnega tipa, saj da je pri ekstenzivni prehrani, ki je značilna za območje krškopoljca, 30 odstotkov več masti kot bela požahnjena pasma mesa pa je prečkano z mastnim tkivom in primerno za predelavo.

Omenjene vzrejne napake hkrati z zahtevami samih rejcev, oziroma trga, to je narekovalo, da se ta pasma izboljša.

Kakor pri vseh vrstah domačih živali, tako je tudi pri svinjah odbira ali selekcija edina možnost za izboljšanje rejce. Ko govorimo o odbiru mislimo na plemenske svinje in merjasec. Odbiramo jih predvsem na osnovi proizvodnosti in šele v drugi vrsti po vnanjem videzu.

KAŠEN MORA BITI PLEMENSKI MERJASEC

Najhitreje izboljšamo, pa tudi poslajšamo, kakovost vzreje z merjascem. Zato je treba ravno odbir plemenjakov posvetiti veliko pozornost.

Dober plemenski merjasec mora biti dolg, širok, globok, imeti mora polne široke šunke in ne sme biti divji. Nadalje mora izhajati iz številnega gnezda, kajti to nam pove, da je mati plemenjaka rodovitna in lahko sklepamo, da bo tudi merjasec dajal številno potomstvo. Razen tega pa naj ima dober plemenski merjasec 12 do 14 pravilno razvitih zakrmljenih seskov, kajti to nam daje sliko dobre plodnosti. Plodnost merjasca ugotovljamo tudi po primerjavi plodnosti njegovega zaroda.

Merjasca začnemo pripuščati ko je star 11 do 12 mese-

cev. Do izpolnjenega 12 mesecev naj bo pripuščeni le bolj poredko, 2 do 3 krat tedensko, pozneje pa naj dnevno zasokči največ dve svinji v presledku šestih ur. Za odraslega, izdatno krmiljenega merjasca zadostuje 50 do 60 svinj.

Če sedaj pogledamo, kakšno je dejansko stanje, ugotovimo marsikaj. Naši rejci odbirajo za plemo le tiste pujske - najslabše -, katere ne morejo prodati na trgu in ne pomislijo, da bo ta slab merjasec svoje lastnosti prenašal na številno potomstvo, 50 ali pa še več svinj. Za plemo odbiramo pujske dobrih dobnic in tiste, ki se uspešno razvijajo. Slabi pujski ne vzamemo za plemo, pa tudi veliko nad poljupretjem odraslih ne, ker se taki, močno dokrmljeni, kasneje navadno ne obnesejo. Torej vzamemo pujske srednje

teže iz spomladanskega gnezda ali iz drugega oziroma tretjega gnezda, ker svinja takrat doseže najboljšo plodnost.

Razen tega je pri nas pe-reč problem prezgodnje pripuščanja, saj se neredko dogaja, da začne merjasec plemeniti že v šestem mesecu starosti. Takšen merjasec bo zaostal v rasti, hitro se bo unčil ali z drugo besedo, postal bo tako imenovani zakotni merjasec, ki ga je po pravilniku živinorejskega odbora kmetijske zadrugne treba izločiti.

Da se izognemo vzrejnemu napakam, katerim je vzrok kravljanje v sorodstvu in da pravilno odmerimo merjasec z ozirom na število svinj, bomo na področju krškopoljskega odbora 11 plemenskih svinj, od katerih bomo v spomladanskih gnezdih pobrali le boljše plemenske merjasec. Te merjasec bodo morali rejci imeti do starosti 4 do 6 mesecev oziroma 40 do 60 kilogramov teže, ker se šele v tej dobi vsaj delno pokažejo vse dobre lastnosti oziroma napake. Nikakor pa ne moremo vedeti že pri starosti dveh mesecev, to je v času odbiranja, kako se bo žival razvila pozneje.

Jeseni leta 1957 bomo na področju našega vzrejnega oko-

Krškopoljski merjasec in svinja

KAŠNA NAJ BO PLEMENSKA SVINJA

Za uspešen razvoj rejce moramo odbirati tudi plemenske svinje. Odbiramo jih na osnovi kontrole proizvodnosti, to je na osnovi števila oprasnih pujskov v gnezdu ter njihovega prirastu. Razen tega mora plemenska svinja biti dolga, široka, globoka, imeti mora vsaj 12 dobro in enakomerno razvitih seskov in ne sme biti divja.

V ta namen smo na področju krškopoljskega odbora izločili 134 plemenskih svinj in sicer v kmetijski zadrugi Sentjerneji 35, kmetijski zadrugi (Nadaljevanje na 12 strani)

Z zborovanja slovenskih sadjarjev na Grmu Stečaja za čebelarje

(Prenos z 11. strani)
 Če lahko obnovimo obnem in kompleksno ali pa več let skladno z operativnim programom. Sadjarji, ki so na določenem položaju, področju ali pobočju obnavljajo nasade, se povežejo v interesno skupnost, ki je naložnostvna oblika sodelovanja in medsebojne pomoči. Interesna skupnost se ugotovi na podlagi pogodbe ter je zunanja organizacija splošne kmetijske zadruge ali poslovne zveze. Leta skrbi za nabavo potrebnih sadik, gnojil, za prispevke, stroje in drugo. Razen tega splošna kmetijska zadruga oz. poslovna zveza skrbi za vnovčenje, skladiščenje in predeležavo sadja.

Z uvajanjem sodobnega sadjarstva je treba v posameznih področjih, kot na vsakem posameznem kmetijskem obratu, celotno proizvodnjo poenostaviti ali specializirati v določeno smer. V mladih nasadih je možno samo nekaj let brez škode za sadno drevje pridelavati podseže — medtem ko je v dobi rodovitnosti sadje glavni ali edini pridelek a tega zemljišča, ostale posevke je treba intenzivno gojiti na odprtem zemljišču.

OKREPITI MORAMO SADRJARSE ODSEKE

Za uspešen razvoj obnove sadovnjakov in vnovčevanja sadja je KZ splošnega tipa osnovna kmetijska organizacija, vendar je pa treba njeno delo pozitivno in razširjeno tako, da bo sposobna izvajati vse organizacijske, strokovne in tehnične programe sadne proizvodnje.

Za organizacijo in propagandno obnovo je treba okrepiti odseke za sadjarstvo in v vodstvo postaviti delovnega člana upravnega odbora ter vsaj 1 sadjarskega pomočnika. V odseke je treba pritegniti strokovnjake iz drž. posestev, zavodov in združb. Z izvajanjem teh nalog moramo organizirati uslužnostno dejavnost s sledečimi postopki:
 — organizirati dobavo sadik, gnojil in škropil;
 — usposobiti in opremiti ekipe obnavljanca in precepilavca sadnega drevesja;
 — nabaviti potrebno število škropilnic, strojev in orodja za izvajanje organizacijskih ukrepov in vnovčevanja sadjarjem;
 — organizirati mehanizacijo gnojil za polno gnojenje;
 — organizirati priprave namakalnih sistemov in sadnih področjih.

SADRJARSTVU VEČ KREDITOV

Sadjarstvo je bilo doslej deležno sorazmerno malo kreditov. Iz zveznega sklada je bilo odobreno okoli 100.000.000 din za obnovo na posestvih družbenega sektorja, medtem ko za obnovo na zasebnih posestvih ni bilo mogoče nabaviti kreditov. Iz skladov za pospeševanje kmetijstva je bilo dano samo 2 do 5%.

Za pospeševanje obnove je treba zagotoviti določena sredstva pod sledečimi pogoji:

Za družbeni sektor naj se odobravajo sredstva pod sedanjimi pogoji, z razliko, da se konkurenzi objavljajo vsak mesec in da se kontrola izkoriščanja kreditov poveča. Obnova nasadov na zasebnem sektorju naj se kre-

ditira podobno z razpisni predložitvi ureditvenega in operativnega plana določenega kompleksnega objekta oz. sadovnjaka. V tem primeru naj bo kreditor Zadruga hranilnica in posojilnica, nosilec kreditne obnove uredi neposredno s člani interesne skupnosti.

Za izvajanje osnovnih melioracij, priprave zemlje in urejanja prostora, med katere spadajo tudi globoko rigoliranje, trasiranje, naprave poti in namakalni sistemi, je treba zagotoviti kredite po 1% obrestne mere in na 50 do 100 let odplačila. Ostali krediti naj bi se vračali v 10 do 20-letnih obrokih z največ 3% obrestno mero.

NUJNI UKREPI

Obnova nasadov naj bo pod nadzorom kmetijske službe. Operativno delo vodi zadruga pospeševalna služba, ki organizira in izvaja konkretne naloge na določenem področju po napredni izdelani programi ter vodi pospeševalno službo in propagandne akcije glede oskrbovanja nasadov.

Obnova naj bo tudi pod nadzorom kmetijske inšpekcije, ki vodi strokovne komisije za usmerjanje obnove, pregleduje laboratorije, vodi kolovadcijske nasadov in nadzira oskrbovanje nasadov.

Za dosedanji čimboljši uspeh v sadjarstvu mora kmetijska služba na splošno uvesti sledeče ukrepe:
 — polno gnojenje nasadov z določenimi dozami gnojil; mlađemu sadnemu drevju je treba gnojiti vsako leto z 1 do 5 kg mešanji gnojil, v polni rodovitosti od 3 do 5 kg mešanji gnojil na vsak stot sadja, odnosno z najmanj od 1.000 do 1.500 kg mešanji gnojil na ha. Od začetka rodovitosti dalje je treba gnojiti sadnemu drevju tudi z magnezijevimi gnojili ter mikroelementi;

— redno obrezovanje in redčenje sadnega drevesja zaradi vzdrževanja razvojnega ravnotežja med rastjo in rodovitnostjo ter zaradi podmlajevanja drevesnih organov. Pospeševalna služba mora na praktičnih tečajih usposobiti ekipe obnavljanca in slednjega sadjarja, da bo spoznal važnost in tehniko rednega obrezovanja;

— temeljito zatiranje vseh bolezni in škodljivcev sadnega drevesja. Organizacija varstva in tehnika mora biti popolna. Zatirati je voluharja ter varovati sadno drevje pred zajci in živino in za zatiranje glivičnih bolezni je uveljaviti eno zimsko škropiljenje, dvakratno škropiljenje pred cvetenjem ter 4 do 6 poletnih škropiljenj;

— škropilne akcije vodijo sadjarski strokovnjaki, ki naj uvedejo v tehniko tega dela sadjarske pomočnike. Škropilne ekipe in vsakega sadjarja.

ZADRUŽNA SKLADIŠČA IN PREDELOVALNICE

Spravljanje in vnovčevanje sadja je zadnja stopnja proizvodnega procesa v sadjarstvu in ima zelo velik vpliv na razvoj obnove in napredek proizvodnje. Zato morajo kmetijska služba in zadruga organizacije posvetiti temu vprašanju mnogo več pozornosti kot doslej.

Za odkup sadnega pridelka je treba usposobiti zadostno število pomočnikov za prevzemalce. Le-ti morajo dobro poznati sadne sorte in predpisani standard plodov in embalaže. Temu vprašanju naj kadrovske odseki

okrajnih ZZ in odgovorni strokovnjaki posvetijo večjo skrb kot doslej.

Za odkupovanje naj kmetijske zadruge uredijo potrebna skladišča po higienskih predpisih, obnem naj skladišča tehnično opremito, tako da bo manipulacija čim hitrejša in z najmanjšo poškodbo trpežnih plodov. Posamezne zadruge naj si uredijo postaje za pulpiranje, sušilnice in zadruga predelovalnice sadja v sokovi, kompotne, marmelade itd.

Na pridelovanje kvalitetnega sadja najlaže vplivamo z diferenciranimi cenami, ki naj pokrivalo proizvodne stroške, ter stimulirajo kvalitetni razred in sortno skupino. Posebna skrb naj se posveti cenam takih sadnih sort in vrst, ki jih a težavo uvajamo v proizvodnjo, kot so jagoditevje, marelice, višnje, lesniki in orehi, jih pa naš izvoz potrebuje v velikih količinah.

POMOČ ZNANSTVENIH USTANOV

Znanstveno raziskovalno delo v sadjarstvu se zadovoljivo razvija kljub skromnim razmeram in številnim problemom. V bodoče bo treba zagotoviti opremo za laboratorije, več sredstev za nabavo literature, za socijalizacijo sodelavcev, za poskusne nasade, predvsem pa mora kmetijski sektor zadruga organizacija pokazati več smisla, točnost in pripravljenost za sodelovanje pri zunanjih poskusih. Tako bodo lahko znanstvene ustanove nudile več znanstvenih izkušenj posvetovalni in operativni službi.

ZAČNIMO Z MODERNIM SADRJARSTVOM

Obnova in daljni razvoj sadjarstva je prav tako važen družbeni problem kot ostali ukrepi; v našem gospodarstvu. Za pospeševanje in uravnavanje obnove so poleg gospodarskih, strokovnih in organizacijskih temeljev potrebni še določeni administrativni ukrepi, zlasti v dobi prehoda iz anarhičnega in zaostalega sadnega gospodarstva v moderno in načrtno.

Zakon o sadjarstvu naj uredi dosedanja nasade; zlasti naj opremiti, da bo odstranjeno vse ostarelo in nerodovito drevje. Prav tako naj uredi proizvodnjo drevesnih sadik in promet z njimi, izvajanje rajonizacije in uvedbo sadnega izbora, obnovo in poslovanje interesnih skupnosti, sklade za obnovo in način izkoriščanja sredstev, pa tudi odkup in promet s sadjem.

Številno gnezdo — odlika dobre plemenske svinje

Davčna oprostitev, ki so jo uveljavili zvezni predpisi o dohodnini iz leta 1954, ugodno vpliva na razvoj obnove, vendar ugotavljamo nekatere slabosti teh predpisov. Predlagamo, da se uredba uporablja za vse vrste sadja (tudi za jagoditevje in lupinasto sadje) in da se davčna olajšava ukinje za vse nasade, katere lastniki slabo oskrbujejo ali zanemarajo.

Pospeševalna služba naj rešuje čimbolj konkretno naloge v zvezi z asanacijo in obnovo. Vse delo in ukrepe naj strokovnjaki izvajajo preko odborov in odsekov.

Urejanje nasadov naj letos zajame vsaj ena petina obstoječih nasadov in po možnosti je treba vse delo osredotočiti v omejenih proizvodnih področjih, tako da bi bil učinek čimvečji. Posvetva družbenega sektorja morajo predvsem urediti tista nasade, ki obetajo še znatne pridelke sadja. Urejanje nasadov naj bo pogoj za nadaljnje dodeljevanje investicijskih prispevkov in kreditov.

Naloge kmetijskih zadrug v gozdovih zasebnega sektorja

Na drugem plenumu Glavna zadruga zveze FLRJ, ki je bil aprila 1956 v Ljubljani, je predsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardež v razpravi temeljito obdelal kmetijsko zadrugišvo in s tem v zvezi privzelo lastnino, ki bi ne smeja biti ovira za nadaljnje utrjevanje zadrugiških oblik in dvig kmetijske proizvodnje.

Tudi v našem okraju nastajajo nove zadrugiške oblike kot so poslovne zveze, ki sionijo na širši obliki družbenega upravljanja, predvsem v zasebnih gozdovih, kot doslej. Dosedanji sistem gozdarske politike je bil večkrat bolj zasosten kot bi bilo potrebno.

V novomeškem okraju se ustanovljajo Gospodarska poslovna zveza, kmetijsko proizvodna poslovna zveza in Gozdarska poslovna zveza. Zadnja bo zajemala delo preko članic ustanoviteljic kmetijskih zadrug in družbeno upravljala gozdove privatnega sektorja, ki jih je v našem okraju 74.000 ha, v dokaj slabem stanju.

Do sedaj ni nobena kmetijska zadruga skrbela za čiščenje in negovanje gozdov, ker v svojem sklopu tudi ni imela organa, ki

Kakor vse živali, napadajo tudi čebele nevarne bolezni in škodljivci. Zaščita čebel pred boleznimi in škodljivci je težja kot pri drugih živalih. Neizkušeni čebelar opazi obolenje tedaj, ko je že prepozno. Karantena ima le delni uspeh, ker čebele ne moremo zapreti

Dolenjski čebelarji na zadnjem tečaju

in kolovadcijsko prevzeta je organih okrajne gozdne uprave, nakar jih bo ta plačala iz sredstev gozdne sklada.

Dobre gospodarje v gozdarske odbore

V drugi polovici januarja 1957 in v prvi polovici februarja bodo občini zbori kmetijskih zadrug. Priporočamo upravnim odborom, naj kar imenujejo gozdarske odbore in jih predlagajo na občnem zboru KZ.

Ker bo Gozdarska poslovna zveza ustanovljena že ta mesec, poslovati pa bo začela 1. januarja 1957, se morajo KZ do takrat temeljito pripraviti na prevzem poslov in vnesti bodoče gozdarske naloge v svoje gozdarske programe, ki jih prav v tem času pripravljajo in sestavljajo. Da o ne bi prevzem poslov povrsen, je treba nove pravice in dolžnosti prenašati na kmetijske zadruge postopoma, na tiste, ki so aktivnejše tako, na druge kasneje.

Velik pomen gozdarske poslovne zveze

Gozdarska poslovna zveza prevzema po kmetijskih zadrugah od okrajne uprave za gozdarstvo vse posle, to je odkazovanje in prevzem, negovanje in pogozdovanje ter komunikacijska dela. Za ta dela bodo kmetijske zadruge in Gozdarska poslovna zveza prevzela tudi potrebni strokovni kader od okrajnih gozdnih uprav. Te bodo odslej le kontrolirale privatni in državni sektor, to se pravi kmetijske zadruge in gozdno gospodarstvo.

S tako organizirano službo bo možna večja koordinacija dela, potrebna zlasti med dosedanjimi lesnimi manipulantmi pri KZ in logarji. V poletnih mesecih, ko ni bilo gozdarskih akcij oz. sečnih dovoljenj, niso imeli lesni manipulant dovolj dela, odslej pa bodo morali v teh mesecih sestavljati plane in delati na čiščenju in pogozdovanju. Ta dela bodo lahko opravljal tudi lastniki gozdov, v kolikor imajo delovno silo. To bo znatno ceneje. V nasprotjem primeru bodo morali gozdarski odbori z najeto delovno silo izvrševati te naloge. Vsa dela bodo morala biti strokovno pregledana

in letajo dva kilometra pa tudi več od panja.

Brez čebel ne moremo uspešno kmetovati, ker oprakujejo okoli 80% žužkocevnih rastlin; pa tudi med in vosk sta važna kmetijska proizvoda.

Da se zaščiti čebele pred boleznimi in škodljivci, so Dr-

žavni zavarovalni zavod, OLO Novo mesto, OZZ Novo mesto in čebelarja društva organizirali tečaj za izvedence čebelnih bolezni, ki je bil v prostorih DOZ Novo mesto 3., 4. in 5. decembra 1956. Na tečaj so bili vabljeni izkušeni čebelarji iz vseh KZ v okraju Novo mesto, kakor tudi člani društev okraja Novo mesto. Povabili sta dobili tudi OZZ Kočevje in Trbovlje. Tečaja se je udeležilo 27 čebelarjev, bodoh izvedencev za čebelne bolezni. Poleg teh so prisostvovali predavanjem tudi bližnji čebelarji.

O čebelnih boleznih je predaval dr. Kocjan Leon, veterinar iz Veterinarskega znanstvenega zavoda v Ljubljani. Podrobno je obravnaval najbolj nevarne čebelne bolezni: pršičavost, hudo gnilobo zalege in nosemo, tako da so o teh boleznih vsi tečajniki popolnoma poučeni. Prav tako jim je bilo pojasnjeno, kako čebele zaščititi pred temi boleznimi in kako jih zdraviti.

Absolventi tečaja bodo pomagali kot izvedenci za čebelne bolezni občinskim veterinarjem pri zaščiti in zdravljenju čebel. V Novem mestu deluje tudi okrajna komisija za zatiranje čebelnih bolezni, ki bo vedno v tesnih stikih z občinskimi veterinarji ter izvedenci za čebelne bolezni. Danes so usposobljeni izvedenci za čebelne bolezni za vsa področja novomeškega okraja, razen za Veliko Loko, Sentlovcenc, Sela-Sumberk in Mokronog, od koder niso na tečaj poslali nobenega čebelarja.

Tečajniki so sklenili, da bodo preventivni pregledi čebel v področjih Dol. Toplice do Dolza in Trebnjega, ker v te kraje vozijo vsako leto čebele na hojivo in ajdovo pašo tudi čebelarji ter je bila v okolico Dol. Toplice že pred 5 leti zanešana huda gniloba, ki je pa zatira. Vsak absolvent tečaja bo poslal 200 svojih čebel na zdravstveni pregled v Veterinarski znanstveni zavod v Ljubljano, kjer bodo ugotovili njih zdravstveno stanje. Izsedki Veterinarskega znanstvenega zavoda bodo služili našim veterinarjem in izvedencem za čebelne bolezni tudi kot merilo zdravja čebel za področja OLO Novo mesto.

Vsem, ki so omogočili ta res potrebni tečaj, se udeleženci zahvaljujejo!

Tone Pir Stane Češarek

KMETIJSKA ZADRUGA DVOR

★

Čestita k prazniku novega leta vsem svojim cenjenim odjemalcem, dobaviteljem in ostalim poslovnim prijateljem ter se še nadalje priporoča!

To in ono iz kmetijstva

Na Ajdovcu bo kmetijska zadruga Dvor uredila pašnik na skupni površini 130 hektarov. Zemlja je last splošnega ljudskega premoženja, delno pa zasebnih kmetov. Okrajna zadruga zveza v

Novem mestu bo posredovala zamenjavo najkvalitetnejšega semenskega krompirja »Merkur« za 400 ha površini. S tem se bo pridelek krompirja v okraju povečal za vsaj 200 vagonov pridelka.

Do leta 1966 naj bi po osnutku perspektivnega plana za razvoj gozdov pogozdili v naši državi 275.000 ha goščav in meliorirali 550.000 ha izpraznjenih gozdov in goščav. Prednost naj bi imelo hitro rastoče drevje. V načrtu je, da bomo do leta 1961 zasadili topole že na 35.000 ha zemlje.

V prihodnjih letih bomo po vsej državi zasadili številne drevoredne in zaščitne pasove gozdov. V Italiji, kjer že imajo take nasade, dobijo iz njih na leto do milijon kubičnih metrov lesa. S takim prirastkom in posekom računamo tudi pri nas, saj je mnogo zemlje, kjer so zaščitni pasovi dreves potrebni, prav tako pa dovolj zemljišč, kjer bo mogoče urediti drevoredne.

Tobak pridelujejo zdaj tudi v Pomurju, saj mu lahka počena prekmurska zemlja dobro ugaia. Lanj so sadili za poskus sorte »segedinsko rož«, letos pa še sorti parjavaj in havana. Prva sorta se je dobro obnesla; na hektar da 1800 do 2500 kg tobaka, ki po barvi, dobri gorljivosti in manjšem odstotku nikotina nič ne zaostaja za tobakom iz naših južnih republik.

Kmetijska univerza v Ljubljanskem radiu: 27. decembra predava inž. Jelka Hočvar o zadrugišnih vrstovih, 29. decembra pa inž. Zvone Zakotnik o vlogi mlekarja za napredek živinoreje.

UGODNOSTI, KI JIH UZIVAJA REJSKA SREDIŠČA

1) Prodajajo plemenski naraščaj po višjih (plemenskih) cenah, katere se ravnaajo po kakovosti prašičev,
 2) OLO in OZZ bodo prvenstveno subvencionirali nabavo plemenskih prašičev le rejcem za živali, nabavljene iz priznanih rejskih središč;
 3) na razstavah prašičev bodo dobre plemenske živali iz rodovniških rej nagrajene s pisnimi priznanji ter častnimi in denarnimi nagradami.

Clani Prešernove družbe obnovite članarino za leto 1957!

Dvignimo sloves krškopoljca!

(Prenos z 11. strani)
 Kostanjevica 21, kmetijska zadruga Prekopa 11, kmetijska zadruga Škocjan 17 in na področju OZZ Krško okrog 50. Te svinje smo odbrali le po zunanosti in jih bomo šele po kontroli rodovitnosti dveh gnezd oziroma enega leta sprejeli v rodovnik. Na našem področju vzreje krškopoljca bomo potrebovali približno le 30 plemenskih rodovniških svinj, vendar smo jih morali vzeti v kontrolo večje število, ker nam je zaradi številnejšega popisnega materiala po končani kontroli proizvodnosti omogočena lažja odbrava oziroma zajamčen boljši rodovniški material.

Svinje, ki bodo dobro prestale preizkušnjo proizvodnosti v prvih dveh gnezdah, izjemoma tudi v samem prvem gnezdu, in bodo ustrezale po tipu in zunanosti, bomo sprejeli v rodovnik. Za sprejem v rodovnik mora biti svinja čvrsta, brez degeneracijskih znakov (vleknjena hrbtnica, mehke noge in pobit kriz) ter mora imeti vsaj 12 dobro razvitih in enakomerno razporejenih seskov.

Pri kontroli proizvodnosti pa morajo pokazati svinje:
 a) pri dveh gnezdih po-

vpredno devet rojenih in osem odrejenih pujskov z najnižjo povprečno težo gnezda na 28. dan starosti 50 kilogramov;
 b) izjemoma se sprejme v rodovnik tudi svinja po prvem gnezdu, ako je povrgla najmanj osem, odredila pa najmanj sedem pujskov, katerih skupna teža na 28. dan starosti znaša najmanj 50 kilogramov. Število pujskov nam bo namreč povedalo rodovitnost svinje, njihov prirast, to je teža na 28. dan starosti, pa mlečnost svinje.

Kontrola proizvodnosti omejenih svinj, ki jo opravljajo za to usposobljeni molzni kontrolorji, je eden najvažnejših začetnih ukrepov za zboljšanje te pasme.

Ravno tako kot plemenske merjase, kmetovalci radi tudi dvinje prezdaj pripuščajo. Svinje pripuščamo, ko so stare 9 do 11 mesecev in težke najmanj 100 do 120 kilogramov. Plemenske svinje, ki so prazgoda) pripuščene, zaostanejo v rasti, navadno težko prašijo ter povzročijo slabe pujske. Svinje redimo več let, ker jim je plodnost največja od 3 do 5 gnezda. Napačno je plemenske svinje po prvi prašitvi dati v zakol, kar se pri nas pogosto dogaja. Se enkrat po-

udarjamo, da naj bo plemenska svinja mirna, da je ne bo težko oskrbovati pri prasitvah. Izločimo svinje, ki mladič žro.

Glede ravnosti in izkoriščanja krme bo zarod rodovniških svinj preizkušal v svojih pitališčih KIS in sicer tako, da bodo od posameznih rodovniških svinj odkupili iz enega gnezda po 4 pujske — dve svinjki in dva kastrata povprečne kakovosti. Prašički se bodo odkupovali v starosti od 6 do 11 tednov v približni teži 20 kilogramov in bodo dani v pisanje po določenih zimskih normativih. Pri tem se bo s tehtanjem stalno kontroliral prirastek. V približni teži 100 kilogramov bodo dani prašički v zakol, kjer se bo ugotovila količina ter kakovost mesa in slanina.

NAMEN IN NALOGE REJSKIH SREDIŠČ

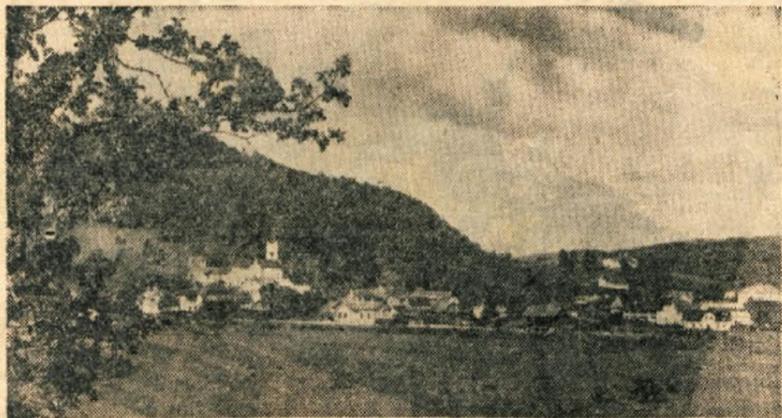
Za uspešno odbravo prašičev v vzrejemem okolišču krškopoljca so določena središča; kmetijske zadruge Sentijerne, Kostanjevica, Prekopa, Podbočje in Škocjan. Močnejša vzrejna središča so predvidena tudi na držav. posestvih na Grmu v Orehovicu, Smarjeti, v Klevevžu in Brezovicu.

Namen teh središč je vzreja čistopasemskega in glede na proizvodne preizkušene plemenskega naraščaja prašičev. Ta središča služijo za razširitev plemenskih prašičev dobrih proizvodnih lastnosti v široke reje in s tem splošnemu izboljšanju krškopoljskega prašiča. Središča se ustanovljajo le tam, kjer rejci izpolnjujejo pogoje glede živali — ustreznih pasem, telesnega ustroja, zdravja, hlevov, krme, krmiljenja ter nege plemenskih svinj in merjase. Rejec mora v celoti upoštevati navodila strokovne živinorejske službe ter strokovnjakov, ki neposredno vodijo nadzor nad delom rejskih središč.

Omenjena središča naj bodo vzreje, oskrbovanja in nege prašičev, tako da bodo s svojo rejo vzgled rejcem v okolici. Najvažnejše naloge, ki jih rejska središča za rodovniško rejo prašičev morajo izpolnjevati so:

- 1) skrbeti morajo za pravilno vzrejo, nego, krmiljenje ter zdrave prašiče;
- 2) sodelovati morajo s komisijo pri odbravi, ocenjevanju in označevanju svinj ter jim dati za službeno uporabo resnične podatke o svinjah;
- 3) rodovniške svinje pripuščajo le pod rodovniške merjase določene za določeni okraj. Rodovniške svinje redijo po pravilu toliko časa, da bodo dale vsaka vsaj štiri gnezda;
- 4) s pooblaščenimi organi sodelujejo pri pregledih in kontrolah svojih rodovniških svinj;
- 5) vsaj enkrat letno, po možnosti pa tudi dvakrat, morajo dati pregledati svinje in svinjake veterinarskim organom, ki bodo izvajali kontrolo nad zdravjem rodovniških prašičev, nad higieno hlevov in krmiljenjem živali;
- 6) pristojnim okrajnim zadrugiškim zvezam morajo redno javljati datume prasitve rodovniških ali popisnih svinj, tako da bo možno ugotovljati številnosti in teže gnezd na 28. in 56. dan starosti;
- 7) vsako rejsko središče vodi zapiske o pristupitvah, o datumu opravitve, o številu in teži rejnih pujskov, o njihovem razvoju in kasnejši uporabi in sicer na listu proizvodnosti plemenskih svinj. Te podatke preverjajo področni kontrolorji oziroma nadkontrolorji.
- 8) plemenski naraščaj se prodaja v starosti od 4 do 6 mesecev v teži od 40 do 60 kilogramov. Pred prodajo morajo biti plemenski merjasi in svinjke cepljeni in preiskani za vse bolezni v smislu veljavnih veterinarskih predpisov.
- 9) plemenski merjasi morajo biti pred prodajo licecirani, zak izda potrdilo za vsakega merjasa posebej;
- 10) prodaja naj se po pristojnih kmetijskih zadrugah vzrejnih področjih. V kolikor

Ob vstopu v novo leto 1957 čestitamo vsem prebivalcem mirnske občine in vsem delovnim kolektivom z željo, da bi v prihodnjem letu dosegli še več gospodarskih zmag!

Občinski ljudski odbor MIRNA

- Občinski komite ZKS
- Občinski odbor LMS
- Občinski odbor SZDL
- Občinski odbor ZVVI
- Občinski odbor ZB
- Občinski odbor RK

TOVARNA ŠIVALNIH STROJEV priporoča svoje kvalitetne izdelke
Destilacija alkoholnih pijač »DANA« nudi odlične pijače

- REMONT
- MIZARSKO PODJETJE TOPOL
- KMETIJSKA ZADRUGA MIRNA
- KMETIJSKA ZADRUGA ŠENTRUPERT

Okrajni ljudski odbor NOVO MESTO

- Okrajni komite ZKS
- Okrajni odbor LMS
- Okrajni odbor SZDL
- Okrajni odbor ZVVI
- Okrajni odbor ZB
- Okrajni odbor rezervnih oficirjev

ČESTITAJO ZA NOVO LETO 1957 VSEM PREBIVALCEM NOVOMEŠKEGA OKRAJA Z ŽELJO, DA BI V PRIHODNJEM LETU DOSEGLI SE VEČ DELOVNIH ZMAG!

Vse za dvig življenjske ravni na Dolenjskem!

Člani Prešernove družbe obnovite članarino za leto 1957!

SREČNO
NOVO LETO
1957
ŽELI
OBČINSKI
LJUDSKI ODBOR
ŠENTJERNEJ
IN VSE
MNOŽICNE
ORGANIZACIJE!

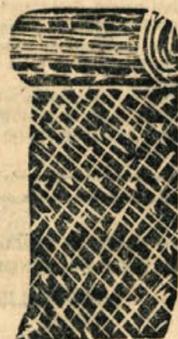
MNOGO USPEHA V LETU 1957 ŽELI

„ROG“

TRGOVSKO PODJETJE, EN GROS
Novo mesto

- TEKSTIL
- GALANTERIJA
- PREHRANA
- VELIKA IZBIRA

Se priporoča »ROG« Novo mesto, telefon 156

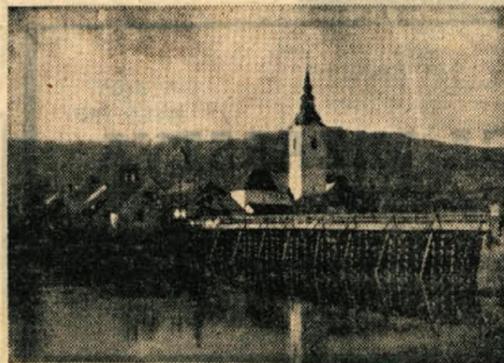
Kmetijsko gozdarsko posestvo Novo mesto

Je do 30. junija 1956 gospodarilo s približno 26.000 ha gozdov splošnega ljudskega premoženja s pomočjo sedmih gozdnih obratov: v Crnomlju, Crmošnjicah, Kostanjevici, Mokronogu, Novem mestu, Poljanah in Strazli. — Poleg tega ima kot samostojen obrat v Obrhu tovarno eteričnih olj. 1. julija 1956 je podjetje prevzelo še približno 2000 ha poljedelske zemlje splošnega ljudskega premoženja. Na tem zemljišču gospodarja s 4 kmetijskimi obrati: Bječna vas, Crmošnjice, Poljane in Zalog. Za izvrševanje planskih nalog ima podjetje v poletnih mesecih zaposlenih v gozdarstvu 560 delavcev, v kmetijstvu s stalnimi in sezonskimi delavci 190, skupaj torej okoli 750 delavcev. V zimskem času je zaposlenih približno polovico ljudi manj, ker v gozdu in na polju ni dela.

Podjetje se ukvarja z izkoriščanjem gozdov (sečnja, spravilo in odprema), s pogozdovanjem, s čiščenjem mladih gozdov, z varstvom proti boleznim in gozdnim škodljivcem, z gozdnotehničnimi deli, z gradnjo novih stavb in cest. — Na kmetijskih površinah se peča z živinorejvo, s poljedelstvom, sadjarstvom, vinogradništvom in v manjšem obsegu tudi s čebelarstvom.

Podjetje gospodari le na območju okraja Novo mesto.

KOLEKTIV PODJETJA ČESTITA ZA NOVO LETO 1957 VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM V LRS Z ŽELJO, DA BI V TEM LETU DOSEGLI SE BOLJŠE USPEHE V GOSPODARJENJU!

KOSTANJEVICA ★ E

P
O
D
B
O
Č
J
E

Z NOVIM DELOVNIM POLETOM
STOPIMO V LETO 1957
IN S SKUPNIMI MOČMI UTRJUJMO
LOKALNO IN KOMUNALNO
GOSPODARSTVO
NAŠE OBČINE!

Čestitkam se pridružujejo:

- OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
- OBČINSKI KOMITE ZKS
- OBČINSKI ODBOR SZDL
- OBČINSKI ODBOR ZB
- OBČINSKI ODBOR LMS
- OBČINSKI ODBOR REZERV OFICIRJEV
- P. D. »LOJZE KOŠAK«

- TRGOVSKO PODJETJE KOSTANJEVICA
- KZ PREKOPA
- KZ KOSTANJEVICA
- KMETIJSKO GOSPODARSKO POSESTVO
- VINARSKA ZADRUGA
- KZ PODBOČJE
- PEKARIJA

ČESTITKE IZ NOVEGA SADA

Naš dobri obveščevalci o dogodkih v domačem kraju Dolenjski list, nas redno obišče vsak petek, zato smo ga zelo veseli. Pošljamo mnogo prisrčnih pozdravov domačim, znancem in prijateljem, hkrati pa želimo vsem delovnim ljudem naše domovine srečno in uspešno polno novo leto 1957!

Martin Simonič in Matija Šneler, V. pošta 3598-34 Novi Sad.

OGLAŠUJTE v Dolenjskem listu!

VSEM BELOKRANJCEM, ZLASTI PA PREBIVALCEM CRNOMALJSKE OBČINE, VOŠČIO VSO SREČO V LETU 1957:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ČRNOMELJ

- OBČINSKI KOMITE ZKS
- OBČINSKI ODBOR ZB
- OBČINSKI ODBOR LMS
- OBČINSKI ODBOR ZVVI
- OBČINSKI ODBOR SZDL
- OBČINSKI ODBOR ZROJ

ČESTITKAM SE PRIDRUŽUJEJO TOVARNE IN PODJETJA:

- »BELT« — Belokranjska železovlarna
- »BELSAD«
- GOSTINSKO PODJETJE ČRNOMELJ
- KMETIJSKA ZADRUGA ČRNOMELJ
- ČEVLJARSKO PODJETJE »PLANINA«
- BELOKRANJKA — trikotaža in remont
- PODJETJE »MIZAR« ČRNOMELJ
- »ZORA« — lesna industrija
- SPLOŠNO TRGOVSKO PODJETJE
- TRGOVSKO PODJETJE »POTROŠNIK«
- MESTNI VODOVOD ČRNOMELJ
- MIZARSKA ZADRUGA ČRNOMELJ
- MESARIJA ČRNOMELJ
- BELOKRANJSKO GRADBENO PODJETJE

Gospodarska poslovna zveza

Novo mesto

za odkup in prodajo kmetijskih pridelkov, gozdnih sadežev, živine, prašičev, alkoholnih in brezalkoholnih pijač, za oskrbo kmetijstva z reprodukcijskim materialom — želi

CENJENIM ODJEMALCEM, DOBAVITELJEM IN POSLOVNIM ZNANCEM
MNOGO USPEHOV IN OBILNO SREČE V LETU 1957!

Delovni kolektiv remonirnega podjetja »VODOVOD« v NOVEM MESTU želi vsem delovnim ljudem srečno in uspešno polno novo leto 1957!

SPLOŠNO KROJAŠTVO NOVO MESTO NOVI TRG želi svojim odjemalcem srečno in veselo novo leto 1957 ter se še vnaprej priporoča

OKRAJNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE NOVO MESTO

Čestita vsem zavarovancem, upokojencem in njihovim svojcem za novo leto in jim želi mnogo sreče in zadovoljstva!

T
R
E
B
N
J
E

Za novo leto pošiljamo pristrčne čestitke vsem delovnim ljudem, zlasti pa prebivalcem naše občine

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

Občinski komite ZKS Občinski odbor ZVVI
Občinski odbor SZDL Občinski odbor LMS
Občinski odbor ZB Občinska gasilska zveza

TRGOVSKO PODJETJE TREBNJE — KMETIJSKA ZADRUGA TREBNJE

IN KRAJEVNA PODJETJA:

PEKARIJA • KROJAŠTVO • ČEVLJARSTVO • REMONT • ŽAGA
MIZARSKA DELAVNICA • OPEKARNA RAČJE SELO

KMETIJSKA ZADRUGA METLIKA

čestita

za novo leto vsem odjemalcem, poslovnim prijateljem in znancem ter se še nadalje priporoča

Z USPEHI IN SREČO V NOVO LETO!

Bralci Dolenjskega lista iz Kolpske doline in Kuželja želimo upravi in uredništvu Dolenjskega lista in vsem bralcem tega tednika mnogo sreče in uspehov v novem letu 1957! Želimo tudi to, da bi bil Dolenjski list še bolj razširjen po naši lepi Kolpski dolini.

Jože Križ, Laze

DELOVNI KOLEKTIV TAPETNIŠTVA IN DEKORATERSTVA V NOVEM MESTU

Želi vsemu delovnemu ljudstvu mnogo uspehov pri gradnji boljšega življenja v letu 1957!

Cenjenim odjemalcem sporočamo, da smo preselili pisarno iz Kasteljeve ulice na Partizansko cesto 13 (pri Štemburju).

Tudi v prihodnjem letu se priporočamo za naročila naših kvalitetnih izdelkov: kavčev, otoman, foteljev, žimnic in raznih dekoracij po znatno znižanih cenah.

OB VSTOPU
V LETO 1957
ZELI VSEM
DELOVNIM LJUDEM
OBILO SREČE

ZADRUŽNO
TRGOVSKO
PODJETJE

L E S
NOVO MESTO

Za redno članarino 320 din
prejmete zbirko 5 knjig, za
500 din pa celo 7 knjig.

Kolektiv hotela,
restavracije in kavarne
METROPOL
Novo mesto

Želi cenjenim gostom
srečno in veselo
novo leto!

Gostilska zbornica
za okraj
Novo mesto

čestita svojim članom za
novo leto 1957 in jim želi
mного uspehov pri delu!

MNOGO USPEHOV V SKUPNIH NAPORIH ZA IZGRADNJO NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE V LETU 1957 ZELIJO:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ŽUŽEMBERK

Občinski komite ZKS Občinski odbor ZB
Občinski odbor SZDL Občinski odbor LMS

Cestitkam se pridružujejo:

»KRUPON«, Žužemberk »REMONT«, Žužemberk
KZ Žužemberk KZ Hinje
KZ Sela-Šumberk

MNOGO SREČE IN OBILO USPEHOV V LETU 1957
ZELIJO VSEM DELOVNIM LJUDEM:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
Občinski komite ZKS
Občinski odbor SZDL
Občinski odbor ZB
Občinski odbor LMS
Občinski odbor ZVVI
Občinska gasilska zveza

KMETIJSKA ZADRUGA
in krajevna podjetja:

Čevljarsko podjetje Vrbopletarstvo
»Remont« Pekarija
Trgovsko podjetje Mesarija

MOKRONOG

DELOVNI KOLEKTIV

SPLOŠNEGA MIZARSTVA DVOR PRI ŽUŽEMBERKU

Čestita za novo leto vsem delovnim ljudem po domovini in jim želi, da bi v prihodnjem letu dosegli še več uspehov pri delu.

SREČNO NOVO LETO 1957 ŽELI KOLEKTIV PODJETJA

Železnine v Novem mestu

VSEM ODJEMALCEM IN DOBAVITELJEM!

Oglejte si naše zaloge —
prepričali se boste o nizkih cenah!

VSO SREČO IN KAR NAJVEČ USPEHOV PRI VSEM DELU V LETU 1957 VOŠČIJO DELOVNIM LJUDEM OBČINE STRAŽA-TOPLICE:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR STRAŽA-TOPLICE

skupno z odbori organizacij in društev:

OBČINSKI ODBOR SZDL OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR ZB OBČINSKI KOMITE LMS
OBČINSKI ODBOR ZROJ OBČINSKI ODBOR ZVVI
OBČINSKA GASILSKA ZVEZA OBČINSKI ODBOR RK

Občinski svet Zveze Svobod in prosvetnih društev s Partizanom in taborniki v Družini Zelenega Roga

OBČ. ODBOR UPOKOJENCEV OBČINSKI SINDIKALNI SVET

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

„PIONIR“ Novo mesto

Želi vsem članom kolektiva, gradbišč, centralnih obratov, investitorjem, poslovnim prijateljem in delovnemu ljudstvu naše domovine srečno in uspešno novo leto 1957!

Obveščamo vse odjemalce, da izvršujemo poleg večjih gradbenih del hitro in solidno tudi vsa manjša gradbena dela in popravila. Z našimi centralnimi obrati vam pomagamo pri raznih prevozih velike in male tonaže. Izvršujemo vsa kovinsko-mehanična dela in nudimo kvalitetne cementno-kamnoseške izdelke.

Izdelki kvalitetni — cene konkurenčne!

»KOVINAR«
NOVO MESTO

Partizanska cesta 12

Želi cenjenim strankam in drugim delovnim kolektivom kakor tudi svojim delavcem, srečno in uspešno polno leto 1957! Svojim odjemalcem se še dalje toplo priporočamo!

Svojim cenjenim odjemalcem želi vso srečo v novem letu

STEKLARSTVO
DOLJAK ROMAN
NOVO MESTO

Pohitite z vpisno v članstvo Prešernove družbe.

Srečno novo leto želi svojim cenjenim strankam in se nadalje priporoča

MIZARSTVO
JOŽE GAZVODA

Gofna vas — Novo mesto

OBRATNA ZADRUGA
SOBOSLIKARJEV
IN PLESKARJEV
NOVO MESTO

Želi svojim strankam v novem letu čimveč sreče in zadovoljstva ter se še dalje toplo priporoča.

VSEM DELOVNIM LJUDEM SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO 1957!

Občinski ljudski odbor METLIKA

OBČINSKI KOMITE ZKS OBČINSKI ODBOR LMS
OBČINSKI ODBOR SZDL OBČINSKI ODBOR REZ. OFICIRJEV
OBČINSKI ODBOR ZB OBČINSKI ODBOR ZVVI
OBČINSKI SINDIKALNI SVET OBČINSKI ODBOR RK
BELOKRANJSKI MUZEJ

Samo člani Prešernove družbe dobe za 500 din 7 knjig. Člane vpisujejo vsi poverjeniki, knjigarne in uprave. Pohitite z vpisom!

Cenjenim gostom želi
KOLEKTIV
KAVARNE
na Glavnem trgu
v NOVEM MESTU
srečno novo leto 1957!

Brivsko frizerski salon
ŠMID KARLO
ki obratuje v Muzejski ulici v Novem mestu, se svojim strankam priporoča in jim želi srečno in uspešno polno leto 1957!

SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO ZELI

Kmetijska zadruga v ŠKOCJANU

s svojimi poslovalnicami:

v Škocjanu, na Dobravi in v Malih Poljanah

in pospeševalnimi odseki:

hranilno-kreditnim, živinorejskim, sadjarsko-vinogradniškim, poljedelsko semenskim, strojnimi in čebelarškim

ter z obrati:

PEKARIJO, MESARIJO in GOSTILNO

MNOGO USPEHOV V SKUPNIH NAPORIH ZA IZGRADNJO NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE V LETU 1957

želi jo:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ŽUŽEMBERK

Občinski komite ZKS Občinski odbor ZB
Občinski odbor SZDL Občinski odbor LMS

Cestitkam se pridružujejo:

»KRUPON«, Žužemberk »REMONT«, Žužemberk
KZ Žužemberk KZ Hinje
KZ Sela-Šumberk

Voščilom se pridružujejo in priporočajo odjemalcem in gostom:

KMETIJSKA ZADRUGA
STRAŽA

KMETIJSKA ZADRUGA
VRŠNA SELA

PODJETJE ZA POPRAVILNO ŽELEZNIŠKIH VOZ V STRAŽI
Trgovsko podjetje »TOPLICE« v Dolenjskih Toplicah
Avtoprevoznništvo »GORJANCI« v Straži

čevljarsko podjetje »BOR« v Dol. Toplicah

GOSTIŠČE SROBOTNIK
STRAŽA

OPEKARNA ZALOG
KLEPARSTVO TOPLICE

GOSTIŠČE DOL. TOPLICE
MESARIJA DOL. TOPLICE

GOSTILNA STRAŽA
PEKARIJA DOL. TOPLICE

KMETIJSKA ZADRUGA
DOL. TOPLICE

SPLOŠNO ČEVLJARSTVO
TOPLICE

Voščilom se pridružujejo in priporočajo odjemalcem in gostom:

KMETIJSKA ZADRUGA STRAŽA

KMETIJSKA ZADRUGA VRŠNA SELA

PODJETJE ZA POPRAVILNO ŽELEZNIŠKIH VOZ V STRAŽI

Trgovsko podjetje »TOPLICE« v Dolenjskih Toplicah

Avtoprevoznništvo »GORJANCI« v Straži

čevljarsko podjetje »BOR« v Dol. Toplicah

GOSTIŠČE SROBOTNIK STRAŽA

GOSTIŠČE DOL. TOPLICE

MESARIJA DOL. TOPLICE

KMETIJSKA ZADRUGA DOL. TOPLICE

OPEKARNA ZALOG KLEPARSTVO TOPLICE

GOSTILNA STRAŽA

PEKARIJA DOL. TOPLICE

SPLOŠNO ČEVLJARSTVO TOPLICE

O češnjah v Brusnicah

V Dolenjskem listu je neki dopisnik v jeseni pisal, da češnje v Brusnicah iz neznanega vzroka odmirajo. Pozval je kmetijske strokovnjake, naj stvar proučijo in o tem kaj napišejo.

Ob ogledu parcel za novi nasad viden v Brusnicah, sem si ogledal tudi nekatera češnjeva drevesa. Ugotovil sem, da je vzročnik odmiranja češnje v Brusnicah, pa tudi drugod (isto bolezen sem ugotovil na nasadih češnje na kmetijski šoli Gm), glivična bolezen, ki se imenuje

LISTNA LUKNJKAVOST KOŠČICARJEV

Ta bolezen napada vse vrste koščicaste sadje, vendar je škoda zaradi te bolezni največja na češnjah in breskvah, v primorskih krajih pa še na marelicah. Največje okužbe nastanejo ob cvetenju in takoj po cvetenju, sicer pa se bolezen javlja vse leto.

Bolezen povzroča posebna glivica (*Clasterosporium carpophilum*); ta tvori na rjavih pehah skupne trosonosceve s trosi, ki jih vidimo s prostim očesom kot črne pike. Troscev ne raznaša veter, ampak dežne kapljice. Zato so okužbe v deževnih spomladih (kot n. pr. letos) močnejše.

Glivica prezimi v obliki micelijev na vejah. Iz micelijev zgoraj spomadi prične rasti trosi, ki okužujejo — preneseni s kapljicami dežja — listje od obeh strani. Trosi prodirajo naravnost skozi kutikulo lista. Za okužbo je potrebno, da so na listih kapljice vode, brez oziroma je vreme hladno ali ne. Inkubacijska doba traja od 4 do 14 dni.

Najprej opazimo na listih drobne, okrogle, običajno 1 do 2 mm široke rdečkaste pege. Te pege se kmalu posušijo in porjavijo ter jih obda rdeč rob. Posušene pege izpadajo in, ker so navadno zelo goste razmetane v listju, so listi na gosti preluknjani, kakor da bi bili prestreljeni. Gosto preluknjani listi prične kmalu v polju odpadati, da ostane drevo sredi

poletja golo, zlasti v spodnjem delu krošnje.

Glivica, ki povzroča bolezen na listju, se naseli tudi na vejah. Na njih nastanejo rjave, vidne in podolgovate pege, ki jih največkrat obda rdeč rob in se iz njih poredijo kapljice smole. Tudi mladi plodčki so podvrženi bolezni. Plodčki dobijo okroglo, vdarte, rjave ali črnikaste, rdeče obrobljene pege. Ko takšni, plodški dozorejo, so več ali manj porjavili, ne da bi gnili. Ta pojav je posebno pogost na marelicah in primorju.

Drevice, ki zgodaj izgubijo listje, nastavlja malo cvetnih popkov in iz leta v leto bolj slabi, končno se posuši.

ZATIRANJE BOLEZNI

Važno je, da pobiramo in sežigamo polomljene in odpadle veje, vejice in listje.

Za uničevanje molčevalcev na

velejših pripravocamo zimsko škropljenje s 15% žvepelo-apano brozgo. Škropljenje z rumesom ne zadostuje, kajti rumesam uničuje samo škodljivce zimskega rodu ne pa glivice

Tik pred cvetenjem škroplimo z 1% bordsko brozgo (galko), takoj po cvetenju pa s 0,25% dihtanom. 14 dni po cvetenju škroplimo ponovno s 0,25% dihtanom. Takoj ko plodove potrgamo, škroplimo drevice še enkrat s 0,25% dihtanom, kar velja posebno za breskve. Dihtan jazelmo zato, ker koščičarji (razen marelic) v zelenem stanju ne prenesajo škropljenja z bakrenimi škropivi. Zato je bilo do sedaj, ko se nismo imeli dihtana, zatiranje te bolezni težko. Z dihtanom pa bomo to bolezen, ki se je v zadnjih letih precej razpasla, lahko zatirali.

Ti Dobriček

Prosvečna društva — zrcalo napredka

16. decembra je bila v osnovni šoli v Semčju občinska konferenca Svobod in prosvetnih društev semske občine. Na konferenci so delegati prosvetnih društev zastopali KUD »Jožeta Miheliča« iz Semčja, KUD iz Strekljčevca in Svobodo iz Črmošnjic. Iz poročil delegatov je bilo razvidno, da so posamezna društva v pretekli sezoni mnogo naredila v kulturno-prosvetnem pogledu. Prav tako so društva poskušala skrb izobraževanju ljudskih množic. Stevilna udeležba na raznih prireditvah je bila dokaz, da si ljudstvo želi kulturnega razvedra.

Z decentralizacijo dela se je prenesla odgovornost kulturno-prosvetnega dela in organizacija izobraževanja na občinske odbore. Prav zaradi tega pa so pri OBLO nujno potrebni sveti Svobod in prosvetnih društev, ki morajo biti nositelji in usmerjevalci kulturno-prosvetnega dela in celot-

vejših pripravocamo zimsko škropljenje s 15% žvepelo-apano brozgo. Škropljenje z rumesom ne zadostuje, kajti rumesam uničuje samo škodljivce zimskega rodu ne pa glivice

Tik pred cvetenjem škroplimo z 1% bordsko brozgo (galko), takoj po cvetenju pa s 0,25% dihtanom. 14 dni po cvetenju škroplimo ponovno s 0,25% dihtanom. Takoj ko plodove potrgamo, škroplimo drevice še enkrat s 0,25% dihtanom, kar velja posebno za breskve. Dihtan jazelmo zato, ker koščičarji (razen marelic) v zelenem stanju ne prenesajo škropljenja z bakrenimi škropivi. Zato je bilo do sedaj, ko se nismo imeli dihtana, zatiranje te bolezni težko. Z dihtanom pa bomo to bolezen, ki se je v zadnjih letih precej razpasla, lahko zatirali.

Ti Dobriček

Prosvečna društva — zrcalo napredka

16. decembra je bila v osnovni šoli v Semčju občinska konferenca Svobod in prosvetnih društev semske občine. Na konferenci so delegati prosvetnih društev zastopali KUD »Jožeta Miheliča« iz Semčja, KUD iz Strekljčevca in Svobodo iz Črmošnjic. Iz poročil delegatov je bilo razvidno, da so posamezna društva v pretekli sezoni mnogo naredila v kulturno-prosvetnem pogledu. Prav tako so društva poskušala skrb izobraževanju ljudskih množic. Stevilna udeležba na raznih prireditvah je bila dokaz, da si ljudstvo želi kulturnega razvedra.

Vesti z Vel. Gabra

V nedeljo 16. decembra je bila pri nas zelo uspešna proslava 15. obletnice JLA. Po izstopenem govoru tov. Zemljica o ustanovitvi in rasti naše armade ter o njenem ugledu v svetu, je pionirski pevski zbor zapel nekaj pesmi, pionijski pa so deklamirali o hrabri JLA. Ob koncu proslave je pevski zbor iz Sentlovenca, pod vodstvom tov. Bregarja, zapel zelo ubrano nekaj partizanskih pesmi. Na proslavi je bilo zelo veliko ljudi, tako da je bila dvorana v šolskem domu pretesna. To se pri nas dostej še ni zgodilo.

M. Z.

Iz Stopič pod Gorjanci

Pred kratkim smo imeli še drugi roditeljski sestanek osnovne šole in nižje gimnazije. Poleg tega smo imeli še 4 razredne sestanke. Četudi je bil roditeljski sestanek sklican na delavnik, je bila udeležba nad vse pričakovano velika. Na sestanku je prislo nad 100 mater in očetov.

Sestanku je bil sklican zaradi razgovora o dveh vprašanih in izjavljenih novosteh. Prva je bila o pravnomožni novosteh. Prva je bila o pravnomožni novosteh. Prva je bila o pravnomožni novosteh.

Po poročilu ravnateljice Novakove se je razvila živahna razprava o vzgojnih problemih. Ko je bilo govora o avtoriteti staršev in učiteljev, je bilo zanimivo, kar sta povedali nekateri starši o svojih otrocih. Tako so povedali: »In kaj mi morem, če me ne uboga. Tudi oče se prav nič ne boji. Ta izpoved se je nanašala na otroka v tretjem razredu osnovne šole. Pove pa izredno veliko. Kaj bo s takim otrokom, ko bo še večji? Nekd oče je menil, da bi moral na višje razrede šol tudi taki otroci, ki ostanejo doma na posestvu, ker je tudi tam prav tako potrebna izobrazba. Taki starši seveda pozdravljajo ustanovitve kmetijske šole.

Na koncu smo prišli do zaključka, da se bodo uspehi v šoli izboljšali, ko bodo starši dali otroku več časa za učenje, če ga bodo pri učenju nadzorovali in če bodo bolj pazili na svojo avtoriteto pri otroku.

Da je mladina na novi poti je mislil mladiček, ki so mladinska organizacija dobila novo vodstvo. Vendar kaže, da se ni skoraj nič spremenilo. Delo mladinske organizacije sploh vse od zadnjega sestanka dalje. Edina skupina, ki nekaj dela, so folkloristi. Zakaj tako? Zato ker je za vsako stvar ob pričetku veliko navdušenja, potem pa navdušenje kopni, dokler sicer lepa zamisel ne zamre. Želim, da bi vsaj folklorna skupina pretrgala s to nelepim navado, kot jo je že nekoč pred leti.

Roditeljski sestanek v Bični vasi

Zaradi izvedbe Novoletne jelke so se zbrale matere v osnovni šoli in sklenile, da bo dedek Mrz obdaroval otroke že 30. decembra; prišel bo v osnovno šolo. Pri pripravah mu bodo pomagale matere, za kulturni spored pa bodo poskrbele učiteljice.

Na tem sestanku so predlagali starši nove člane v šolski odbor, ki ga bodo izvolili v letu 1957. Razpravljali so še o drugih stvareh, ki so v zvezi z vzgojo in poukom.

M.

Koledar za leto 1958, 3 lposlovne in 3 poučno praktične knjige lahko dobite za borih 500 din, če se vpišete v članstvo Prešernove družbe.

M. Z.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Četrtek, 27. decembra — Janez Petek, 28. decembra — Zivko Petek, 29. decembra — Tomaž NEDELJA, 30. decembra — Branimir Fonedeljek, 31. decembra — Silvester
TOREK, 1. januarja — Novo leto
Sreda, 2. januarja — Izток
Četrtek, 3. januarja — Zlma Petek, 4. januarja — Angela Sobota, 5. januarja — Simon NEDELJA, 6. januarja — Mojmir Fonedeljek, 7. januarja — Zdravko
Torek, 8. januarja — Maksim Sreda, 9. januarja — Julija Lunine mene: mija 1. januarja, prvi kralje 8. januarja.

KINO

«KRKA» — Novo mesto: od 28. do 31. XII. češki barvni film »Jan Hus«. Od 1. do 4. I. 1957 ameriški barvni film »Dvorišno okno«. Od 4. do 7. I. slovenski film »Dolina miru«.
DOM JLA — Novo mesto: od 29. XII. do 2. I. 1957 ameriški barvni film »Osamljena pistola«. KOČEVJE: od 28. do 30. XII. ameriški barvni film »Tarzanov bes«. CRNOBELI: od 27. do 30. XII. ameriški barvni film »Robinson Crusoe«. METLIKA: 30. in 31. XII. »Tat ljubljani«. KOSTANJEVICA: 30. XII. italijanski film »Neron in Messalina«. 31. I. 1957 jugoslovanski film »Križarji«. SENJERNE: 29. in 30. XII. ameriški film »Opije norčije«. TREBNJE: 29. in 30. XII. ameriški barvni film »Lidya Bailey«. Predstava v nedeljo ob 14. in 16. uri.
DOL TOPICE: 29. in 30. XII. mehiški film »Vedno tvoj«. I. in 2. I. sovjetski barvni film »Knežinja Maria«. 5. in 6. I. ameriški barvni film »Skramo«. GRADAC: 29. in 30. XII. mehiški film »Rio Escandido«. STRAZA: 29. in 30. XII. švedski film »Märgit«. I. in 2. I. italijanski film »Trubadur«.

Potoječi kino za Novoletno jelko

Film »Alice v pravljenih deželah« predvajamo v četrtek dne 27. 12. ob 16. uri v Otočju (dvorani); ob 18. uri Mali Stanjak (šola); petek 28. 12. ob 15. uri v Brusnicah, ob 18. uri v Gaborju; v soboto ob 16. uri na Mirni, ob 18. uri v Mokronogu. V nedeljo 30. 12. ob 11. uri na Trebelnem (dvorani); ob 15. uri v Škocjanu (dvorani); ob 18. uri v Smarjeti (zastiski dom). V sredo 2. I. 1957 ob 16. uri v Dobriču (dvorani); ob 18. uri v Mirni peči (dvorani). Za mladino do 14. leta so predstave brezplačne, od 14. leta dalje pa so vstopnice po 30 dinarjev.

Šentjernejski pišejo

SESTANEK PROSVETNIH DELAVCEV V BELI CERKVI

Sindikalna podružnica društva učiteljev in profesorjev je imela v soboto 15. decembra sestanek v Beli cerkvi. Nastopila je sledila razprava o nastopu, nato pa predavanje predmetnega učitelja tov. Pluta, ki se je udeležil tridesetveškega tečaja za občinske prosvetne referente. Seznanil je učitelstvo z najnovejšimi uredbami in predpisi. Prisotni so z zanimanjem sledili predavanju in posegali v nekih krajih pa ob ugodnem vremenu. Dohod od glavne ceste do šole v Beli cerkvi je sedaj za pešce, kot za vozove in kolesarje, skoro nemogoč in to-

TRGOVSKO PODJETJE ŠMARJETA

se priporoča cenjenim odjemalcem in jim želi srečno in zadovoljno leto 1957!

Novice iz Mokronoga

SLABO ZANIMANJE ZA KMETIJSKO SOLO

Pri obkmetnem ljudskem odboru je bil izvoljen posebni odbor za organizacijo in ustanovitve kmetijske šole v Mokronogu, ki je ob pomoči kmetijske zadruge in sveta za svetovito storil vse, da bi obiskovalo v zimskem času čim več kmečkih fantov in deklet to šolo. Prijavilo se je okrog 30 fantov in deklet. Prejšnji teden, ko je bil pričetek rednega pouka, jih je prišlo - 7. Čudimo se, da je v občini, ki jo sestavljajo povelični kmetovalci, tako malo zanimanja za prepotrebno izobraževanje. Starejši kmetje izkoristijo vsako priložnost, da ob raznih predavanjih in tečajih izpopolnjujejo svoje strokovno znanje, pri mladini pa tega ni opaziti. Ali mladina res je vse zna? Mislimo, da je vprašanje bodočih gospodarjev vprašanje, ki se tiče vse naše družbe in bo treba polskati način, da bomo posejevali potrebno znanje našim mladim kmečkim fantom in dekletom. O tem morajo razmišljati tudi vse naše politične organizacije.

ZDRAVSTVENI TEČAJ

Ta tečaj je prišel v delom, udeležuje se ga pa pre malo

Kulovno gledališče

NOVO MESTO
Sobota, 29. XII. »Janjo in Metka«. Gostovanje v Sentlovencu.
Nedelja, 30. XII. zaprti.
Nedelja, 31. I. 1957: »Rdeča kapica«. Predstavi ob 15. in 18. uri.

KALOGLASI

PRODAM HIŠO Z VRTOV V Strazi. Naslov v upravi lista. (13-15).

SPALNICO IN OTROSKO POSTELJO iz mehkega lesa prodam. Plačilno tudi s čekom ali v treh obrokih. Naslov v upravi Dolenjskega lista. (13-15).

VINOGRAD V PRAV DOBREŠTANJU (mlad z zidnico, stanovanjski prostori in vsem inventarjem na Trški gori prodam najboljšemu ponudniku. Oddaten 600 m od avtocesta. Lep razgled na Novo mesto; Kovačič Franc, mlinar, Novo mesto.

PRODAM HARMONIKO znanke

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO
V času od 8. do 15. XII. je bilo rojenih 12 dečkov in 13 deklic.

Poročila sta se: Sekač Sergej, mizarški pomočnik in Kovačič Marija, perica, oba iz Novoga mesta.

Umrli so: Miklavčič Franc, učitelj 71 let iz Gradenca; Robida Alojz, kmetovalec, 55 let iz Dol. Podšumberka. Zelnik Frančiška, rodninska upokojenka, 56 let, iz Salke vasi.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Lesan Tereza iz Ajdovca — dečka. Serović Radomila iz Novoga mesta — deklco, Glavan Štefka iz Kočevja — deklco, Kužnik Ana z Vrbovega — dečka, Ivančič Ana iz Dol. Bukovca — dečka, Blazič Stefanija iz Vel. Slatnika — deklco, Povše Ana iz Prelesja — dečka, Kranjc Fanika iz Kočevja — dečka, Vidmar Marija iz Novoga mesta — dečka, Trabič Alojzija iz Ljubljane — deklco, Korasa Pepca iz Gaborja — deklco, Vidmar Ana iz Sentruperta — dečka, Pprpar Marija iz Dol. Selc — dečka, Skeita Kristina iz Podgorca — dečka, Kukman Kristina iz Metlike — deklco, Jaklič Vera iz Dol. Koca deklco, Jordan Ivanka iz Livodal — deklco, Kofat Ivanka iz Blatnika — deklco, Zigon Cvetka iz Ajdovčine — deklco, Primožič Milka iz Sentruperta — dečka, Kotar Angela iz G. Vrhpolja — dečka, Golež Mara iz Goležev —

Lubač, 3 vrstno, diatonično, iz glašeno, dobro ohranjeno; Kotl Erna, Zeljne 33. p. Kočevje. VINOGRAD, krasen, samo zlasti na trta, star 8-13 let, sadovnjak, lepa nova zidnica, 2 sobi in kuhinja, opremljeni, klet z vsem inventarjem, vodnjak itd. na Trški gori naprodaj. Ponudbe pod »Zelo ugodno« na ogledni oddelci lista. (13-15)

PRODAJ: 2 dvokrilni orehovi omari, orehovo mizo in lepo sobno kredenco (hrast). Ogled v Vrbovci ulici 1 (priliježje desno) v Novem mestu.

PRODAJ GOZD (17,700 m²) v Črmošnjicah pri Novem mestu; Kocjan Anton, Koroska 10 — Trčič.

OBVESTILA

Cenjene stranke obveščamo, da bo brivsko-frizerski salon v pondeljek 31. decembra odprt ves dan, 1. in 2. januarja pa zaprt. Ciril Pucelj, Novo mesto. Frizerski salon Adam v Novem mestu bo 31. decembra ves dan odprt, 1. in 2. januarja pa zaprt.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in kakoli pomoč v novomeški bolnišnici: Novak Jože, progovni čuvaj iz L. Medvedjega sela, je padel v koleno in si poškodoval levo roko. Smrketa Alojz, kovača s Poljan, je nekdo udaril po glavi. Češnjeva Antona, strojnica iz Mahovnika, sta napadla sovaka K. in S. T. ter mu poškodovala glavo in levo roko. Zakrajšek Marija si je s strojem za mletje mesa poškodovala desno roko. Biček Marija, ženi posestnika iz Leskovca, je drevo stisnilo desno roko. Bugar Alojz, osebni upokojenec iz Lokvica, je padel in si poškodoval desno roko. Bartolj Janez, mizarški vajelec iz Dečje vasi, si je v cirkularno poskodoval levo roko. Hočevica Jakob, posestnik iz Stranske vasi, je domači konj podiril in mu pohnodil roko in obraz. Količka Janeza, posestnika iz Zuzemberka, je domači volj s rogom sunil v obraz. Mišica Stane, sin posestnika iz Čudnega rova, je v gozdu padel in si poškodoval pravi koš. Kusčič Marija, žena uslužbenca iz Novoga mesta, je padla z okna in si poškodovala desno roko. Sinkovec Terezija, žena posestnika z Goriske gore, je s peči in si poškodovala levo roko. Tramete Albin, delavci iz Gor. Suhadola, je padel na glavo kos betona. Flajnik Janez, sin posestnika iz Feridina, se je s sekirou uskalil v desno koleno.

VSO SREČO V LETU 1957 ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE

KOLEKTIV

INDUSTRIJE OBUTVE - NOVO MESTO

SPOR IN TELESNA VZGOJA

Festival telesne kulture

Osnredni dogodek telesnovzgojnega dela v prihodnjem letu bo festival telesne kulture, ki se bo začel 1. maja 1957 in bo trajal do zaključnih igr, ki bodo 1. julija 1957 v Ljubljani. Letos 23. maja je študentski delavci ob sprejemu namreč tovariš Tilo ob sprejemu študentskega sveta, ki je bil predviden ob njegovem rojstnem dnevu ne šie v smer poučarja tega dneva, temveč naj bi bile posvečene mladini, da bi bil 23. maja praznik mladine, dan športa, dan fitnesa in ga dnevne predlaga mladine. Vsako leto začnemo s pomladjo tudi prenašati telesnovzgojno delo iz domov in telovadnic v naravo in so nastopi na prostem potrebni tudi iz teh vzrokov. Različna tekmovanja, nastopi, gostovanja in podobne javne prireditve naj bi trajale od 1. maja do 1. julija, tako da bo vsakoletni festival telesne kulture nekaj pregled, koliko se telesna kultura že postala last ljudskih množic.

Osrednji dogodek telesnovzgojnega dela v prihodnjem letu bo festival telesne kulture, ki se bo začel 1. maja 1957 in bo trajal do zaključnih igr, ki bodo 1. julija 1957 v Ljubljani. Letos 23. maja je študentski delavci ob sprejemu namreč tovariš Tilo ob sprejemu študentskega sveta, ki je bil predviden ob njegovem rojstnem dnevu ne šie v smer poučarja tega dneva, temveč naj bi bile posvečene mladini, da bi bil 23. maja praznik mladine, dan športa, dan fitnesa in ga dnevne predlaga mladine. Vsako leto začnemo s pomladjo tudi prenašati telesnovzgojno delo iz domov in telovadnic v naravo in so nastopi na prostem potrebni tudi iz teh vzrokov. Različna tekmovanja, nastopi, gostovanja in podobne javne prireditve naj bi trajale od 1. maja do 1. julija, tako da bo vsakoletni festival telesne kulture nekaj pregled, koliko se telesna kultura že postala last ljudskih množic.

Mladost, zdravje, veselje — na paradi letošnjega okrajnega zletja Partizana v Črnomlju

ze Slovenije tov. Leopold Kress uredništvo Poleta, ki je med drugim tudi dodal, da bomo z množičnimi prireditvami in v aktivizacijo telesnovzgojnih športnih in kulturnih organizacij, v katerih se zbirajo in živa mladi delovni ljudje, tudi najdotrajnejše počastiti rojstni dan predsednika maršala Tita. Festival telesne kulture naj bo resničen praznik vse slovenske mladine, zato se na 1. dobro pripravimo!

Zadnji mesec prihodnjega leta bomo zopet porabili za zimsko športno. Pravnomožni bomo praznik JLA 22. december. Pripravili se bomo na občne zbere in jih mogoče že uspešno opravili. Tak bi bil okvirni načrt dela okrajne zveze. Telesna telovadna društva naj po njem izdelajo društvene delovne načrte. Razen že omenjenega naj društva predvidijo tudi datume za svoje letne telovadne nastope in samostojne tekmovalne tekmovanja. Telesna telovadna društva naj po njem izdelajo društvene delovne načrte. Razen že omenjenega naj društva predvidijo tudi datume za svoje letne telovadne nastope in samostojne tekmovalne tekmovanja. Telesna telovadna društva naj po njem izdelajo društvene delovne načrte. Razen že omenjenega naj društva predvidijo tudi datume za svoje letne telovadne nastope in samostojne tekmovalne tekmovanja.

Na obnem zboru so sprejeli vabilo pionirskega krožka, da bi v čast dneva JLA imeli prijateljsko keglijšče tekmovanje. V nedeljo 22. maja se zbrala v keglijšči pionirski prireditev in člani. Prvo srečanje je bilo med krožkom pionirjev. Zmagali so pionirji nad pionirkami 5:0:56 podrtih keglijev. Veliko zanimanje je bilo za tekmovalni pionirski spored, ki se je končala z zmago pionirjev 175:134. Mislimo, da pionirji res zaslužijo priznanje.

Zadnje tekmovanje je bilo med člani. Skupina B je zmagala proti skupini A s 75:71 podrtimi keglijev. S tem je bilo tekmovanje v čast dneva JLA zaključeno. Pionirji so pošli lepe spomine. Vsi člani keglijške kluba jim nad temni uspehi čestitamo in želimo mnogo zmag.

Zadnje tekmovanje je bilo med člani. Skupina B je zmagala proti skupini A s 75:71 podrtimi keglijev. S tem je bilo tekmovanje v čast dneva JLA zaključeno. Pionirji so pošli lepe spomine. Vsi člani keglijške kluba jim nad temni uspehi čestitamo in želimo mnogo zmag.

Načrt dela okrajne zveze PARTIZANA za leto 1957

Ce se lotimo kakršnega koli dela in želimo, da bi nam dobro uspelo, se moramo nani temeljito pripraviti in izdelati ustrezen načrt. Ker smo skoro že na pragu novega leta 1957, je bilo tudi za delo okrajne zveze v prihodnjem letu treba pripraviti okvirni načrt, po katerem se bo odvijalo. Plemen okrajne zveze je že sprejel ta načrt, ki je tako znanjo kakor tudi za vsa društva obvezan.

OKRAJNE TEČAJE MORAMO DOBRO IZKORISTITI

Vprašanje vodniške kadra je pri vseh društvih kritično vodnikove je namreč povsod premalo, v kolikor pa so, večinoma je niso opravili nobenega vodniškega tečaja. Ker je pogoj za uspeh vsakega telovadnega društva dober in številten vodniški kader, se je okrajna zveza odločila, da bo v drugi polovici januarja priredila v Novem mestu desetdnevni splošno prednaki tečaj za moške in ženske vodnike. Organizator društva, da se tečaj dočlove in privlači, da se tečaj splohne mladince in mladinke. Se v istem mesecu bi se na Debencu izvedel tečaj za vodnike smučarjev. Na splošnem prednaki tečaju pridobljeno znanje bi vodniki v prihodnjih mesecih obnavlja-

NAŠI USPEHI SE BODO POKAZALI NA TEKMOVANJH, AKADEMIJAH, NASTOPIH IN ZLETIH

Zimske mesece, januar in februar, bomo izbrali za vse vrste zimskih športov. Ce bodo snežne razmere dopuščale, bomo se v januarju opravili z društvenimi tekmovalji v smučanju in sankanju, izvedli okrajno prvenstvo pionirjev v smučnem patrolnem teku in se udeležili republiškega prvenstva v sankanju. V februarju bi sledila okrajna na Debencu, v tekih in skokih pa prvenstva v alpskih disciplinah v Sentjerneju. Najboljši bi sodelovali nato na republiških prvenstvih. Pomladne mesece, april, maj in junij, bomo izkoristili za društvene, okrajna in republiške tekmovalne v krosih (tek čez drn in strn), v orientacijskih pohodih in športnih igrh (mali rokomet in odbojka). Prišli se bodo sektorjski telovadni nastopi po sektorjih Novo mesto, Dol. Toplice, Črno-melj, Trebnje in Sentjerne.

Tilovo študentsko ome tekil in sprejimali 22. maja.

Novoletna nagradna križanka

Objavljamo nagradno križanko, ki jo bo lahko rešil vsak, ki se količnik poglubi v njena vprašanja. Rešitev pošljite najkasneje do 12. januarja 1957 na naslov: UREDNIŠTVO DOLENJSKEGA LISTA, NOVO MESTO, p. p. 33. V spodnji levji kot kuverte pristanite »KRIZANKA«. Križanko lahko izrežete ali pa pojasnite napisane odgovore na listu papirja.

Petnajst reševalcev, ki bodo izrežani, bo dobilo tele nagrade:

1. 3000 din v gotovini, 2. 2000 din, 3. 1000 din, 4.—15. na grada: izbrane lepe knjige.

Vodoravno: 1. Majhna posoda, 9. glavno mesto Izraela, 17. mesto v Soški dolini, 48. tekočina, 21. pridelovalec rastline ki jo potrebujejo pri proizvodnji piva, 22. del kolesa, 28. gol, 24. zavoj, 26. glavni gibanja, 27. predlog, 29. odzemanje orožja, 33. angleški ministrski predsednik, 36. po-

ve, 20. padavina, 24. začimba, 25. žensko ime, 28. reka, po kateri se imenuje ozemlje v Zah. Afriki, 30. del zobovja, 31. nizek ženski glas, 32. v krogu se grbati, 34. nasprotno od statičen, 35. nasprotno od imam, 38. de-lik letala, 39. prebivati, 41. morska žival, 44. močvirna rastlina, 47. okrajšava za opomna, 48. del motorja, 49. če, 50. kazalni zajemek, 52. iglavlci južnih krajev, 53. kratica za dom igre in dela, 56. glavno mesto evropske države, 57. kemična spojina, 59. šahovski izraz, 60. nemudoma, 62. alpeška dolina pod Triglavom, 63. ribiška priprava, 66. tatarski poglavar, 67. vodna žival, 68. geografski pojem, 69. divja žival, 72. športna panoga, 74. osebni zaimek, 75. ploskovna mera, 77. glavni števnik, 80. srbski predlog, 81. veznik, 82. veznik, 84. okrajšava za opombo.

Navpično: 1. Ptica uje-da, 2. ptica pevka, 3. sibirskara reka, 4. časovno obdobje, 5. državna blagajna, 6. član lige, 7. kratica za in dalje, 8. Ober, 9. skupine živali, 10. znak za rodj, 11. očistiti z vodo, 12. možje hčerki, 13. vprašalni pri-slov, 14. dva soglasnika, ki tvorita v arbohrvaščini eno črko, 15. trije različni samostalni-ki, 16. sovražiti, 19. del gla-

Druga stran medalje o medvedu in ubitem jelenu

K našemu prvemu poročilu o ubitem jelenu in medvedu v Strašnem jarku nam je postala LM iz Kostanjevice poslala to-le pojasnilo. Kakor vidimo, se precej razlikuje od prvotnega pripovedovanja, čeprav smo z novomeškimi lovci vred takoj sumili, da je moral biti jelen obstreljen. Tovariši iz postaje LM pišejo:

»25. novembra v jutranjih urah je šel logar Mile Heralović z dvema osebama po gozdni poti v smeri proti Hrvatski. V Strašnem jarku so opazili neko premikanje in ugotovili, da je v hrib stekel medved. Na mestu, kjer je bil prej medved, so našli mrtvega jelena. Takoj so sklenili, da ga bodo spravili na varno mesto, ga raztelesili in o tem obvestili lovsko družino v Kostanjevici in Podbočju. O tem je naslednjega dne obvestil logar tudi postaja LM. Ker smo hoteli ugotoviti vzrok jelenove smrti, smo poslali na lice mesta patrolo dveh mož in dveh lovcov. Medtem so si prišli jelena ogledovat že lovci iz Podbočja. Ker je bilo mesto, kjer je ležal ubiti jelen, na meji med revirjem lovске družine Kostanjevice in Podbočja, smo v navzočnosti predstavnikov obeh družin sklenili, naj se jelen razdeli na obe družini. Ugotovilo pa se je, da je bil jelen obstreljen z lovsko puško od neznanega divjega lovca, verjetno v gozdovih LRH. Tako je prišel v smeri iz Hrvatske, kjer je slučajno naletel nanj medved. Ni bilo pa nikjer kakih vidnih sledov borbe. Dajlje tudi ni bil jelen pokrit, kakor to navaja članek in lovci in miličniki niso našli drugi dan, to je 26. novembra, jelena na mestu, kjer je bil ubit.«

Drobne iz Kanade

V prvih devetih mesecih letošnjega leta so Kanadčani popili 5 milijonov galonov (20 milijonov litrov) alkoholnih pijač več kot lani v istem času. To je kar lepa količina, ki kaže, da imajo tudi v Kanadi radi alkohol.

Od leta 1949 so cene življenjskih potrebščin porasle v Kanadi za več kot 20 odstotkov. Tako so porasle v Torontu za 22,5 odstotkov, v Vancouveru za 21,2 odstotke, v Ottavi za 20,9 odstotka, v Saint Johnu za 20 odstotkov in v Montrealu za 19,2 odstotka. Stanovanjski stroški so

v tem času v Torontu porasli za 49 odstotkov.

Okoli 600 rudarjev in njihovih družin v Springhillu živijo v težkih razmerah, kar je prenehaj obratovati tamošnji rudnik, v njem je prišlo do eksplozije, pri kateri je izgubilo življenje 39 rudarjev. Nekaj rudarjev in njihovih družin dobiva pomoč za brezposelnost, vendar jih večina ne dobi ničesar, ker so prej delali samo po štiri dni v tednu. Sindikatji so pričeli zbirati pomoč za te ljudi.

(Po »Jedinstvu«)

'Leteči krožniki' iz Sibirije?

V Münchenu je izšla te dni knjiga nekoga Rudolfa Tusarja z naslovom »Nemško orožje in tajno orožje v drugi svetovni vojni«. Knjiga naj bi bila prvi pregled nemških izumov na področju oboroževanja med leti 1939. in 1945. Po pisčevih trditvah so nemški znanstveniki že med drugo svetovno vojno razmišljali o letočih krožnikih ter takšne čudovite letalne naprave tudi res gradili in preizkusili. Po potrjenih izjavah strokovnjakov so Nemci zgradili prve letede krožnike že leta 1941. Imenovali pa so jih »leteče plošče«.

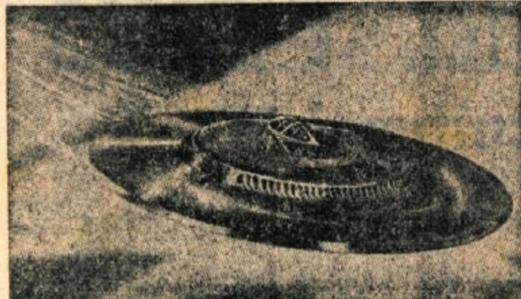
Od leta 1947 naprej strašijo po svetu »leteči krožniki«, se pojavljajo in izginjajo z doslej neznanom naglico. Ugotovili so jih z radarji in lovská letala so jih zasledovala. Kljub temu se še nikomur ni posrečilo takšen krožnik sestreliti. Tudi strokovnjaki so stali pred uganko ali pred tehničnim čudežem.

Narčte za »leteče plošče« so baje izdelali pred koncem zadnje vojne Nemca Schriever in Habermohl ter Italijan Bellonzo. Oba Nemca, ki sta delala v Pragi, sta 14. februarja 1945 dosegla s prvo »letečo ploščo« v treh minutah višino 12.400 metrov, v vodoravnem poletu pa brzino 2000 kilometrov na uro.

Ob koncu vojne so bili Nemci z razvojem teh novih letal tik pred zaključkom. Vse modele so pred kapitulacijo sicer razbili, vendar je braslavška tovarna, v kateri so jih izdelovali, padla

v roke sovjetskih vojakov. Sovjeti so baje vse naprave in vse strokovnjake prepeljali v Sibirijo, kjer uspešno nadaljujejo z delom.

Ameriško letalstvo je dobilo

že pred leti ukaz, naj na letede krožnike ne streljajo. To je po mnenju avtorja knjige dokaz, da je nekaj resnice na vsem tem. Krožniki, ki so jih doslej

opazovali, so imeli premer 16 do 72 metrov in so razvijali brzino do 70.000 kilometrov na uro. Dejstvo, da v ZDA uradno zanikajo njih obstoj, daje sklepati, da v Združenih državah

še ne morejo zgraditi kaj takega, kar bi bilo podobno napredku, ki so ga v tem pogledu dosegli sovjetski znanstveniki.

(Iz »Večera«)

Vedno več alkoholičark v Nemčiji

Nemški inštitut za borbo proti alkoholizmu je pred kratkim sporočil, da je v Zapadni Nemčiji čedalje več pijanek. Od vseh ugotovljenih alkoholičark je 10 odstotkov žensk. Približno 1.300.000 žensk uživa alkohol v družbi kakšnih 200.000 jih po pijančevanju javno razsaja, približno 500 žensk pa je pravih alkoholičark. Posledice uživa

vanja alkohola so pri ženskah hujše kot pri moških. Inštitut meni, da se vdajajo žene alkoholizmu predvsem zato, ker ne morejo prenašati samoje.

Malaria

Najnovije statistike kažejo, da je na svetu najbolj razširjena kužna bolezen malaria. Za malarijo bolega nad 300 milijonov ljudi.

Dragi pionirji in cicibani!

Letos sem dobil toliko Vaših pismem in vabil, kot še nikoli. Vsak dan pa prihajajo še nova pisma z novimi željami in novimi prošnjami. Ko bi Vi vedeli, kako je pri nas sedaj! Vse je narobe. Se huje je kot pri Vas, kadar mamica pripravi za praznike. Vsi mi pomagajo. Ptiki mi prinašajo pisma. Kup pred menoj je vsak dan večji. Palčki in snežinke odpirajo pisma, jaz pa berem ves dan in še pozno v noč. Niti spati ne utegnem. Truden sem in komaj hodim. Peč bi Vas letos res ne mogel obiskati. Obrnil sem se na Društvo prijateljev mladine in prosil, da mi preskrbe kak voz. Odgovorili so mi, da mi bodo poslali avtomobile. Če bo potekalo res vse tako kot smo se domenili, se bom pripeljal

V NOVO MESTO V NEDELJO 30. DECEMBRA, IN SICER: OB 16.30 V BRŠLJIN. OB 17.15 V NOVO MESTO NA GLAVNI TRG (za vse terene). OB 18 V IRČO VAS. OB 18.30 V ZABJO VAS. Na tem pohodu bom obd-

roval prav vse cilbane. Prosite mamice, naj Vas toplo oblečejo in pripeljejo tja. Vem, da me že težko pričakujete, a tudi jaz sem radoveden, koliko ste zrasli v tem letu. Pa še to bi rad zvedel, če ste bili pridni. Prav lepo Vas pozdravlja Vaš DEDEK MRAZ

Terjatve pred sto leti

Konec leta je tu in spet se je približala dolžnost, da obnovimo in plačamo naročnino za Dolenjski list za novo leto. Pogledimo kako so pred sto leti nekatere uprave časopisov opominjale svoje naročnike za plačilo naročnine. Izvlečke teh svojstvenih opominov iz raznih časopisov pred sto leti je priobčil esperantski list »La Praktiko«, ki izhaja v Haagu v eni svojih številki.

»Ta, ki ne plača naročnine za svoj časopis, naj bo zadet od bliska v puščavi! Nikdar več naj ne vidi obraza lepega dekleta. Vedno naj stanuje poleg pianista, ki rudi na klavir deset ur na dan! Kadar si obuje čevlje, naj bodo p čevlju ose. Podnemi naj ga preganjanje lačni tiskarski vajenci, ponoči pa naj ga budi prikazen otroka, ki je izdajatelju časopisa umrl od lakote. Naj ima

prepirljivo ženo, slab dimnik in dolgo življenje! Naj bo primoran, da sam izdaja časopis, katerega naročniki naj bodo ravno tako nepošteni, kot je on sam...«

»... Ugotovljeno je pozorno-sti vredno dejstvo, da človek, ki je v redu plačeval naročnino za časopis, ni še nikdar storil samomora. Nasprotno! Kakor kažejo izkušnje, je nagrada za redno plačano naročnino, z zelo malo izjemami, dolgo življenje in dobro zdravje...«

»... Opazili smo, da je neplačevanje naročnine na kak časopis pogostokrat prvi korak k zločinskim dejanjem. Naša vroča želja je, da bi naši bralci dobro izkoristili to kot svarilo!«

»... Med našimi naročniki je tudi neki gospod, kateri vedno točno vnaprej plača naročnino na časopis. Ta človek ni bil še v svojem življenju niti en dan bolan. Nikdar še ni imel kurjih oces ali zobobola. Na njegovi glavi se še ni pokazalo znamenje pleše. Njegov pridelek krompirja ni bil nikdar napaden od črvov ali gnilobe in njegova kašča ni še nikdar pogorela. Njegovi mali otroci ponohi nikdar ne kričijo. Njegova žena je vedno prijazna in dobrodušna. Sedaj pa, pošteni čitatelji, si dovoljujemo, vas opominiti na to, da je čas plačati naročnino za časopis v novem letu...«

(Prevedel F. Klevišar)

Pozdrav s Kosmeta

Tudi fantje, ki služimo kadrovski rok v Džakovici na Kosmetu, se ob novem letu spominjamo naše lepe Dolenjske in Bele krajine ter želimo vsem delovnim ljudem kar največ zadovoljstva in uspehov v graditvi naše socialistične domovine. Ivan Stiglic, Stanko Gregorič, Stefan Stravs in Martin Režek, V. p. 3647/47 Džakovica, Kosmet.

OKROGLE

NEKAJ BOSENSKIH ZELJE IN MESO

Srečata se dva Heroegovca in prvi vpraša drugega: »Ce bi postal cesar, česa bi se najraje navedel?«

»Zelja in mesa,« odgovori vprašani, obenem pa vpraša: »In ti?«

»Kako naj sedaj izberem, kaj si vse najboljše na svetu že ti izbral.«

SPOVED

Pastir je šel k spovedi. »Si pazil na zapovedi svete matere cerkve?« je vprašal spovednik.

»Nišem, prečastiti.«

»Oh slabo, slabo! Si pazil vsaj na božje zapovedi?«

»Nišem, prečastiti.«

»Joj, nesrečnik, na kaj si torej sploh pazil?«

»Na krave in ovce, prečastiti.«

ELEKTRIFIKACIJA V BRČKEM

Občinski odbor v Brčkem je »sejal« o zgraditvi električne centrale. Predsednik je predlagal, naj sprejmejo načrt za elektrarno od tristo konj.

»Eh, ne nori, tovariš predsednik,« se oglasi Mujo. »Kako bomo zgradili hlevov za tristo konj, kje bomo dobili zanje seno in onsa. Reci temu tvojemu živinrju, naj zgradi centralo za manj konj.«

25. »Moja sestrična podgana Čuo mi je pravila... Je spet začela Čučundra, pa brž umolknila. »Kaj ti je pravila?« — »Passi! Nag je vsepovsod, Riki! Govoriti bi moral s Čuo na vrtu.« — »Ti mi povej, sicer te ugriznem!« Čučundra je sedla in tarnala, da so ji solze tekle po bradi. »Velika r va sem,« je ihtela. »Se toliko poguma nimam, da bi pohitela v sredo sobe. Pa! Nekaj ti moram povedati. Ali me ne poslušaj, Riki tiki?« Riki tikiju se je zdelo, da sliši prav narabno praaskanje, kot bi le- »la kača po opeki.

26. »To je Nag ali Nagaina,« si je rekel in prisluhnil. »Po hlebu leze v kopalnico. Prav imaš, Čučundra, res bi moral govoriti s Čuo.« Potem se je spazil v Tedyjevo spalnico in, ker tam ni opazil ničesar sumljivega, se je odplazil naprej v spalnico Tedyjeve matere. Ko je dospel do zidu, kjer stoji kača, je slišal, kako sta se kačji Nag in Nagaina zunaj v mesečini sepetaje razgovarjali. Čudalje bolj ju je začel sovražiti; navzile šepetanju je dobro razumel, kaj pripravljata hudobni kačji in prav krotiti se je, da ni izdal svoje navzočnosti »bojnim klicem rodu mungosov. Spet je prisluhnil.

27. »Ko ljudi ne bo več v hiši,« je rekla Nagaina svojemu možu, »bo tudi on moral strna za pčtem bo vrti spet naš. Zdaj pa se spazil tibo noter in pomni, da moraš pčtiti prvega velikega moža, ker je ubil Karaita! Potem se vrni, da greva skupaj nad Riki tiki.« — »Pa si res prepričana, da kaj pridobiva, če usmrtila ljudi?« je vprašal Nag. — »Vse! Le pomisli! ali sva imela kakega mungosa na vrtu, ko v hiši še ni bilo ljudi? Dokler je bila hiša prazna, sva midva kraljevala na vrtu. In brž ko se iztežijo najmlajdi iz jaje na gredij za melone, kar se lahko zgodi že jutri, bova potrebova ja več prostora in miru.« — »Na to res še nisem pomislil,« je odgovoril Nag. »Usmrtil bom torej velikega moža, njegovo ženo in otroka, poltje se pa vrneva.«

28. Riki tiki se je tresel od jeze in sovraštva po vsem životu, ko je slišal te besede. Kmalu se je prikazala Nagova glava, za njo pa še njegovo pet čevljev dolgo telo. Nag se je zvil v svitek, dvignil glavo in bistro pogledal v temno kopalnico. Riki tiki je videl, kako strašno se kačji svetijo oči. »Ce se ga tukaj lotim,« si je rekel, »me bo slišala Nagaina, če ga pa napadem sredi sobe, bo oh na boljšem. Kaj mi je storiti?« Nag pa je pil iz velike posode ob kopalni kadi vodo in tudi mrmral sam zase: »Ko je veliki mož ubil Karaita, je imel v roki palico, a ko stopi jutraj v kopalno kad, da se okopa, palice gotovo ne bo imel s seboj. Počakam ga torej tukaj v hladu do zore!«